

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

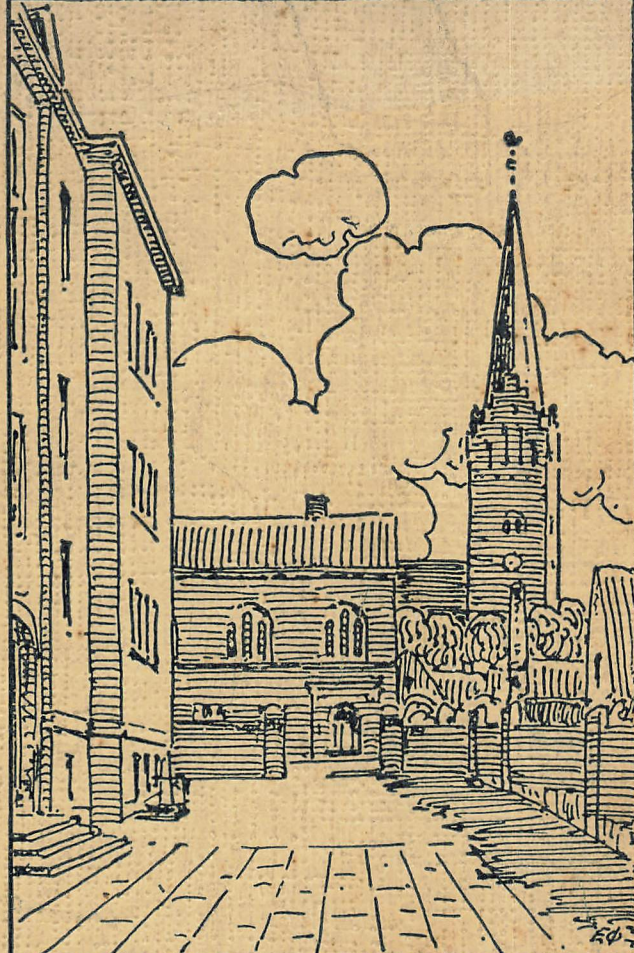
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

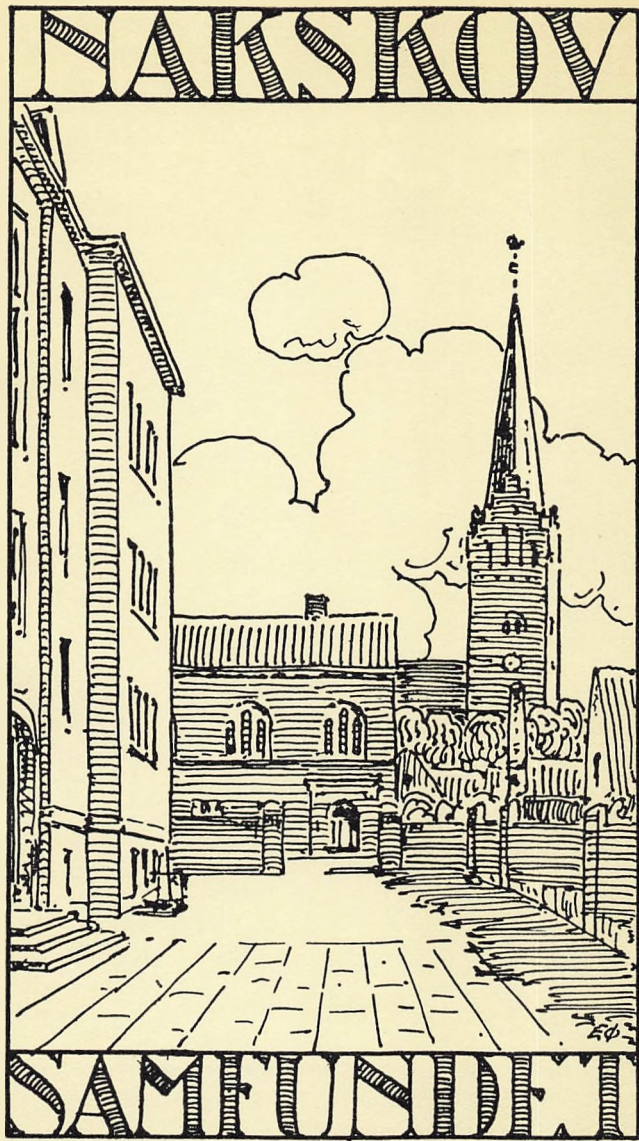
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NAISKOV

SAMFUNDET

1918

1943

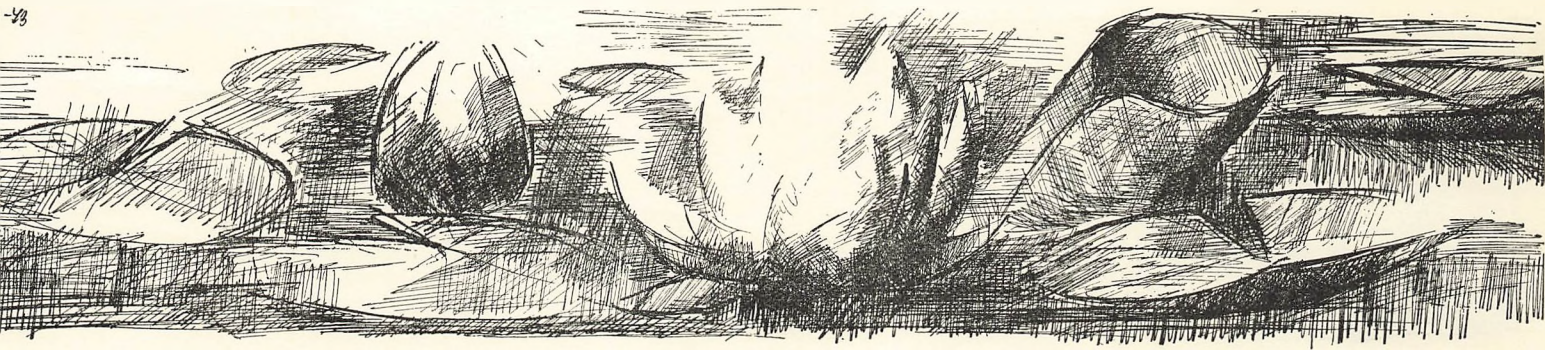

NAKSKOV SAMFUNDET udsender hermed sin første Aarbog, der fremtræder som Festskrift i Anledning af Nakskov kommunale Gymnasiums 25-Aars Jubilæum. Det er vort Haab, at vi herigennem kan vedligeholde Forbindelsen mellem Elever og Skole — bevare Kammeratskabet — drage vor Landsdels kulturelle Værdier frem i Lyset, faa det bevaret, der har Værdi, inden det er for sent.

Vi haaber, at Aarsskriftet samtidig vil tjene som Bindeled mellem Skolen og dens Venner i By og paa Land. Det har ikke været muligt at gennemføre Aarsskriftet i det Format og med dets festlige Udstyr uden den store Forstaaelse og Imødekommenhed, der er vist os fra alle Sider. Vi takker enhver, der har ydet Bidrag i Form af Billedstof eller Tekst samt alle, der har været med til at skabe det økonomiske Grundlag for Festskriftet.

Leo Andersen Povel Falbe-Hansen

Marius Hansen

Da den svenske Rejselektor Sixten Dahlberg den 14. Februar 1943 besøgte Nakskov Gymnasium, oplæste han følgende Digt, som vi fik Tilladelse til at gengive her.

Dikt till Danmark

Jag tackar dig du danska land
för gästfrihet och smil.
Jag minns från skolan än din strand
din kartas tomtegubbsprofil.
Du gav oss sagans trolldomsskär
i Andersensk mystik
och morgonsalmens atmosfär
i Ingemanns lyrik.

Här binder mången stark en knut
oss samman nu i dag.
Tro ej vart sammanhåll är slut
trots spärr och allsköns lag.
Än öppnas åter sund och fjärd
i fri och riklig ström
sen våldet lagt sitt tunga svärd
och slut vår maras dröm.

Gud signe nordens brödraätt
trots tidens hat och split.
Vi vänta frihet, bröd och rätt
och fredens duva vit.
Hav tack du fagra danska land
for gästfrihet och skygd.
Jag räcker dig min broderhand
från Sveriges folk och bygd.

Sixten Dahlberg

Byen ved Fjorden —

Hvor Havet ind i Landet dybt sig kiler
og deler Lollands rige Agerjord,
hvor gyldne Marker, grønne Enge smiler,
der ligger Nakskov ved den friske Fjord.
Højt over grønne Træer, røde Tage
det slanke Kirketaarn som Vartegn staar.
Ved Havnen — ligesom i svundne Dage —
der ligger Handelshus og Købmandsgaard.

Fra denne Havn — fra Døren ud til Verden,
har Slægt for Slægt set Skibe stævne ud.
I Tanker har de fulgt hver Skudes Færd
til fjerne Egne, hvor de havde Bud.
Beständig sejles der til andre Strande
— for fulde Sejl, for taktfast Stempelslag.
Paa fremmed Hav, ved Kyst i fjerne Lande,
der viser Nakskovs Skibe Danmarks Flag.

Mens Skaberglæden gennem Byen strømmer,
fra Værft og Værksted lyder Hamres Klang.
Vi bygger op den Fremtid, som vi drømmer
til Tonerne af Byens Arbejdssang.
I Pagt med Fortid — vore stolte Minder,
vi mødes i vor Tro paa fælles Sag,
og medens Sol forgylder Taarn og Tinder,
gaar Nakskov fremad mod den gyldne Dag.

Helmer Geill

Nakskov kommunale Gymnasium fylder 25 Aar

HISTORISK er 25 Aar kun et Fnug i Tidens hastige Løb, der med sig danner en Malstrøm af godt og ondt i Menneskenes Tilværelse — ogsaa er det for kort en Stund for til Bunds at bedømme, hvad der er hvad. Det vil derfor heller ikke ved dette Jubilæum være muligt at fastslaa, hvor meget vort Gymnasium har betydet for vor By og dens Oplands Ungdoms Udvikling gennem disse 25 Aar, men det kan med usvigelig Sikkerhed slaas fast, at det, der laa til Grund for Overvejelserne om Gymnasiets Oprettelse, var Hensynet og Kærlighed til samme Ungdom — en Kærlighed, der har været stærk nok til at se bort fra alt muligt andet, som ellers kunde skille og skabe Strid blandt Nakskovs ikke altid lige fredselkende Befolkning.

Det er forlængst gaaet op for alle, at Ungdommen er vort største Aktiv, og at det derfor gælder om at skabe den bedst mulige Grobund for saavel fysisk som aandelig Udvikling af vore Børn. Og her skal gentages, at Byens Raad gennem Aarene, der er gaaet, har staaet enige om at skaffe det økonomiske Grundlag herfor — selv gennem de sværeste økonomiske Tider har der aldrig været forsøgt Nedsækering — Nedsækæringskniven blev i nogle Aar ellers brugt flittigt overfor alle Institutioner indenfor Kommunen — men ved Børnene og de Gamle blev der ikke rørt.

Der er maaske, naar alt skal tages med i Betragtning, en vis Egoisme eller Egness stolthed med i Omsorgen for vort Afkom — er det ikke saadan, at det fryder os, naar en af vore egne gør sig fortjent til Ros? Er det ikke saadan, som fik vi selv Del i Rosen? Og vor By og Egn hæves op i et højere Plan — en Slags ædel Kappestrid, der nok er værd at ofre noget for.

Jeg har ikke Tal paa de Elever, der er udgaaet fra vort Gymnasium, ejheller kender jeg, hvad den enkelte har drevet det til, men jeg føler mig overbevist om, at vore unge Mennesker ikke er af ringere Støbning end andre, og at de selv er klar over, hvad vi venter af dem.

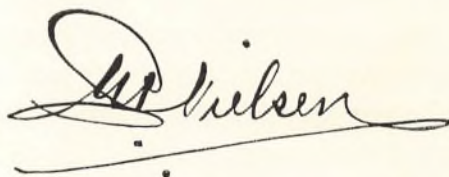
Det er ikke givet enhver at blive Professor eller Statsminister — det er rigtigt — men enhver kan og maa blive en god Borger, som efter Evne forvalter det Pund, som Vorherre har givet een. Og naar der, som her, er skabt Muligheder for, at enhver kan faa den Undervisning og Uddannelse, som Evnerne berettiger til, uanset Navn og Stand

— ja, saa venter vi ogsaa, at der værnes og hægges om vort gode Gymnasiums Navn, og ogsaa, at der bliver et lille Stænk af Ære tilovers for vor By.

Jeg skal ikke komme ind paa en Omtale af alle de Personer, der har spillet en Rolle i Gymnasiets Tilblivelse og i dets Virksomhed, men det vilde være utaknemligt ved denne Lejlighed ikke at erindre de to Mænd, der trods alt har øvet den største Indsats. De skal derfor ogsaa nævnes i denne Anledning. De to Personer er: Borgmester Bresemann og Rektor J. C. Poulsen. Disse to Mænds Indsats for Skolen er kendt af alle Ældre her paa Egnen. Positivt indstillet, som begge var, fandt de de Veje, der skulde gaas for at naa Maalet, Enhedsskolen, hvoraf Gymnasiet jo udgør en ret væsentlig Afdeling. Fra den gamle lagdelte Skole, hvor Klasseinteresser og økonomiske Forhold opdelte Eleverne, og til den Skoleordning, vi nu har, hvor som nævnt Evnerne er det eneste, der gælder paa Vægtskaalen — der var en lang og trang Vej, der var Kampe at udkæmpe, der var Uforstand at overvinde, der var højstaaende Autoriteter at overbevise, og der var økonomiske Problemer at gennemtænke. Alt dette har disse to Mænd arbejdet sig igennem og skabt det Skolesystem, som vi i Dag praler med er et af Landets bedste, og derfor vil vi i Forbindelse med Jubilæets Festligheder ogsaa skænke disse to en kærlig Tanke — det hører jo ogsaa med til god Opdragelse at være taknemlig.

Ja, saa naaede Gymnasiet altsaa at blive 25 Aar, og maa dermed formentlig være Voksen og have Ret til at gaa med lange Bukser — men om Børnesygdomme og andre Foreteelser dermed er forbi, ja, det ved vi ikke noget om, det skjules af det Slør, der dækker al Fremtid, dog en Ting føler vi alle, nemlig en dyb Taknemlighed til dem, der direkte eller indirekte har medvirket til at hæve vort Gymnasium op til det Stade, hvor det nu befinder sig.

Jeg udtrykker Ønsket om, at Gymnasiet stadig paa ærefuld Maade maa løfte de Opgaver, Fremtiden maatte bringe, og at Byens Borgere ogsaa i Tiden fremover vil staa samlet om denne smukke Opgave.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'J. C. Poulsen'. The signature is written in a cursive style with a long horizontal flourish underneath.

NAKSKOV kommunale Gymnasium blev skabt i en Tid, hvor Nakskov Byraad tumlede med store Problemer, mange store Arbejder var ved at blive sat i Gang, og Krigens Virkninger satte sit Spor og sit Præg saavel paa den kommunale som paa den private Foretagsomhed. Der var mangt og meget, der optog det kommunale Raads Tanker, og Forhandlingernes Bølger gik ofte højt, dette tiltrods glemte man ikke den opvoksende Ungdom og det, man skyldte og havde Pligt til at gøre overfor den kommende Generation.

Fremsynede Mænd i Nakskov lagde Planer og fik gennemført en gennemgribende Ændring i Skoleordningen med dertil hørende Bygning af de Skolebygninger, som vi endnu i Dag — 25 Aar efter — kan fremvise med Stolthed, og selve Ordningen og Undervisningen — hele den indre Ramme — var saa gennemtænkt, saa den med ganske smaa Ændringer og Forbedringer opfyldte de Krav, som den nye Skolelov af 1937 krævede. Kommunale Gymnasier var dengang ikke saa almindelige som nu — hvor enhver By med lidt Selvrespekt har eller vil have sit eget Gymnasium — og det kostede megen Strid og Møje at faa Sagen gennemført. De første Aar var Kritikken meget streng, med Undervisningsministeriet var der jævnlig Dyster og Besværligheder, maaske dels fordi man ikke dengang var saa velvillig indstillet overfor kommunale Gymnasieskoler som nu, dels fordi man vist ikke rigtig kunde gaa ind for og billige det, der var Kernen og Kongstanken i den Nyskabelse af Skolevæsenet, som Nakskov satte ind for, at den kommunale Skole, indbefattet Gymnasiet, skulde være en Enhedsskole, som dannede en fælles Ramme om alle de Afdelinger, et Barn skal gennemgaa, fra det begynder sin Skolegang, og til det forlader Skolen — eventuelt som Student. Desuden gennemførtes det, at al Undervisning inclusive Undervisningsmateriel skulde være gratis for Byens Børn i alle Skolens Afdelinger. Indenfor Skolens Rammer skulde alle Børn være lige, enten deres Forældre var rige eller fattige, og den økonomiske Side af Sagen skulde ikke være nogen Hindring for det fattige, men dygtige og flittige Barn, der ønskede at erhverve sig den højeste Uddannelse, Skolen kunde give.

Denne nye Skoleordning, hvor Gymnasiet indgik som et sidste og højeste Led i Kæden, var noget helt nyt, og faktisk laa det saa langt forud for Tiden, saa det først

nu — 25 Aar efter — er gaaet op for — omtrent — alle, der beskæftiger sig med Skole-spørgsmaal, at det, der dengang blev gennemført her i Nakskov, var sundt og rigtigt.

Gymnasiet, der startede med den nysproglige Linie og i 1938 udvidedes til ogsaa at omfatte den matematiske Linie, har gennem de forløbne 25 Aar — takket være sin dygtige Lærerstab — arbejdet sig frem til at indtage en Plads, som Nakskov kan være stolt af. Men enhver Medalje har sin Bagside, det samme er ogsaa Tilfældet her. Naar den unge Kvinde eller Mand fra det mindre Hjem — ved Flid og Dygtighed — har erhvervet sig sin Studentereksamen, hvad saa? Det koster Penge at fortsætte Studierne — mange Penge — og kan Forældre eller Velyndere ikke finde Muligheder til at skaffe de fornødne Midler til det videre Studium, saa vil det unge Menneske meget hurtigt opdage, at en Studentereksamen er et meget daarligt Aktiv, og at han eller hun har spildt nogle af sine Ungdomsaar med at erhverve sig Kundskaber, som synes at være af en ret tvivlsom Værdi for den økonomiske Livskamp. Dette Forhold havde de Mænd, der skabte den ny Skoleform i Nakskov, ogsaa været opmærksom paa, men de havde Tro til, at dette Spørgsmaal vilde blive taget op af Offentligheden, saaledes at for de unge, der havde Evnen og Viljen, vilde der kunne aabnes Mulighed for, at det økonomiske Spørgsmaal kunde ordnes, saa de paa betryggende Maade kunde fortsætte deres Studium, selv om vedkommende Hjem ikke kunde give nogen Støtte. Paa dette Punkt har Udviklingen imidlertid — selv om der gøres Forsøg derpaa — ikke helt kunnet indfri Forventningerne. De unge Mennesker, der uden den fornødne økonomiske Støtte i Ryggen gaar ind til videre Studium, kæmper stadig en fortvivlet økonomisk Kamp for Tilværelsen, og det vil naturligvis sætte sit Præg paa de Resultater, der opnaas ved Studiet.

Med Haabet om, at Løsningen af dette Spørgsmaal snarest vil blive taget op paa rette Sted og løst paa en for Samfundet retfærdig Maade, og i Taknemlighed til den eller de Mænd, der i sin Tid satte ind for og skabte de Rammer, som endnu indfatter Nakskov kommunale Skolevæsen, vil jeg ønske Nakskov kommunale Gymnasium til Lykke paa Jubilæumsdagen og ønske det Fremgang og Arbejdsglæde frem i Tiden, saa det stadig kan virke til Gavn og Dygtiggørelse for den i vor By opvoksende Ungdom.

P. Jensen

NAAR vi ved vort kommunale Gymnasiums 25-Aarsdag ser tilbage over den sidste Menneskealders Udvikling inden for den danske Skole i vor By og i vort Land, lægger vi Mærke til et meget betydningsfuldt Moment: Tendensen til at udfylde det oprindelige Svælg mellem Folkeskolen og den højere Skole; denne Linie viser sig tydeligst i Almenskoleloven af 1903, der har placeret den højere Skole, Gymnasieskolen — i Modsætning til den gamle Latinskole, der i det væsentlige var de privilegerede Klases Skole — midt i Folket og dermed gjort den til en Folkets Skole. Dette er et klart Vidnesbyrd om det vigtige Samspil mellem Skolen og Samfundet: Paa den ene Side er det Folkets Oplevelser, der skaber den nye Skole, og paa den anden Side er det Skolen, der gennem sit folkeopdragende Virke bidrager til at omforme Samfundet. Den danske Skole — Folkeskolen og den højere Skole — er saaledes en Frugt af dansk folkelig Udvikling og Livsindstilling og samtidig et Middel til Formning af dansk Mentalitet.

Den danske Skole er blevet en demokratisk Enhedsskole; dette gælder vor Skole i Almindelighed og vort kommunale Skolevæsen her i Nakskov i Særdeleshed. Vi har her i Nakskov vore fire dejlige Grundskoler, der er den fælles Skoleform for Byens Børn fra 7—11 Aars Alderen uanset Barnets Køn og Evner eller Forældrenes Stilling og Indtægter. Oven paa Grundskolen hviler Eksamensmellemskolen og den ny eksamensfri Mellemskole, der ud fra de Muligheder, Folkeskoleloven af 1937 giver, yder en videregaaende Folkeskoleundervisning. Ved Optagelsesprøven til Eksamensmellemskolen og Gymnasiet spørges der kun efter tilstrækkelige Evner. Er Evnerne og Viljen til maalbevidst Arbejde til Stede, kan ethvert Barn i Nakskov tage Realeksamen eller Studentereksamen, da al Undervisning er gratis, og alt Undervisningsmateriel ejes af Skolen og stilles gratis til Raadighed for alle Byens Børn. I vor kommunale Gymnasieskole gaar der derfor Børn fra ethvert Lag af Befolkningen; den er i Sandhed blevet en Folkets Skole, som alle Borgere — uanset social Stilling eller Partistandpunkt — slutter Kreds om.

Der bør derfor ved denne Milesten bringes en Tak til de forudseende Mænd i Byraadet, der for 25 Aar siden besluttede at oprette et kommunalt Gymnasium her i Byen. Den samme Forstaaelse af og varme Interesse for baade Folkeskolen og Gymnasie-

skolen har præget og præger stadigvæk Kommunalbestyrelsens og Skolemyndighedernes Indstilling over for Skolen. Baade Autoriteterne og Byens Borgere føler det som en Æresforpligtelse at give Skolens forskellige Afdelinger de bedste Arbejdsmuligheder og dermed Byens Børn den bedste Uddannelse. Skolen er sin By og dennes Ledelse en varm Tak skyldig.

Desuden vil vi i Taknemlighed mindes de to Mænd, der gennem Størstedelen af de 25 Aar har ledet Gymnasiet og vort samlede kommunale Skolevæsen: Rektor Poulsen, Gymnasieskolens første Rektor, der med stor Dygtighed ledede Skolen gennem den første Tids vanskelige Aar, og Rektor Bøggild, under hvis fremragende Ledelse Gymnasiet fik en matematisk-naturvidenskabelig Linie og dermed forøget Fremgang og Betydning. Begge de to Skoleledere forstod at knytte fagligt dygtige Medarbejdere til Skolen og har dermed sikret den en god Lærerstab. Ved Rektorskiftet i 1941 overtoges en Arv, der forpligter.

At Festskriftet udgives af den nyoprettede Elevforening — Nakskov Samfundet — er for mig som Gymnasiets nuværende Rektor af særlig Betydning, da denne Kendsgerning betyder Opfyldelsen af et af de Ønsker, jeg nærrede ved Tiltrædelsen af Embedet; jeg kender nemlig fra min tidligere Virksomhed ved Haderslev Katedralskole et Elevsamfunds store Betydning som Bindeled mellem Skole og gamle Elever og et velredigeret Aarsskrifts Muligheder for hjemstavnspræget kulturel Indsats og national Betydning — ogsaa i Tider, hvor vi igen har vor nationale Frihed og Selvstændighed.

Idet jeg derfor ønsker Gymnasieskolen til Lykke med de første 25 Aar og Nakskov Samfundet med dets smukke Festskrift, udtaler jeg det Haab, at Skole og Elevsamfund under fortsat godt Samarbejde maa gaa en blomstrende Fremtid i Møde — til Ære og Gavn for vor Skole og vor By.

Karl Bock

Kantate ved
Nakskov kommunale Gymnasiums Jubilæum

August 1943

Musik af H. Vigand Nielsen

Tekst af C. E. Falbe-Hansen

Byen

Paa den yderste Pynt af Landet
i Danmarks fladeste Egn
der ligger en By ved Vandet
og smiler i Solskin og Regn.
Dens Navn er det fladeste flade,
og fladest, naar det bli'r sagt
paa Lollikens Maal det glade,
dog har det en mærkelig Magt.

Og stævner du ind gennem Fjorden
mod Skibsværftets stærke Profil,
nej, ikke en Plet paa Jorden
kan vække et varmere Smil.
Kirkens og Vandværkets Taarne
sig slynger i Skyerne ind,
saa stolte, som blev de baarne
af glade, frejdige Sind.

Nu hører du Arbejdslyren,
den aldrig standsede Sang,
Nitterhamrenes Duren,
den kendte vældige Klang.
Du føler den Arbejdets Glæde,
der fylder hver Gade, hvert Hus
fra Svinglen til Tolderens Stræde,
Arbejdets sydende Brus.

Fabrikkernes Røg mod en Himmel,
der sjælden for Skyer er fri,
Cyklernes spindende Vrimmel,
naar Arbejdets Dag er forbi.
Ja, driftig er Byen, og rolig
den røgter sin daglige Dont;
der mangled den kun en Bolig
med Aandens fri Horisont.

Barytonsolo:

Raadet

Men Byens Raad har ikke glemt
det Krav om Aandens Virke.
Her laa engang bag Træer gemt
et Hus ved Norden Kirke.
En lille Rest af Skolens Hus
vi endnu har for Øje;
men Skolens Gerning sank i Grus
forlængst med Rektor Boye.

Nu bygger vi paa anden Grund,
men ej den sorte Skole,
hvor Drengen som en haanet Hund
løb rundt i Peblingkjole
og travede fra Dør til Dør
med sine Tiggerskaale.
Ja, god Latin det var vel før,
sligt vil vi ikke taale.

Nej, Børnene skal træde ind
i høje, lyse Sale
og lytte der med opladt Sind
til Kundskabs Alvorstale.
Ja, hvert et Barn skal bæres frem,
om blot dets Evner duer;
og Rigmandshus, Arbejderhjem
skal se de hvide Huer.

Kor af store Elever:

De hvide Huer

Den sidste Dag paa Skolen!	Hurra! Nu er han færdig.
Aa, Herregud, hvor Solen	Rask Huen paa. Hvor værdig!
dog skinner høj og flot.	Den klæ'r ham vældig pænt.
Men inde Sveden driver,	Og nu kan ingen mere
for sidste Mand det kniber.	hans Arbejd' kritisere;
Han faar da vel sit »Godt«.	for »Godt«et var fortjent.

Og saa skal hele Koret ud paa Trappen.
Se her er vi, ja saadan ud da slap'en.
Hr. Fotograf; aa, tryk lidt tjept paa Knappen,
saa siger vi Farvel til Skolens Dør.
Vi entrer glad de blomstersmykte Vogne.
Hej! Op med dig, i Dag er ingen dovne.
Et Hurra, der kan vække alle sov'nde.
Nu skal vi ud og gøre Byen ør.

Og Bøgerne, dem kaster vi paa Baalene.
Aa, se de hvide Huer, nej hvor straalende,
og op mod Himlen stiger Hurraskraalene,
idet vi kører ud af Skolens Port.
Vi jubler højt og griner lidt af Krikkerne,
der storker saa forsigtigt frem paa Stikkerne,
de arme Skind, de kender ikke Skikkene,
der fejer hele Skolestøvet bort.

Vi vræler løs, saa Borgerne
forglemmer Pengesorgerne;
vi endevender Torvene
i hele By'n omtrent.
Vi glemmer alt det *der, die, das*,
vi kører rundt om *Caritas*
i vores nye *Gravitas*,
husk paa, du er Student.

Saa klinger for hundrede Gang *gaudeamus*.
Vi omfavner *omnia quae nos amamus*.
Om Støvet saa ligger paa Tungen i Lag,
vi sjunger »Studentens lyckliga dag«.
Den udslagne Dag er vi fri. — Vi er fri!
Og saa et Hurra paa en ny Melodi.

Solo:

Den gamle Elev

Hver Gang jeg gaar forbi, staar jeg stille og titter.
Jeg læner mig et Nu over Skoleportens Gitter.
Saa kaster jeg et Blik over hele Skolepladsen,
der ligger der saa øde under Summen fra Klassen.
Og ind paa mig der stormer en Sværm af gode Minder:
I Frikvarteret Snakken gik med Venner og Veninder.
Jeg husker, hvor vi svedte over Matematiken,
og dér i Hjørnekæld'ren, hvor vi tumled' med Fysiken.
Ja, alt det Bras vi lærte, baade Engelsk, Tysk og Fransk,
Latin og Oldtidskundskab, Historie og Dansk:
Timer, der var straalende, og Timer, der var graa;
det er jo dog de Timer, vort Liv blev bygget paa.
Ja, om vi blev ved Jorden eller steg mod Aandens Tind,
der strømmer varme Takketanker gennem vort Sind.
En Tak for, hvad du gav os. — Men hør, nu ringer Klokken.
Saa bli'r der Liv paa Gangene. — Der har vi hele Flokken.

Kor af mindre Børn:

Frikvarteret

Hej! Hej!
Nu op med Døren!
Hej! Hej!
Hov stop, du smaa!
Lad vær' og mase paa!

Og træk saa Vejret, nu skal Legen rigtig til at gaa.

Kom her med dig, Hans Peter, saa skal vi tre springe Buk.
Vend Ryggen til, lidt mer endnu, saa ned med Ho'det, duk!
Kan du din tyske Lektie, naada, jeg kan ik' et Muk.
Pyt! Den kan klares. Se engang, det Spring var flot!
Der trimmed' Peter, han har vældig i Spinaten traadt.
Nej, det var Jens, der puffed' til ham. Næh, hvor var det raat.

Naa, op igen!
Rask, vis nu, at du er en Svend.
Saa — er den o. k. igen.

Hej! Hej!
Naa flyt jer, Piger!
Av! Av!
Min Hinkesten!
Du er en væm'lig en.
En saadan dejlig Sten!

Tror du, at Glas kan staa for dine lange Sprinkelben!

Og saa en rask Tagfat, en af de rigtig rigtige.
Næh, se de lange tredie Ge—er, uh, hvor vigtige!
De spankulerer hen ad Flisen saa forsigtige.

Hov!
Klokken ringer! Kom saa, væk fra Laagerne!
Jeg har en Klemme til. — Naa, læg den hen til Maagerne.
Stil op! Stil op! Lad vær' og rende rundt i Taagerne.

Ak, stakkels vi!
Op, til Lektieterperi.
Den Tid var hurtigt forbi.

Mandskvartet:

Lærerne

Vi ser paa de lystige Lege
og følger opmærksomt de smaa.
De viser os lidt af de Veje,
vi selv i vor Gerning skal gaa.

Vi lærte jer, fra I var spæde,
at lege, ja, det er kun godt;
men Arbejd' gi'r rigere Glæde
og Styrke i stort som i smaat.

Vi lægger jer ikke i Lænke,
men genta'r bestandig de Ord:
Først maa I lære at tænke,
for hvad der er selvtænkt, det gror.

Og kan du paa egen Haand rede
Problemernes spegede Garn,
da vil du om Aandslivet frede
som selvstændigt Menneskebarn.

Og naar vi det Maal, kan vi fejre
vort Kald som Foryngelsens Bad;
for Ungdommens Sind at besejre
er mer end at vinde en Stad.

Stort Kor:

Skolen

Ung er vor Skole.
Den Spire spæd og lille
dog groede jævnt og stille,
naaede trøstigt Manddoms Aar.

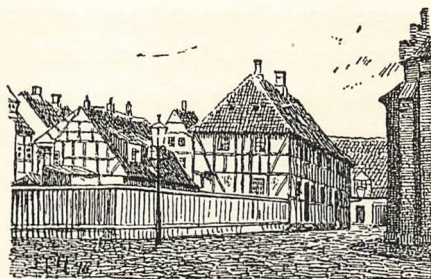
Lys er vor Skole.
Glædesstunder, Alvorsstunder
paa os alle kalde.

Et Spand af femogtyve Aar
er kun et Fnug af Tiden;
men stolt det er i Ungdoms Vaar
at gaa fremad, til vi Maalet naar.

Og Striden!
Af Striden
bli'r aldrig vi træt,
vor Kamp er let
for Skolens Ret.

C. C. Haugner:

Nakskov gamle Latinskole

Den gamle Latinskole efter Trap, III Udgave.
Til højre ses Kirkens sydvestlige Hjørne,
i Baggrunden et af Husene i Nordenkirke.

FØR Reformationen var det Kirkens Sag at sørge for Undervisningen, og de større Provinsbyer havde som Regel en Skole, der var knyttet til et tilstedeværende Kloster eller til Kirken. Ved Reformationen tilfaldt hele det mægtige Kirkegods Kronen, men Købstæderne fik Lov at beholde deres Kirke med tilliggende Gods. Da Christian III 1537 gennem Kirkeordinansen gav Befaling til, at der skulde være en Latinskole i hver Købstad, blev det Kirken, der skulde sørge for, at Befalingen satte Frugt, og Skolerne kom derfor som Regel til at ligge paa Kirkens Grund.

Nakskov har sikkert haft en Latinskole allerede i Katolicismens Dage. 1570 hedder det nemlig om Latinskolen: »Skolehuset duer intet og er befrygtende, at det falder ned og gør stor Skade paa de fattige Skolebørn«. ¹ Hvis Skolen var opført som ny i Kraft af Befalingen 1537, kunde den ikke 30 Aar efter være saa forfalden, at den var ved at styrte sammen. Den maa have eksisteret længe inden 1537, og har formentlig været utilfredsstillende, saa man ikke har været interesseret i at koste stort paa dens Vedligeholdelse. 1573 rev man den ned og byggede et nyt Skolehus paa samme Sted, d. v. s. i Kirkegaardens nordvestre Hjørne ud mod Nordenkirke. Udgiften blev i det væsentligste bestridt af Kirken, men for at Borgerne ogsaa skulde føle deres Forpligtelse, blev der udskrevet en lille Ekstraskat paa 2 Skilling pr. Lødemark ² (Skatteenhed). Det var et godt og solidt to-Etages Skolehus, man rejste, og Soliditeten stod et halvt Hundrede Aar efter sin Prøve, en endog højst dramatisk og haardhændet Prøve, idet Kirkespiret med sit mægtige Blytag styrtede ned over Skolen. Hele dens nederste Del holdt til dette voldsomme Slag, medens fjernere liggende Gaarde »blev nederslaget udi Kvas altsammen«. Det er Anders Perlestikkers Beretning, og han tilføjer anerkendende: Men Skolen var ogsaa »byggen af det gode haarde Egetømmer«. ³ Efter at øverste Etage var genrejst, trodsede Bygningen da ogsaa i tre Aarhundreder alt Slid og alle Vedligeholdelsesfor sømmeligheder.

Skolehuset havde to Etager, var 7 Fag langt og 4 Fag bredt, og da et Fag var knap og nap 1 Meter bredt, har Huset altsaa været højst 7 Meter langt og 4 Meter bredt. Kun Stueetagen blev benyttet til Klasseværelser, thi den øverste Etage var indrettet med Kamre til Rektor og de to Lærere. Rektor havde to Kamre hver paa 4 × 2 Fag, og to

Lærere havde hver et Kammer paa 3 × 2 Fag. Senere blev Skolen udvidet med en »Udbyggt«, der var to Fag paa hver Led. I Udbyggtens Stue var der et Klasseværelse, og ovenpaa var Bolig til endnu en Lærer. Skolestuerne var saa spartanske som vel mulig. Gulvet var belagt med haardtbrændte Mursten, og Skolebord og Bænke var sømmet paa Pæle, der var nedrammet i Gulvet.⁴ Til Tider var Skolen meget forfalden. 1682 hedder det, at dens Brøstfældighed kan ses af enhver, der gaar forbi, og 1739 var den saa medtaget, at Lærerne maatte forlade den i Stormvejr af Frygt for, at den skulde falde ned over Hovedet paa dem.⁵

1740 skete den store Indskrænkning af Latinskolernes Antal Landet over. Skolerne i Maribo, Saksøbing og Nysted blev nedlagt, og en væsentlig Del af deres Midler overført til Skolen i Nakskov, der fik en haardt tiltrængt Hovedreparation.

Skolegaarden var kun lille, saa Pladsen var stærkt begrænset baade inde og ude, og de hygiejniske Forhold — hvis man tør bruge dette Udtryk om et paa de Tider helt ukendt Begreb — var derfor særlig slette. I Købmandsgaardene, hvor der var Plads nok, indrettede man Nødtørftshusene paa den Maade, at man gravede en dyb Grube, satte Huset derover, og naar Gruben var fuld, gravede man en ny, flyttede Huset derhen og dækkede den gamle Grube til. I Skolegaarden, hvor Pladsen var ringe og Gruben stor, kunde man ikke saadan holde Flyttedag, men man vred sig, som Kirkeregnskaberne viser, længst mulig ved at tømme ud. 1653 hedder det f. Eks.: »Givet Niels Natmand for Rensning af Skolens Lillehus 7¹/₂ Daler, formedelst det ikke har været rensset i halvandet Aar«. Paa varme Sommerdage har der staaet en frygtelig Stank fra denne Grube tæt udenfor Skolens Vinduer. Det var selvfølgelig ikke bedre mange andre Steder, og det blev sikkert overalt henregnet til det uundgaaelige, som man ikke gjorde Ophævelser over. Skolegaarden var en stor Mødding, som med mange Aars Mellemlum blev kørt ud. Endnu saa sent som 1760 hedder det f. Eks.: »Bortkørt den samlede Mødding af Skolegaarden 8 Læs à 6 Skilling«. Naar det stod saadan til i Gaarden, kan man let forstaa, hvordan Skolestuernes Stengulv saa ud.

Efter Regnskaberne at dømme ser det ud, som Disciplene nu og da har moret sig med at slaa Ruderne ind i deres Lærdoms Paulun. 1714 hedder det: Indsat »99 Ruder i alle Skolens Vinduer à 2 Skilling«. Aaret efter er »74 Ruder indsat og med Bly forbedret« 1 Rigsdaler. 1716 igen 23 Stykker Ruder à 2 Skilling.⁷ Det ser jo lidt mistænkeligt ud med alle disse Ruder tre Aar i Træk, men der foreligger ingen Oplysninger om Optøjer med Bombardement af Skolevinduerne. Naar det var mørkt, var de iøvrigt beskyttet af Skodder, der i øverste Etage blev lukkede nede fra med Snore og Trisseværk. Det hedder nemlig i Regnskaberne fra 1640: »Til Skodderne paa Skolen 10 Favne Reb af 1 Skilling«.⁸

Lærerne

Hovedfagene i Skolen var Latin og Religion med Skrivning og Regning som sekundære Fag og derudover forskellige Brokker af Lærernes sparsomme, mere eller mindre velfordøjede Kundskabsmasse, der som Regel var stærkt blandet og let af Vægt. Lærerstaben bestod som nævnt af Rektor, der i ældre Tid benævntes Skolemester, og af to

Lærere, der kaldtes Hørere. Et Navn, som paa træffende Maade karakteriserer deres Lærervirksomhed. Skolen var først delt i tre, senere i fire Klasser eller Lektier, idet der ansattes en tredje Hører.

Lærerlønningerne var beskedne. 1690 opgøres de saaledes: Rektor 35 Tønder Rug, 35 Tønder Byg, 10 Daler i Degnepenge eller Degnerente* og 16 Daler af Byen. Øverste Lekties Hører havde 20 Tønder Rug, 20 Tønder Byg og af Byen 6 Daler og 2 Mark. Mellemste Lekties Hører fik 17 Tønder Rug og 17 Tønder Byg og nederste Lekties Hører 14 Tønder Rug og 14 Tønder Byg.⁹ Derudover havde Rektor og Lærere, som vi senere skal se, Andel i de Penge, som de og Disciplene tjente ved Sang og Musik. Størrelsen af disse Midler var naturligvis meget skiftende og nu ikke let at opgøre.

Endelig skulde Lærerne ogsaa have Kosten, en Ydelse, der jævnlig stod Strid om. Ordningen stammede fra 1578, da Frederik II's Forordning bestemte, at Rektor og Hørere skulde have deres Kost frit hos Borgerskabet. Det blev som oftest praktiseret paa den Maade, at Lærerne ligefrem gik paa Omgang hos de bedrestillede Borgere, saa og saa mange Spisedage hos hver efter vedkommendes Formue og Lejlighed. Skønt Skolemænd vel ogsaa dengang satte Pris paa at komme i Kontakt med Hjemmene, tør man dog nok formode, at de ikke var særlig begejstret for at opnaa Kontakten just paa denne Maade. For Rektors Vedkommende er dette Kostsystem næppe praktiseret i Nakskov længere end til 1573, da Skolemesteren fik bevilget 40 Mark Dansk om Aaret som Hjælp til sin Kost.¹⁰ 1712 var Rektorerne i Nakskov, Maribo og Saksøbing enige om at klage over Kosten eller (for Nakskovs Vedkommende) de Ydelser, de skulde have i Stedet.

De »tvende Kamre«, der var Rektors Embedsbolig, maatte han nøjes med til 1734, da han fik bevilget 12 Rigsdaler af Kirkens Midler til Husleje med den Motivering, at hans Værelser paa Skolen var »saa slette, at de meget næppe kunde være bekvemme for en enlig Person«, men aldeles ikke for en Familie, og Rektor var jo som Regel gift. Hørerne var derimod henvist til at gaa paa Omgang med Kosten og føle sig til rette med deres Hummer paa Skolen. Mange Borgere besværede sig over Kostydelsen til Hørerne, og det var jo ikke vanskeligt at gøre dem saa kede af det, at de foretrak at blive borte fra de ondsindedes Huse og selv skaffe sig Føden.

Hvad Værelserne angaar, giver en Inventarfortegnelse fra 1669 et godt Begreb om deres Møblering. Paa Rektors ene Kammer fandtes: Et gammelt Bord med tvende Rum, tvende gamle Bænke og et »Spjæld af Brædder« for den aabne Skorsten. I hans Sengeskammer var en Seng, en gammel Bordskive med tvende Rum, to Bænke, et gammelt Bogskab og en Jernovn med Tud (Rør). I den øverste Hørers Kammer noteredes det: Et lidet gammelt Bord, et gammelt Sengested og en liden Kakkellovn med Tud. Udenfor Kamret var et gammelt Sengested til Rektors og Hørernes Dreng, hvilket altsaa vil sige, at ogsaa Hørerne kunde have Kone og Børn i deres Enværelses »Lejlighed«. I anden Hørers Kammer var: Et gammelt Bord med Skuffer, 3 gamle Bænke, en Kakkellovn med

* Degnerenten, der stammede fra 1574, bestod i, at Sædedegnene i Nørre- og Sønderherred skulde give Rektor 1 Skæppe Korn af hvert Pund (3 eller 4 Tønder), som de fik i deres Sogne.

Tud¹¹ og noget saa fornemt som en Himmelseng. Det mest fornemme ved den har dog vist været Navnet. Smaat og fattigt var altsaa det Bohave, Skolen betragtede som nødvendigt til sine Lærere. Men var der en Velhaver imellem, kunde han naturligvis pynte op for egen Regning.

Ved Ophævelsen af Lollands andre Latinskoler 1740 blev Rektors Løn forbedret med ikke mindre end 198 Rigsdaler, saa han kom op paa 348 Rigsdaler aarlig. Hørerne fik derimod ingen Forbedring, men blev spist af med et Løfte om snarlig Forfremmelse. 1778 var de endnu ikke naaet videre, end at de maatte være glade for at faa deres Kornløn erstattet med en Pengeløn paa 120 Rigsdaler.¹² Lærernes Kaar var altsaa kummerlige nok, og Trangen til Trøst og Lyssyn fandtes nemmest i Tidens store Trøster: Flasken. Sviregilder paa Skolen var ikke sjældne, og det endte undertiden med højroestet Skænderi, drabeligt Slagsmaal og efterfølgende Retssag.¹³ Iøvrigt var Hørerne stive i ved en Uvens Bryllup at skrive Smædeviser med et som Regel ret »usnerpet« Indhold, som Bryllupsaftenen blev kastet ind i Bryllupshuset. Disse Aandsprodukter blev ofte til under Drikkelag, og saa kunde det jo ske, at en af Deltagerne røbede Ophavsmændene, og saa kom det til Proces. I Tingbogen findes flere Tilfælde af den Art.¹⁴

Rektorerne var som Regel Teologer modne til at faa Præstekald, og fra 1690 er de alle Magistre. Nakskov Latinskole synes at have været et godt Springbrædt til Prædikestolen. Rektorerne fra de andre lollandske Latinskoler søgte og fik ofte Embedet i Nakskov for desto hurtigere at faa Præstekald, og det varede som Regel heller ikke længe, før de fik det. I de Hundrede Aar fra 1618 til 1718 var her 25 Rektorer, det giver gennemsnitlig 4 Aar til hver, og det siger sig selv, at denne idelige Skiften ikke var af det gode. Skolens øvrige Lærere var som oftest Elever fra selve Skolen uden anden Uddannelse end den, de her havde faaet. De fleste blev stikkende i Lektieterperiet til deres Dages Ende. De eventuelle Lærerevner, de sad inde med, hentørredes naturligvis hurtigt under de usle Kaar.

Disciplene

Var Lærernes Kaar beskedne, saa var Disciplenes dog langt værre. I ældre Tid var de ret og slet Tiggere, og langt frem i Tiden levede de delvis af Almisser. Undtaget fra Tiggerklassen var kun de Borgerbørn, som en kortere Tid søgte Skole for at faa lidt bedre Undervisning i de elementære Kundskaber, end Degnen og senere den danske Skole kunde give. For Flertallet af de latinske Disciple, der gerne gik i Skole, til de var en Snes Aar eller mere, var Tiggeriet under mange forskellige Former den eneste Mulighed for at opretholde Livet. 1570 fik, hedder det kort og barskt, omtrent 70 »arme Skolebørn Tegn at gaa om By med«,¹⁵ d. v. s. de fik syet Blytegn paa Kappen, saa enhver kunde se, at de var Byens egne autoriserede Tiggere, som man burde give en Skærv. Endnu 1668—1669 hedder det i Fattigregnskabet, at der var medgaaet 1 Mark og 14 Skilling til Indkøb af 42 Blytegn til at sy paa de Klæder, der var uddelt til de fattige, men det oplyses ikke, hvormange Disciple der var mellem de 42.

Ved store Begravelser var det Skik at betænke de fattige Disciple med Klæde. 1574 fik de f. Eks. 40 Alen Klæde i Anledning af Zidsel Rasmus' Begravelse. Men ellers var

det Skolebørnenes Fattigforstander, som administrerede Skolens Legater og Gaver, og sørgede for af disse Midler at skaffe Vadmel og Fodtøj. I Regnskabet for 1636—37 oplyses f. Eks., at der til de fattige Skolebørn er købt 89 Alen Vadmel à 12 Skilling, 31 Par Hoser à 12 Skilling, 16 Par smaa Hoser à 7 Skilling. Fodtøjet var i det væsentligste Træsko, og det store Antal, som medgik, tyder paa, at man ikke anvendte Beslag under dem. I Regnskabsaaret 1630—31 blev der saaledes til forskellige Tider indkøbt 99 Par Træsko. De kostede i Reglen 6 Skilling Parret.¹⁶

Forplejningen af de fattige Disciple er rimeligvis allerede i Slutningen af det 16. Aarhundrede ordnet saaledes, at Skolen bespiste dem. Borgmestre og Raad udnævnte en Borger til Hvervet som »de fattige Skolebørns Forstander«, og han fik saa Bispisningen i Entreprise, medens det blev Øvrighedens eller Rektors Sag at overvaage, at Disciplene fik, hvad de behøvede, og alt gik ordentligt og skikkeligt til. Bispisningen foregik gerne i nogle af Kirkens Smaahuse, men 1636 opførte man paa Klosterkirkegaarden et særligt Hus til Spisehus. Det nævnes hyppigt i Kirkens Regnskaber.¹⁷ Den Mand, som havde overtaget Bispisningen, kunde naturligvis let tage sig uberettigede Fordele, og det mangler da heller ikke paa Tilfælde af denne Art.¹⁸ Forstanderens Instruks paalagde ham at forsyne Disciplene med »god og ustraffelig Mad, det være sig Kød, Flæsk, Fisk, Sild, Gryn, Ærter, Brød og Øl«, saaledes at enhver til sin Fornødenhed kunde bekomme, hvad han behøvede »uden billig Klage«. For ikke at sinke Skolebørnene skulde Forstanderen have deres Middagsmad færdig præcis Kl. 10 og deres Aftensmad Kl. 5.¹⁹ Det er efter Nutidsbegreber mærkelige Spisetider, men Dagen begyndte dengang Kl. 4—5, og det var borgerlig Sengetid Kl. 8. I Tingbogen træffer man f. Eks. ofte Udtryk som »om Natten Kl. 10«. Disciplene fik ikke mere end disse to Maaltider paa Skolen; ja til Tider fik mange af dem kun Kosten visse Dage ugentlig. De andre Dage maatte de selv krige eller tigge sig Maden til. Det nødvendige Madtiggeri skete ved, at de paagældende Disciple en Gang om Ugen gik rundt og sang ved Folks Døre, medbringende en Kurv til Indsamling af Brød og andre Fødemidler. Det lyder utroligt, men kan dokumenteres, thi i en Betænkning af 1697 angaaende Kirkens, Skolens og de fattiges Midler udtaler Stiftamtmand og Biskop: »Hvad Brød i Kurven samles ved den ugentlige Sang af de fattige Disciple, uddeles straks til dem, naar de dermed i Skolen indkommer«. ²⁰ Det var strenge Kaar, men man maa dog ikke glemme, at Tiggeriet dengang saas i et ganske andet og mildere Skær end nu. Antallet af de Disciple, der trængte til Mad, gik efterhaanden stærkt ned. 1689 solgte man de fattige Skolebørns Spisehus, som nu stod »øde og forfalden«, og 1785 blev Bispisningen paa Skolen omsider ophævet. Det var langt billigere at understøtte de trængende Disciple med en Pengehjælp.²¹

Disciplene var ikke ene om at tigge Penge sammen. Paa en bestemt Dag i Ugen blev der tigget til dem i Kirken ved Ombæring af Bøsser eller, som det hedder, »Tavler«. Det var gerne de fattige Skolebørns Forstander eller en af Hørerne, der havde dette ikke videre paaskønnede Hverv. Der blev ogsaa appelleret til Folks gode Hjerter paa et efter Nutidsopfattelse saa uheldigt Tidspunkt som ved Offentliggørelse af Skattelisten. Det

fremgaar bl. a. af en Opfordring, som Borgmestre og Raad og Skattetaksererne 1680 rettede til Borgerne om ikke at glemme Skolebørnene. Det har, hedder det heri, altid været en kristelig Skik her i Menigheden, at Borgerskabet, naar Skatten var udskrevet, godvilligt har betænkt og udlovet noget til de fattige Skolebørns Underhold. Derfor bør enhver god Kristen, som med denne Liste bliver besøgt, tegne herpaa, hvad han vil give, og derfor forvente sin Løn af Gud almægtigste. Listen aabnedes af Sognepræsten Hans Rostrup med en Tønde Rug og 2 Tønder Byg, Kapellanen Niels Saxstrup tegnede sig for en halv Tønde Rug og en Tønde Byg, Tolderen Jens Jacobsen gav en Rigsdaler, Byfoged Anders Kragh en Sletdaler, Peter Henningsen 4 Pund Flæsk²² o. s. v. Undertiden lod Raadstueretten ogsaa en Bødedøm komme Skolebørnene tilgode, f. Eks. maatte Skipper Thomas 1657 betale 8 Sletdaler til de fattige Skolebørn, fordi han havde nægtet at paatage sig Lodstjenesten gennem Bæltet for »Kongens Skibsflaade«.²³

En meget betydende Indtægt var de saakaldte Discantpenge, d. v. s. Betalingen for Skolens Præstationer i Sang og Musik. Noget af det første, Drengen blev prøvet i ved hans Indtræden i Skolen, var Sang. Havde han Stemme, kom han straks paa Discanten, d. v. s. Sangskolen, og havde han musikalske Anlæg, blev ogsaa de skolet, saa han kunde bruges ved et eller andet af de mange Instrumenter, Discanten raadede over, thi Skolens Musikkorps talte baade Trommeslagere, Basunblæsere, Træblæsere, Klarinetblæsere, Fløjtespillere, Violinister m. fl.

Den syngende Skole optraadte først og fremmest ved Begravelser. Var det et »forneemt Lig«, mødte den »hele Skole«, og var det kun »halvfornemt«, mødte den »halve Skole«. Kun de beskedneste Lig blev stedt til Jorden uden Skolens Hjælp. Naar Disciplene »mødte til Lig«, var de alle iklædt ens sorte Hatte og lange, sorte Kapper, som skjulte de gamle Klæder, Træskoene, som de til daglig stolprede rundt i, var naturligvis ombyttet med svære Støvler. Under Ledelse af en Lærer sang Disciplene først Liget ud af Hjemmet og gik derefter stadig syngende i Spidsen for Ligtøget den længst mulige Vej til Kirken, hvor de atter sang før og efter Talen, og medens Kisten sænkedes i Graven. Ydelserne for denne Begravelsestjeneste var frivillige, men jo flottere Begravelsen var, desto større var ogsaa Ydelsen for Sungen.

Skolen medvirkede ogsaa ved Gudstjenester med Sang fra Orglet og fik ogsaa herfor en mindre Ydelse. Dernæst gik hele Skolemusikken paa de fire store Højtidsaftener under Rektors og Hørernes Ledelse rundt i Byen og spillede for Godtfolks Døre. Det var selvfølgelig Meningen, at Folk skulde give en Skilling for Opmærksomheden, men det hændte jo, at Gnierpindene lod, som de slet ikke havde hørt Musikken, og skulkede sig fra at give den pligtige Almisse. Thi det var en Pligt at give, og naar alt for mange agerede døve, klagede Rektor over, at man saaledes snød sig fra det, der burde være en kær Næstegerning. 1718 indgik der saaledes en Klage til Stiftamtmanden fra Rektor, der anførte, at da Latinskolens Disciple sidste Juleaften opvartede paa Gaderne med Vokalmusik, var der ikke mindre end 40 til 50 Familier af dem, der var spillet for, som intet havde givet. Stiftamtmanden afgav da en Resolution om, at alle skulde give efter

Evne, og Magistraten ledsagede den med en Formaning til Borgerne om ikke at glemme deres Pligt i saa Henseende.²⁴ Forøvrigt var Skolemusikanterne ikke bange for ved deres Spillemaade at tilkendegive deres Mishag udenfor de Godtfolks Døre, som havde gjort sig fortjent dertil. Det skete f. Eks. Juleaften 1710, da Skolemusikken under Ledelse af Rektor Niels Hiort spillede ud for Amtsforvalter Erik Krags Hus og trakterede deres Instrumenter saaledes, at Amtsforvalteren blev aldeles rasende, løb ud paa Gaden med dragen Kaarde og anfaldt Rektoren, der maaske var blevet dræbt, om ikke en af Høerne havde grebet den rasende Amtsforvalter i Armen og dermed afbødet noget af Slagets Kraft. Rektoren slap derfor med et Par svære Skrammer i Hovedet og paa den ene Haand. Disciplene stormede nu løs paa Fjenden og jog ham ind, hvorefter de som Afskedssalut slog hans Ruder itu. Bagefter kom det til Proces om denne hyggelige Juleaften. Amtsforvalteren indstævnedes Rektoren, Høerne og Disciplene og krævede dem dømt, fordi de under deres »Omgang med Discanten« havde »anstillet sig meget usømmeligt for hans Dør«. Rektor Niels Hiort anlagde Kontrasag og krævede Amtsforvalteren dømt for »morderisk Overfald«. Sagen gik lige til Højesteret og endte med, at Amtsforvalter Krag dømtes til at betale Rektor 400 Rigsdaler for Saarene og 250 Rigsdaler i Sagsomkostninger. Yderligere idømtes han en Bøde paa 30 Rigsdaler til Vor Frelsers Kirke, og endelig skulde han — og det var næsten det værste — gøre Rektor »Offentlig Afbedelse paa Nakskov Byting«. Den Spot, der var tilføjet Amtsforvalteren ved den »usømmelige Musik«, var der taget Hensyn til ved Udmaaling af Straffen.²⁵

Ligpengene og Discantpengene deltes mellem Lærerne og Disciplene efter bestemte, til Tider noget skiftende, Regler. F. Eks. saaledes, at Disciplene fik en Fjerdedel og Lærerne tre Fjerdedele, men af denne sidste Part fik Rektor en Trediedel, medens de tre Lærere maatte dele de to Trediedele.

I Regnskabet for 1718—19 er Indtægten til Disciplene opgjort til 184 Rigsdaler, deraf 4 Rigsdaler, 4 Mark og 1 Skilling som deres Part af Ligpengene for 7 Lig. 11 Rigsdaler, 2 Mark og 4 Skilling som deres Part af Discantpengene og 13 Rigsdaler ved Tavleombæringen hver Fredag i Kirken. 32 Disciple havde været med i Discanten. Der var for en Del af Discantpengene indkøbt Musikinstrumenter. For de andre Indtægter var der bl. a. indkøbt 55 Alen Vadmel, hvoraf 14 Disciple havde faaet Kjole, Vest eller Bukser. Der var uddelt 23 Bøger. I Pengebeløb var der til 27 Disciple uddelt 132 Rigsdaler.²⁶ Det giver i Gennemsnit 5 Rigsdaler til hver, et ikke ringe Beløb og uendelig meget mere end der i ældre Tider — da Skolen havde mange flere Disciple og færre Legater — kunde tænkes paa. Disciplenes Musikanttilværelse varede lige saa længe Nakskov gamle Latinskole bestod. Først 1805 udstedtes et Reskript, der fritog Latinskolernes Lærere og Disciple for Opvartning med Sang og Musik. Sangen ved Ligbegængelse skulde overgaa til den danske Skole fra Nytaar 1806 at regne.²⁷

Næsten alle de Legater, der i Tidens Løb tilflød Latinskolen, blev givet til de fattige Disciple, og fortrinsvis anvendt til deres Bispisning. 1634 gav Chr. Madsen 100 Sletdaler, 1644 gav Fru Ide Rantzau, Højbygaard, 500 Sletdaler, Mickel Matzon gav 137 Sletdaler,

Jens Rasmussen 100, Biskop Thestrup 150, Edvard Beyerholm 100, Hans Petersen Toft 100, Madam Riegelsen 150 og Elisabeth Friis 500 Sletdaler.²⁸

Skoletiden var gennem hele det 16. og en væsentlig Del af det 17. Aarhundrede lang og træls. Præsten Anders Perlestikkers Skolegang kan vist godt staa som Eksempel paa Gangen i Uddannelsen. Han kom i Skole, da han var 9 Aar, og blev, skønt han var velbegavet, ikke Student, før han var 27. Samtidig med han læste paa Skolen i Odense, var han om Søndagen Løbedegn i nogle Landsogne, og en Tid var han baade Discipel i øverste Klasse og Hører i nederste. Havde han haft lang Vej til Studenters eksamen, saa var hans Universitetstid til Gengæld kort, den varede kun et Par Maaneder, hvorefter han vendte tilbage til Hørergerningen i Odense. 1617 blev han Rektor ved Nakskov Latinskole, og allerede Aaret efter Sognepræst i Nakskov.²⁹ Anders Perlestikkers forskellige »Embeder« i Skoletiden har vel nok forsinket hans Afgang fra Skolen, men i Reglen var Disciplene nogle og tyve Aar, før de var færdige. Nogle kom først paa Skolen i 15–16 Aars Alderen, og de blev altsaa nogle skæggede Dreng, før de forlod Skolebænken. — Vornede Latinskoleelever blev ikke taget til Soldat, og det var derfor bestemt, at ingen Vorned, der var over 17 Aar, maatte optages paa Skolen. 1712 havde Rektor antaget fire vornede Bondedreng som Elever paa Skolen, men den ene var omtrent 20 Aar og blev derfor af Ridefogeden og hans Hjælper bortført med Magt, skønt Disciplene gjorde, hvad de kunde for at hindre det.³⁰ De tre andre, som endnu ikke var naaet 17 Aar, fik Plads i yngste Klasse.

*Skolens
Forfaldstid*

Med Hensyn til Undervisningen skete der selvfølgelig gennem det 18. Aarhundrede og særlig mod dets Slutning store Fremskridt. Skolefagene blev udvidede, Undervisningen sat mere i System, og Lærerne, navnlig ved de større Skoler, fik en mere omhyggelig Uddannelse. Men ved mange af de smaa Latinskoler kneb det stadig. Elevantallet gik ned, samtidig med at Udgifterne steg, og dette resulterede ofte i Ansættelse af billigere og dermed ringere Lærerkræfter. De danske Skoler tog en Del af de Elever, som ikke stiledede mod Universitetet, og velhavende Folk sendte deres større Børn til andre og bedre Skoler. Fra Perlestikkerbogen ved vi, at Skolen i 1576 havde 70 fattige Disciple, og det hele Discipelantal har formentlig ligget noget derover. I 1746, da Nakskovskolen var den eneste Latinskole paa Lolland, havde den 38 Elever,³¹ og dette Tal faldt yderligere Aar efter Aar. I de 15 Aar fra 1783 til 1799 havde Skolen kun haft 49 Disciple, og af disse var kun 26 naaet frem til Universitetet. Udgifterne til Undervisningen af disse faa Disciple var 1786 Rigsdaler aarlig.³² Universitetsmatriklen* viser, at den alvorligste Nedgang i Antallet af de Studenter, Nakskov Latinskole sendte til Universitetet, begyndte ved Tiden omkring 1770 og fortsattes, saa der i Skolens sidste 40 Aar gennemsnitlig kun sendtes en Student om Aaret.

Daarlige Lærere og Rektorer bar deres Del af Skylden for det magre Resultat. Navnlig de to Rektorer, der raadede i sidste Halvdel af 1700-Aarene, var slette Lærere og bærer Hovedparten af Skylden for Skolens Nedgang. Magister Peter Kosbøl blev Rektor 1750

* hvorefter Grosserer Alfred Larsen har taget en Udskrift, som jeg har haft Lejlighed til at se.

i en Alder af 31 Aar. I Begyndelsen skal han have været flink, men han sløjede hurtigt af, og 1763 tog han en »Vicerektor« og overlod det hele til ham, medens han selv hævede Lønnen — og dette blev tolereret lige til 1782. Saa prøvede Kosbøl paa at klare Embedet selv, men blev Aaret efter endelig afskediget. Der foreligger fra hans Haand to smaa Skrifter, saakaldte Programmer for Nakskov Latinskole. Deres Fremkomst skyldes en sidst i Tredserne udsendt Ordre til Landets Rektorer om at beskæftige sig mere med Emner vedrørende deres Landsdels og Bys Historie, og man havde altsaa Ret til at stille betydelige Forventninger til Bekendtskabet med de to Skrifter. De er selvfølgelig skrevet paa Latin, og Lektor Müller var saa venlig at gennemlæse dem for mig. Resultatet var mere end fattigt, det var elendigt. Latinen var ulastelig, men Indholdet var mest taagede filosofiske Betragtninger. Om Byens og Egnens Historie er der fra Skriftet fra 1769 kun en — forøvrigt rigtig — Bemærkning om, at Byens Navn kommer af Skoven paa Nakken. Det er alt, og 1770 er det endnu værre, da er Rektoren ikke kommet videre, end at han »oplyser«, at Nakskov er grundlagt af Kong Hans. Det virker i den Forbindelse rent ud komisk, at Kosbøl alvorligen beklager sig over at skulle leve i denne lille By, langt fra Arkiver og Biblioteker³³. Den gode Rektor anede ikke, at han blot behøvede at gaa op paa Raadhuset og gennemrode Arkivbunken for at finde en dengang saare righoldig Samling af Aktstykker til Nakskov Historie. En Henvendelse til hans gode Bekendte, Pastor Rhode i Utterslev, vilde ligeledes have beriget ham med det ønskede historiske Stof.

Hans Efterfølger, Johannes Boye, der sad her fra 1783 til 1806, havde som filosofisk Forfatter skabt sig et Ry for Lærdom, der 1802 indbragte ham en Professor-Titel. Men Skolegerningen interesserede ham ikke Spor og var ham nærmest en Plage. 1795 skrev han f. Eks. i et Brev til Professor Nyerup, at det var forfærdeligt i hele Skoletiden at være »saa lidt Herre over sine Tanker og sit Legemes Magelighed«, at man ikke kunde »tænke paa andet end dette slidte Skolekram«, ikke kunne forskaanes for Anstrengelser med at gennemgaa »uinteressante gamle og ofte gennemtyggede Bagateller for Subjekter, højst forskellige i Alder, Evner og Stand«. Hans eneste Trøst var, at Bispen boede i Odense, saa langt borte, at han (Boye) »nu og da kunde tage en Fridag« og ofte undrage sig fra Timerne.³⁴ Og i et andet Brev til Nyerup 1805 tilstaar han ligefrem, at han underhaanden har paavirket Skolens øverste Myndigheder til at foreslaa Skolen nedlagt. At Skolens Elevantal i Skolens to øverste Klasser var svundet ned til 7, giver han sin Medhjælper Skylden for. Selv havde han aabenbart ikke Forstaaelsen af den Uduelighed, han gennem sine Breve afslørede. Han var stadig utilfreds med det, man ydede ham. Han forlangte atter og atter, og ikke uden Held, højere Løn, krævede en anden Undervisningsplan med flere Fag og navnlig flere Lærere. Og da Skoleinspektionen her gik imod ham, bl. a. under Henviisning til, at i den øverste Klasse, hvor han selv underviste, og hvor han krævede Undervisningen udvidet, kun var en eneste Elev, opfattede han det som en personlig Fornærmelse.³⁶

Den gamle Latinskolebygning var gennem mange Tiders Misrøgt blevet stærkt forringet, og Rektor Boye lagde sig straks efter sin Tiltrædelse stærkt i Selen for at faa en

En ny Skole

ny Skole, og da Autoriteterne aabenbart var ham for langsomme og lunkne, startede han selv Byggeriet af en ny Skole. 1786 købte han en gammel Gaard paa Søndergade for 650 Rigsdaler, byggede den op fra ny og indrettede i den Skolehus og Rektorbolig.³⁷ Det er nuværende Nr. 20, hvis stærkt ombyggede Facade endnu bærer Spor af Boyes Stil. Hans Ven, Provst Skatterup, havde lovet ham de nødvendige Summer til Laans af Stiftets gejstelige Enkekasses Midler og forstrakte ham straks med et Par Hundrede Rigsdaler af Kassen. Uheldigvis døde Provst Skatterup kort efter, og hans Eftermand i Provsteembedet interesserede sig hverken for Latinskolen eller for Rektor Boye. Da ydermere Biskop Bloch gik mod Planen om den nye Skole, modsatte sig Laanet og krævede de ydede 200 Rigsdaler tilbagebetalt straks, maatte Rektor Boye 1791 over Hals og Hoved sælge Gaarden paa Søndergade. Han fik 2050 Rigsdaler for den,³⁸ men den havde kostet ham langt mere, og han kom i betydelig Gæld. I Stedet købte han en langt mindre og daarligere Gaard paa Hjørnet af Vejlegade og Ølkarsvej og indrettede den til sin private Bolig.³⁹

Imidlertid var der indhentet Tilbud paa Reparationen af den gamle Skole, men saa slog Kancelliet pludselig om og akcepterede Boyes Plan om en ny Skole paa den af Boye købte Grund. Der skulde være tre lyse og sunde Læsesale med tilstødende Værelser for Lærerne, og der skulde være et Par Værelser for Rektor til Bibliotek og Studerekammer. Endvidere skulde der bygges en ny Rektorbolig. Skolen skulde koste 1250 Rigsdaler, der tilvejebragtes af Kirken, Skolen og Byen, og Rektorboligen skulde koste 800 Rigsdaler.⁴⁰

Det mærkeligste ved det hele Foretagende var, at man lod Boye være Bygmester i Stedet for at lade Autoriteterne planlægge og lede Byggeriet. Maaske har man valgt denne Fremgangsmaade for at sikre sig mod Overskridelser. I saa Fald forregnede man sig grundigt, thi Overskridelser kom, og Boye kunde ikke betale. Skolehuset kom ikke til at koste 1250, men 1440 Rigsdaler, og Rektorboligen ikke 800, men 1150 Rigsdaler. Disse Penge blev dog ogsaa senere bevilget med 300 Rigsdaler af Skolens og 200 Rigsdaler af Kirkens Midler.⁴¹

Det nye Skolehus, Boye skaffede Byen, var der ingen Grund til at sige ham Tak for. Det bestod af et Forhus paa 18 Fag, hvoraf de 6 Fag mod Hjørnet af Ølkarsvej var Rektorbolig, Resten Skolelokaler og Lærernes Sengekamre. Mod Gaden var Huset Egebindingsværk, mod Gaarden Grundmur. Sidehuset var paa 11 Fag og rummede Rektors Køkken samt Lo og Stald.⁴² Trods de store Efterbevillinger kunde Boye ikke faa Pengene til at slaa til, saa en Del Arbejde blev kun halvt færdigt, og en anden Del yderst daarligt lavet. Efter Boyes Bortrejse blev der taget Syn over Bygningerne, og Beskrivelserne af denne Synsforretning giver et yderst trist Billede af denne ny Skole. Om Rektorboligen hedder det, at de 6 Fag Hus til Gaden aldrig var blevet gjort færdigt, idet der overalt udvendig manglede Udspækning. Indvendig i Rektorboligen var Gipsloftet fuldt af Revner, dels fordi Taget var utæt, dels fordi Skillerrummene allevegne var sunkne, hvilket bl. a. havde medført, at Dørene ikke kunde lukkes. I et Værelse i Husets nordre Ende

var hverken Loft eller Vægge gjort færdige. I Forstuen var Gulvet raadent, skønt det kun havde ligget i tolv Aar. I Køkkenet var Loftet over 2 Fag raadnet af Vand fra det brøstfældige Tag. I den 11 Fag lange Sidebygning var Taget overalt utæt og daarligt, og over 6 af Fagene havde der aldrig været understrøget. I Skolebygningen var Taget overalt meget brøstfældigt, saa alle Lofterne havde stor Skade af Vand. Det vilde være nødvendigt at aftage Taget og indsætte et nyt Spær mellem hver Par Spær baade til Gaden og til Gaarden, da Spærfagene af Sparsommelighedshensyn var gjort altfor brede, saa Lægterne ikke kunde bære Taget, som derfor heller aldrig kunde blive tæt. Om Skorstenene hedder det, at de aldrig var gjort færdige og derfor var ubrugelige. Ogsaa de enkelte Værelser beskrives som stærkt forfaldne. En forsvarlig Istandsættelse ansloges for Rektorboligen til 256 og for Skolebygningen til 494 Rigsdaler.⁴³ Byen fik altsaa ved Boyes Bistand en baade dyr og slet Skolebygning. Ved Opgørelsen kom han endda til at skylde Skolen Penge. Det virker derfor ganske latterligt, naar han et Sted praler med, at han har skænket Skolen Grunden med Gaars og Haugeplads.⁴⁴

Allerede 1782 var Spørgsmaalet om Nedlæggelse af Nakskov Latinskole rejst. De eligerede Borgere skyndte sig at sende Kancelliet en Skrivelse med et varmt Forsvar for Skolen. Nakskov-Borgerne havde, skrev de, altid ydet Skolen og Disciplene Støtte, og der var da ogsaa langt flere Stipendier til Skolen i Nakskov end i Nykøbing, og Lærerne i Nakskov var ogsaa langt bedre aflagt. Skulde en af Skolerne nedlægges, maatte det derfor være Nykøbing.⁴⁵ Faren drev denne Gang over, men det stadig aftagende Elevantal i Nakskov var Skyld i, at Spørgsmaalet atter og atter rejste sig. 1806 afkrævede Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler Stiftsøvrigheden for Lolland-Falster en Erklæring om Latinskoleordningen i Stiftet. Denne Øvrighed bestod af Amtmand Morgenstjerne paa Gammelgaard og Biskop Bojsen i Vesterborg, og de erklærede, at der kun behøvedes een lærd Skole paa Lolland-Falster, og da Skolen i Nakskov for Tiden kun havde 5 Elever og 3 Lærere, burde det være denne, som skulde ofres.⁴⁶ Det var Dødsdommen over Nakskov gamle Latinskole, og ved en senere paa Aaret udstedt Forordning blev Skolerne i Nakskov, Vordingborg og Rønne nedlagt.⁴⁷

Helt udslettet blev Skolen ikke, den blev gjort til en *Middelskole* med Dansk, Latin, Religion, Geografi, Historie og Aritmetik som Hovedfag. De Elever, der skulde studere videre paa Universitetet, skulde have deres Uddannelse afsluttet paa en Latinskole. Middelskolen var hverken Fugl eller Fisk, og efter 10 Aars Forløb blev Eksperimentet opgivet, og Skolen blev atter Latinskole, eller som det nu skulde hedde en fuldstændig lærd Skole. Ogsaa den blev en Skuffelse. Det var i de fattige Aar efter Statsbankerotten, saa Elevtilgangen var ringe. Og da man igen var uheldig med Valget af Rektor, lykkedes det ikke at genrejse Skolen, og 1839 blev Nakskov lærde Skole fuldstændig ophævet.

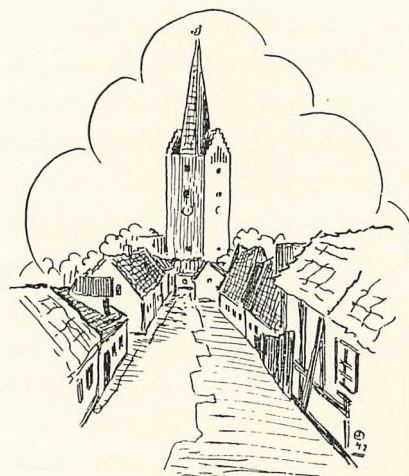
Efter Opførelsen af den nye Skole blev den gamle Latinskole Fattiganstalt, hvad jo i og for sig rimede godt nok med de fattige Kaar, som alle Dage havde raadet indenfor dens Mure. Tidens Løsen var de fattiges Oplæring og Opdragelse til Arbejde, og det kunde, mente man, bedst ske paa Fattiganstalter, hvor de fattige fik et ordentligt

Latinskolens gamle Hus

Udkomme og samtidig holdtes til Arbejde, saa de ikke ved Lediggang forfaldt til yderligere Daarlighed. Staten selv syntes ikke stærkt interesseret for Tanken, men den slog Rod i Befolkningen, og rundt om ofrede godgørende Mennesker mange Penge paa dens Realisation. 1796 skænkede Købmand Kølles Enke, Bodil Andersdatter, 1000 Rigsdaler til Køb af den gamle Latinskole og til dens Indretning til »Arbejdsanstalt eller Spindeskole, hvor Byens Fattige, unge og gamle, Betlere og Lediggængere kunde opholde sig og gøre noget nyttigt Arbejde dem selv til bedste«. Yderligere oprettede hun et Legat paa 2000 Rigsdaler, hvis Renter skulde anvendes til Bygningens Vedligeholdelse og Opvarmning m. m.⁴⁸ Skolen blev købt for 340 Rigsdaler. Resten af de Tusinde anvendtes til Bygningens Istandsættelse og til Inventar. Men stort videre kom man ikke. 1802 fik den danske Skole overladt et af Værelserne til Skolebrug, men det ene blev snart til to og til sidst til tre Klasseværelser, saa der kun blev et Par Værelser tilbage. En Tid havde baade Borgerskolen og Friskolen Plads her. Ved den lærde Skoles Nedlæggelse 1839 fik Kommunen overladt dens Bygninger i Vejlegade, og Borgerskolen blev saa 1842 flyttet ud af den gamle Latinskolebygning, hvor Friskolen blev ene tilbage. Borgerskolens Lokaler i den gamle Latinskole indrettedes til Smaalejligheder, og i en af disse blev H. N. Andersen født den 10. September 1852.⁴⁹ Senere overtog Friskolen hele Huset, og forblev her til den nye Skole paa Ølkarsvej i 1873 stod færdig. Den ærværdige gamle Latinskolebygning blev ved en Auktion 1874 solgt til Bagemester Paesh for 3700 Rigsdaler. 1898 blev den købt af Kommunen og nedrevet og Grunden indlemmet i Kirkepladsen.

For 5—6 Aar siden sendte jeg Byraadet et Forslag om, at der i Kirkegaardsmurens nordvestre Hjørne indsattes en Marmorplade, der oplyste, at her laa Nakskovs fire Hundrede Aar gamle Latinskole, og at her var H. N. Andersen født. Forslaget blev henlagt.

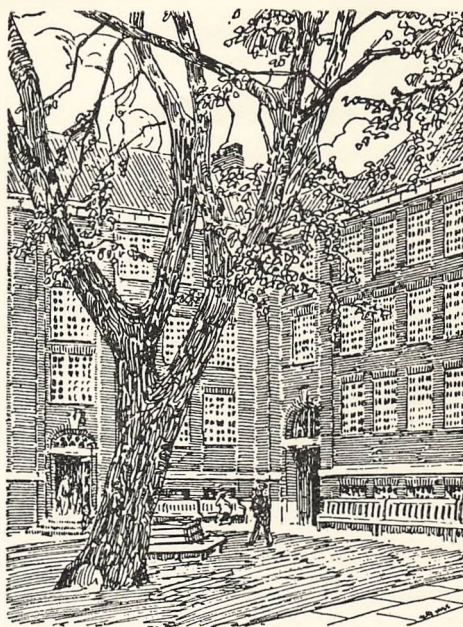
Kildehenvisninger til denne Artikel findes bag i Skriftet.

Gymnasiet

C. E. Falbe-Hansen:

De første vanskelige Aar

FRA det Øjeblik cand. mag. J. C. Poulsen tiltraadte sin Stilling som Skoleinspektør ved Nakskov kommunale Skolevæsen (det var i November 1915), var hans Kongstanke den at faa oprettet et Gymnasium i Nakskov. Med den Energi, man ikke kan frakende den senere Rektor Poulsen, naar det gjaldt om at starte noget nyt, gik han i Gang med at udarbejde Planerne.

Alligevel trak Sagen i Langdrag, og først den 4. Juni 1917 kunde Skoleinspektøren fremlægge Forslag for Fælleslærerraadet om Oprettelse af en nysproglig Gymnasielklasse efter Sommerferien. Nogen større Begejstring for Tanken var der just ikke i Lærerraadet, men Forslaget blev dog vedtaget med 16 Stemmer mod 1. Flertallet undlod at stemme.

Derfra gik Forslaget til Skolekommissionen, der anbefalede, medens Skoleudvalget overhovedet ikke fik Forslaget forelagt, det var den Slags »Smaating«, Poulsen var slem til at overse.

Der var imidlertid kommet Fart i Tingene. Allerede den 18. Juni kom Sagen for i Byraadet, hvor Debatten imidlertid blev udsat til næste Møde. Den 2. Juli kom Forslaget saa til Behandling og blev modtaget med ret enstemmig Velvilje fra alle Sider. Dog mente de to Ordførere for de borgerlige Grupper, Direktør Bjerre og Købmand Krøyer, at Sagen var noget forhastet, ligesom de ogsaa ankede over, at Forslaget ikke havde været forelagt Skoleudvalget til Indstilling. De nærrede desuden begge ikke ringe Betænkelighed paa Grund af de formodede store Udgifter, Gennemførelsen vilde medføre. Redaktør A. E. Hansen, der var Ordfører for den socialdemokratiske Gruppe, gik meget stærkt ind for Tanken og saa ogsaa ret lyst paa den økonomiske Side af Sagen. Borgmester Bresemann var ikke til Stede ved dette Møde. Selve Sagen interesserede ham kun i ringe Grad. Det var Folkeskolen og kun den, der havde hans store Kærlighed, et Gymnasium kunde, efter hans Mening, ikke faa nogen Betydning for Smaafolk. — Resultatet blev, at hele Sagen blev henlagt, og der blev ikke noget Gymnasium den Gang.

Et halvt Aar senere, den 12. December 1917, indsendte Skoleinspektøren, der ikke havde ligget paa den lade Side, Forslag om en helt ny Skoleordning ved Nakskov kommunale Skolevæsen; Planen havde for Resten længe været under Overvejelse. Til denne Plan var nu knyttet Forslag om Oprettelse af et nysprogligt Gymnasium. Det kom til

foreløbig Behandling den 7. Januar 1918, derfra sendtes det til Skoleudvalget til Erklæring, (det var ogsaa blevet glemmt denne Gang), og efter at Skoleudvalgets Erklæring var indhentet, blev Planen stærkt debatteret i et Møde den 18. Januar.

I Korthed sagt gik Forslaget ud paa følgende: der skulde indføres Heldagsundervisning ved Folkeskolen for Børn fra 10—11 Aars Alderen, d. v. s. efter Oprykning i 5. Klasse. Ved Konfirmationsalderen kunde Børnene da — normalt — enten gaa ud af Folkeskolen efter en nærmere planlagt afsluttet Undervisning eller fortsætte gennem 2 Realklasser til Realeksamen (Mellemskoleeksamen slog man en energisk Streg over), eller gennem 4 Gymnasieklasser til Studentereksamen. Ordningen var varmt anbefalet af Statens Konsulent i Skolesager, Professor N. A. Larsen. Mærkeligt nok var der tilsyneladende ingen, der forstod, at et saadant Brud med den bestaaende Mellemskoleordning ved en enkelt Skole umuligt kunde blive approberet paa staaende Fod.

Den samlede Undervisningsplan vandt Tilslutning fra alle Sider i Byraadet. Det var igen økonomiske Betæneligheder, Oppositionen gjorde sig til Talsmand for: Udgifterne ved de nye Gymnastiksale, der var forudset i den nye Ordning, den toetages ved Elektricitetsværket og den ved Rødbyvejens Skole. Borgmester Bresemann forholdt sig stadig tavs angaaende Gymnasiet, men talte varmt for Planen i dens Helhed og anbefalede særlig straks at gaa i Gang med Byggeriet for at afhjælpe Arbejdsløsheden. Det endte da med, at Sagen blev henvist til 2. Behandling, for at Byraadets Medlemmer kunde sætte sig ind i Undervisningsplanen.

Det blev dog til en fortsat 1. Behandling — som Borgmesteren kaldte det — den 18. Marts. Ved denne Lejlighed stillede Forholdet sig en Del anderledes end ved de tidligere Møder. De borgerlige Partier — ved Bjerre — anbefalede nu paa det varmeste Gymnasiets Oprettelse straks, mens der fra socialdemokratisk Side — ved Bødker Christensen — blev forlangt, at Gymnasieklasserne først maatte komme i Gang, naar Heldagsundervisningen var gennemført i Folkeskolen: Undervisningen hér var, naturligt nok for den socialdemokratiske Gruppe, det vigtigste. Forstander Larsen ved Teknisk Skole, der var Socialdemokrat, holdt en kraftig Tale for Gymnasiets snarlige Oprettelse. Borgmesteren var som sædvanlig neutral. Sagen gik saa til 2. Behandling.

Den endelige Afgørelse faldt den 8. April 1918, og Mødet her var ingenlunde uden Spænding. Til denne Behandling havde de to socialdemokratiske Medlemmer, Christensen og Skytte, stillet et Ændringsforslag, hvor det i Punkt 2 hed, at Gymnasieundervisningen ikke maatte begynde, før den planlagte Folkeskoleordning med Heldagsundervisning var traadt i Kraft (hvad der kunde tage Aar). De borgerlige Partier var stadig betænkelige ved Byggeriet; men det endte dog med, at deres Ordfører, Bjerre, vilde gaa med dertil, saafremt Gymnasieundervisningen blev indført efter Sommerferien 1918. Christensen og Skytte trak da Punkt 2 i Ændringsforslaget tilbage, og Skoleforslaget blev enstemmigt vedtaget i sin Helhed. — Som man ser, var der foregaaet en væsentlig Ændring i de borgerlige Partiers Syn paa Gymnasiet. Sagen var den: I Løbet af Skatteaaret var der blevet sat et stort Arbejde ind for at faa Gymnasiet oprettet straks, og det fra Kredse, der stod

Lærerkollegiet i 1926

den borgerlige Gruppe i Byraadet nær. Det var væsentlig Forældre, der havde Børn, som enten med det samme eller i Løbet af de nærmeste Aar skulde læse til Studentereksamen. I første Række daværende Politimester Becker. Skoleinspektør Poulsen puffede vældigt paa, og Resultatet blev da som ovenfor skildret.

Gymnasiet kunde da tage fat den 20. August 1918 med 8 Elever. Ikke noget imponerende Antal, vil man maaske sige. Det var mærkelige Tider, de sidste Aar af Verdenskrigen og de første Par Aar derefter. Eksaminer i det hele var kommet i Misry. Paa Skibsværftet, paa Fabrikker og Kontorer, overalt manglede der Arbejdskraft. De unge Mennesker blev ligefrem revet ud af Skolen ved Konfirmationsalderen, af 3. og 4. Mellem-skoleklasse, og de fik øjeblikkelig lønnede Pladser. Offentlig og privat blev det ustandselig udtalt, at Eksamensvæsenet (eller — uvæsenet) kun var af det onde, de unge kunde sagtens klare Arbejdet med de elementære Kundskaber, de mødte op med i 14 Aars Alderen. Realklassen i den kommunale Skole slæbte sig hen Aar efter Aar med en 6—8 Elever. Ja, jeg husker, at der ét Aar kun var een Dreng fra selve Nakskov By, der tog Realeksamen (og her er den private Realskole endda regnet med); Resten var Piger og et Par Dreng fra Landet. Naturligvis gav dette Forhold fælt Bagslag, da Tiderne ændrede sig, og der var Arbejdskraft nok. Mange af de daarligt uddannede Kontorfolk blev skudt ud og erstattet med bedre kvalificerede unge Mennesker. Der opstod et ikke ubetydeligt arbejdsløst »Flipproletariat«, og der var adskillige Larsener, for hvem Melodien blev væk.

Der blev ikke ansat nogen ny Lærer i Anledning af Gymnasiets Oprettelse, alt skulde jo være saa billigt som muligt, og allerede da var der opstaaet et Slagord mellem Gymna-

siets Modstandere: »Det dyre Gymnasium«. Cand. theol. Sørensen overtog Undervisningen i Latin, Historie og Religion; cand. mag. Vasili Svendsen Engelsk, Bak Matematik, Rektor Poulsen Naturkundskab, og den, der skriver disse Linier, optraadte som Polyhistor, idet jeg ikke blot docerede mine egentlige Fag, Fransk og Oldtidskundskab, men desuden Dansk og endda for en Tid — med en noget usikker Fornemmelse — Tysk. Jeg maatte læse 38 Timer ugentlig uden at faa ringeste Overbetaling, hvad jeg iøvrigt gjorde med største Glæde af Interesse for Planens Gennemførelse; men et haardt Job var det.

Der blev virkelig arbejdet med Energi, baade Lærere og Elever tog fat med Liv. Men da Arbejdet var allerbedst i Gang, kom der en trist Afbrydelse. Fra Oktoberferien til Jul var Skolen lukket paa Grund af »den spanske Syge«. Følgen var, at der ikke blev holdt nogen Aarsprøve Sommeren 1919. I Aarets Løb havde Skolen stadige Besøg af Undervisningsinspektøren, Dr. phil. Bertelsen, og hans Assistenten. Deres Indberetninger var ikke uvillige. Men jeg bevarer endnu det Indtryk, at Rektor Poulsen ikke var smidig nok i sin Forhandling. Poulsens bramfri Væsen og til Tider ret kraftige Udtalelser stødte rimeligvis den ulastelig korrekte Undervisningsinspektør.

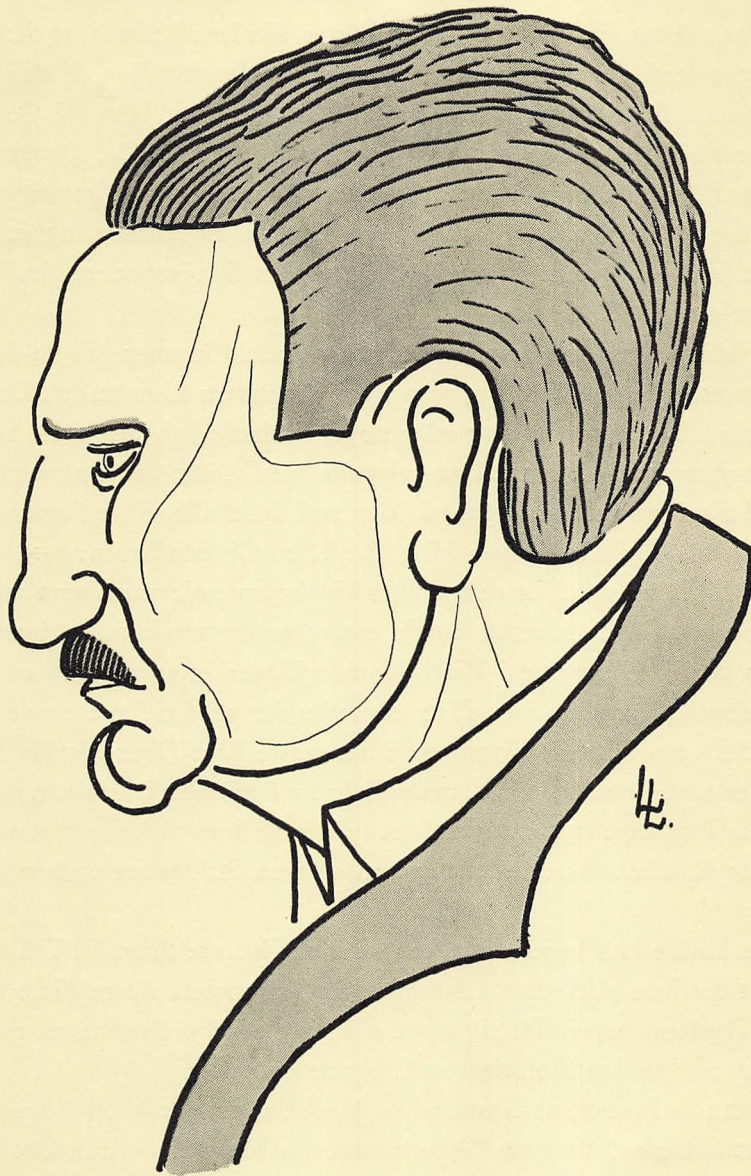
Saa trak vi Vejret i Sommerferien.

Da Skoleaaret begyndte igen, var Elevantallet fra I G. halveret, der mødte kun fire Elever i II G. Resten spredtes ud over Landet. Politimester Becker, der havde arbejdet saa energisk for Gymnasiets Oprettelse, tog sin Søn ud og satte ham i Nykøbing Katedralskole. Af de fire, der nu var tilbage, rejste den ene snart bort til Silkeborg. Tilbage var: Ellen Christoffersen, Gerda Hansen og Valborg Nielsen, der, om jeg saa maa sige, holdt ud til den bitre Ende.

Nu kom der ogsaa nye Lærere: Cand. mag. Frk. Marie Henriksen overtog Undervisningen i Dansk i Gymnasiet efter Sommerferien 1919, og det ulykkelige, mishandlede Fag: Tysk fik en Maanedstid senere ogsaa en kvalificeret Lærer i mag. art. Lauritsen, der kom fra Rudkøbing. Lauritsen overtog ogsaa Latinen. Der begyndte at komme Mening i Tingene.

I G. begyndte Skoleaaret med 4 Elever, hvoraf den ene dog snart opgav Studierne. Og da vi naaede Aarets Ende, var kun 2 Elever oppe til Aarsprøven. Den tredie var gaaet til Nykøbing. Klassen var igen halveret. Vi kunde ikke ret godt taale at komme længere ned.

Skoleaaret 1920 begyndte med et Tordenslag. Uden at opsige sin Plads, uden Meddelelse af nogen Art til Skolen havde cand. mag. Lauritsen søgt og faaet Ansættelse som Adjunkt ved Ribe Katedralskole. Da Rektor Poulsen kom hjem fra sin Ferierejse, umiddelbart før Skolen skulde begynde, laa der kun en kort Besked til ham om, at det altsaa var sket. Det ulykkelige Fag: Tysk stod igen uden Lærer. Efter uhyre Anstrengelser og Vrøvl lykkedes det endelig at faa en Vikar, stud. mag. Henningsen. I disse Aar var der i høj Grad Mangel paa cand. mag.er. Latinen maatte jeg midlertidigt overtage, det var det femte Fag, jeg underviste i ved Nakskov kommunale Gymnasium. Student Henningsen

Rektor J. C. Poulsen

kunde imidlertid ikke blive i Nakskov længere end til Jul, da han skulde til København for at fuldende sine Studier til Skoleembedseksamen.

Der blev nu sat et energisk Arbejde i Gang for i Tide at skaffe en kvalificeret Kraft til den ledige Stilling. Embedet blev derfor opslaaet som Lektorat. Blandt Ansøgerne var daværende Realskolebestyrer i Neksø, cand. mag. Louis Müller. I Januar tog han til Nakskov for at tale om Forholdene. De to Parter, Skolens Ledelse og den senere Lektor Müller, var vel tilfredse med hinanden; men der var det uheldige, at Müller først kunde tiltræde Pladsen i Nakskov medio Februar. I Mellemtiden blev III G.s Stile sendt til Bornholm for at blive rettede dér, en noget besværlig Metode. Den mundtlige Tysk maatte i denne Periode nærmest passe sig selv, eller var under højst mangelfuld Ledelse. Saasart Lektor Müller kom til, overtog han Tysken og Latinen, og fra da af har alle Fagene ligget fast. — Elevmæssig set var Aaret meget lidt imponerende, III G. 3 Elever, II G. 2 Elever og I G. 3 Elever.

Med Spænding imødesaa Skolen den kommende Eksamen, da de første Studenter skulde dimitteres, ikke fra Nakskov, men fra Københavns Universitet. De tre Studenter spirer, alle kvindelige, rejste ind, og efter nogen Tids Forløb begyndte Eksamenskaraktererne at strømme ind. De var til at begynde med nettede, uden at være pralende, saa omtrent hvad Skolen havde regnet med. Men ved det tredje sidste Fag kom Katastrofen. Bulletinen lød hin Ulykkesdag paa Historie: Ellen Christoffersen: g⁺, Gerda Hansen: mdl, Valborg Nielsen: slet. For den sidstes Vedkommende var Slaget uopretteligt, hun kunde ikke bestaa. Gerda Hansen kunde meget godt være kommet igennem Eksamen selv med den daarlige Karakter i Historie; men Dagen efter var hun saa uheldig at faa mdl⁺ i Matematik, hvor hun vist ellers regnedes for vel funderet, og dermed var ogsaa hun færdig. Selv om hun fik blankt ug i det sidste Fag: Dansk, vilde hun mangle en Trediedel i Bestaaet. Ihærdig indtil Stædighed som den unge Dame var, gik hun alligevel op i det sidste Fag, og saa mirakuløst det lyder, fik hun virkelig rent ug i Dansk. De skønne spildte Kræfter. Aaret efter tog hun en pæn Studentereksamen fra Frk. Zahles Kursus.

Vi Lærere kunde kun bøje Hovedet under det haarde Slag. En Tid lang var vi forberedt paa, at det hele vilde ramle sammen, at Gymnasiets sidste Time var slaaet. Dog ikke Rektor Poulsen, han holdt sig oppe i sin urokkelige Optimisme og stivede sig af med sit uforstyrrelige, kraftbetonede: »Det gaar nok«.

Men det kan nok være, at Gymnasiets Modstandere fik Vind i Sejlene. Havde der ikke før været talt om det »dyre« Gymnasium, saa blev der det nu. Det blev regnet ud med flere Decimaler, hvor meget denne eneste Student, Ellen Christoffersen, dette Kraftprodukt af uhyre pædagogiske og økonomiske Anstrengelser, havde kostet Kommunen af Penge. Og Resultatet var naturligvis lamslaaende. Man bearbejdede Forældrene for at faa dem til at tage de faa resterende Elever ud af Gymnasiet, saa at Klasserne blev tomme, og hele Virksomheden saaledes nødvendigvis maatte ophøre.

I denne Nødens Stund fik Skolen imidlertid Hjælp udefra. Borgmester Bresemann,

der ellers havde staaet yderst valen overfor Gymnasiet, stillede sig nu bestemt paa Skolens Side. Var Gymnasiet oprettet, skulde det ogsaa gennemføres! Han lod sig ikke rokke. Det allerglædeligste var dog, at de Forældre, der havde Børn i Gymnasieklasserne, sluttede trofast op om Skolen under Indflydelse af Børnene. Der var Direktør Bigum, Dampmøllen, hvis flinke Datter Thora netop rykkede op i II G. Hun holdt virkelig af Skolen og dens Lærere. »Ikke Tale om, at hun skulde paa en anden Skole«. Og i allerførste Række Direktør Andreas Boesen, Ota. Han gjorde i Sandhed en mægtig Indsats under den pinlige Situation, ligesom han ogsaa altid senere var parat til at vise sit Venskab og sin Tillid til Skolen paa sin buldrende, men i Grunden hjertensgode Maade.

Paa et Forældremøde straks i Begyndelsen af det nye Skoleaar, hvor Stemningen til at begynde med var temmelig grumset, var det Direktør A. Boesen, der ved et baade klogt og kraftigt Indlæg fuldstændig vendte Stemningen. Han omtalte Eksamenskatastrofen som et hændeligt Uheld, de vanskelige Forhold, Nervøsiteten overfor de fremmede Eksaminatorer, m. m. Han førte et saa varmt Forsvar for Gymnasiet og dets Lærerpersone, at det endte med, at alle var enige med ham. Saa vidt jeg husker, blev der ikke vedtaget nogen Resolution. Men i hvert Tilfælde hørte vi ikke længer videre til Oppositionen mod Gymnasiet, den havde knurrende trukket sig ind i sit Hus, for kun nu og da at fare ud et Øjeblik og vise Tænder.

Gymnasiet genoptog da sit Arbejde efter Sommerferien 1921 med nogenlunde Sindsro. Der var 3 Elever i hver Gymnasieklasse, det var kun faa, men det var tilsyneladende rigtig paalidelige Folk. Til de to, der rykkede op fra II G. i den afsluttende Klasse, Ellinor Boesen og H. Chr. Vestergaard (nu Adjunkt ved sin gamle Skole) sluttede sig Valborg Nielsen, der vilde gøre Forsøget med Studentereksamen om igen.

Aaret gik sin jævne Gang uden Forstyrrelser af Betydning med Eksamen i Horisonten foran som en truende Sky. Ogsaa denne Gang skulde Eksaminationen foregaa ved Universitetet. Dog var der kommet den formildende Omstændighed til, at Lærerne i Engelsk, Tysk og Fransk fik Lov til i København selv at eksaminere deres Elever. Eksaminationen foregik paa Polyteknisk Lærestanstalt, og forløb uden Knirkeri, selv om det ikke var Udmærkelser, der faldt i de tre Kandidaters Turbaner eller Studenterhuer.

Det faldt i min Lod at eksaminere i det sidste Fag, Fransk, og jeg skal ærligt bekende, at det er den eneste Gang, jeg som Eksaminator har været noget nervøs. Det gik imidlertid nogenlunde, og da vi kom ud fra Polyteknikum, de unge med de hvide Huer paa, blev vi modtaget af Rektor Poulsen og selveste Borgmester Bresemann, der overrakte de nybyggede Studenter hver en Buket Violer. En Bil holdt parat for at køre det lille udsøgte og glade Selskab til Tivoli, hvor en festlig, om end ikke overdaadig Middag ventede os. Bresemann talte smukke Ord til Nakskovs første Hold af Studenter (Ellen Christoffersen kunde jo ikke kaldes noget »Hold«). Den socialdemokratiske Borgmester var især ivrig for at hilse paa den unge kvindelige Akademiker, der stammede fra et Arbejderhjem. Og mens de unge gik ud i Haven for at se paa de forskellige Forlystelser, blev vi tre ældre Herrer siddende ved et Glas og drøftede Gymnasiets Fremtid. Hjemkomsten til

Nakskov blev et meget stilfærdigt Triumftog. Adjunkt Bak foretog Fotograferingen af »Holdet«. Alt var straalende i Sammenligning med foregaaende Aar.

I Løbet af Foraaret 1923 kom Eksamensretten og dermed Statstilskudet, der ved sin Størrelse hurtigt lukkede Munden paa Forkynderne af »det dyre Gymnasium«. Fremtiden tegnede sig lys og sikker. Optimisten Poulsen havde sejret i det lange Løb. Nakskov kommunale Gymnasium var en urokkelig Realitet.

Louis Müller:

Et Tilbageblik over Aarene 1923—1943

I 1923 fik vi endelig den inderligt attraaede Eksamensret til Studentereksamen, saa at vi i Juni Maaned kunde dimittere de første 3 Studenter fra vor egen Skole; det var: Thora Bigum, Datter af Direktør Bigum, Betty Gøtterup, Datter af Politiassistent Gøtterup, og Jørgen Krogh, Søn af Lærer Krogh, Branderslev. Men dermed var ikke alle Vanskeligheder overvundet. Eksamensretten var kun givet for eet Aar og skulde altsaa i den følgende Periode fornyes hvert Aar, og Forudsætningen herfor var naturligvis, dels at Undervisningen og Eksamensresultaterne vedblivende var tilfredsstillende, dels at Elevantallet i Gymnasklasserne forøgedes betydeligt, saa at det kunde ses, at der virkelig var Trang til et Gymnasium, som Forældrene havde en saadan Tillid til, at de turde betro os deres Børn. Og paa dette Tidspunkt var Elevantallet endnu kun lille. I 1921 begyndte I G. med 4 Elever, 1922 saa det endnu farligere ud; af vore egne Elever fra 4. M. havde der kun meldt sig 2, og disse endda med Forbehold; saa kom der een, som havde taget Realeksamen i 1921, og endelig een, som tidligere havde gaaet i Nykøbing Katedralskole, saa at vi ogsaa i 1922 havde 4 i I G. Men derefter begyndte Fremgangen. I 1923 startede vi med 8, dels af vore egne, dels fra den private Realskole, og efter den Tid er det gaaet støt og stadigt fremad, saa at vi endogsaa et Aar havde 26 Elever i I G. ns.

I den Henseende var der altsaa ikke mere nogen Fare for Gymnasiets Bestaan; heller ikke behøvede vi nu at frygte for, at Byraadet af økonomiske Grunde skulde stille sig uvilligt, da Anerkendelsen af Skolen medførte endogsaa meget betydelige Tilskud fra Staten, saa at Gymnasiet let kunde bære sig selv. Men til Gengæld for Tilskuddet stilledes der ogsaa paa adskillige Omraader fra Staten Krav, som der i de følgende Aar maatte forhandles ofte og indgaaende om, før Ministeriet erklærede sig tilfreds, og for at forstaa disse er det nødvendigt at kaste et Blik paa Organisationens af vort samlede Skolevæsen, saaledes som den var gennemført, væsentlig paa Skoleinspektør Poulsens Initiativ.

Som bekendt indtræder Undervisningspligten med det 7. Aar. Børnene undervises saa i 4 Aar i Grundskolen, der her i Byen har til Huse i 4 Skoler, der dengang lededes af tilsynsførende Lærere. Ved Udgangen af 4. Klasse deltes Eleverne, saaledes at Hovedmængden gik til Folkeskole uden Sprogundervisning, de saakaldt B-Klasser, de øvrige til

Lektor Vasili Svendsen

Folkeskole med Sprogundervisning, A-Klasser, og denne Undervisning fortsattes i 3 Aar. Grundtanken med denne Ordning var, at Undervisningen i Dansk, Regning, Historie, Geografi, Naturhistorie og Fysik i alt væsentligt skulde være ens, ja endog meddeles efter de samme Lærebøger i begge Afdelinger, saa at Skolen kunde indestaa for, at alle Elever havde faaet en afsluttet Undervisning i alle Fag ved Undervisningspligtens Ophør med det 14. Aar. Man vilde derved undgaa det »Spild i Undervisningen«, som utvivlsomt finder Sted, naar Elever i Mellemskolen forlader Skolen uden afsluttende Eksamen og altsaa ikke har gennemgaaet 4. M.s Penum, deriblandt saa vigtige Ting som Danmarks Geografi, Verdenshistorie og Danmarks Historie efter 1789.

I A-Klasserne blev Eleverne optaget uden Optagelsesprøve; viste det sig saa, at nogle ikke kunde følge med i Sprogundervisningen, kunde de paa Grund af den fælles Læseplan og Lærebøger i de øvrige Fag let overføres til B-Klasserne, og dette skete i rigeligt Maal. Til at begynde med var det Rektor Poulsens Tanke, at Eleverne ved Udgangen af 7. A Klasse enten forlod Skolen eller efter en 2-aarig Undervisning afsluttede med »Almindelig Forberedelseseksamen« eller efter 4 Aars Undervisning med Studentereksamen. Den Vanskelighed, der laa i, at der krævedes Mellemskoleeksamen med et vist Gennemsnit til Optagelse i I G., mente han at kunne overvinde ved at samle alle Aspiranterne til I G. i een Klasse, der gennemgik hele Penummet for 4. M. og afsluttede med en Optagelsesprøve til Gymnasiet, der afholdtes ganske som Mellemskoleeksamen.

Denne Ordning blev pure forkastet af Undervisningsinspektionen og altsaa ogsaa af Ministeriet.

Med megen Betænkelighed gik Inspektionen ind paa at anerkende Undervisningen i 5.—7. A som 3-aarig Mellemskoleundervisning og dermed som Grundlag for 4. M. og Mellemskoleeksamen, saa at Eleverne derefter paa regelmæssig Vis kunde fortsætte i en 1-aarig Realklasse eller et 3-aarigt Gymnasium.

Denne Ændring blev gennemført og bestod — i ethvert Fald af Navn — til 1938. I Virkeligheden var man længe før dette Aar gaaet over til egentlig Mellemskoleundervisning i de fleste Fag, særlig da flere af Inspektionens faglige Medhjælpere ikke ansaa det Grundlag, som Eleverne fik i 5.—7. A, for fyldestgørende for den videre Undervisning.

En anden Vanskelighed var, at Skoleaaret ikke var ens for Eksamensskolen og det øvrige Skolevæsen. En kort Tid kom man over dette ved, at alle Skoleafdelinger fik Skoleaar fra 1. August til 31. Juli; men der var stor Misfornøjelse hermed baade hos Forældre, Folkeskolens Lærere og Skolekommissionen; det hævdedes fra disse med megen Styrke, at det var af stor Betydning for Børnene fra B-Klasserne, at de blev udskrevet om Foraaret, da Lærepladser inden for Haandværk og Handel krævedes tiltraadt i April. Efter en Del Forhandlinger vedtoges det saa, at Folkeskolens Skoleaar var fra 1. Maj til 30. April (senere 1. April til 31. Marts), at Gymnasiets var fra 1. August til 31. Juli, og at de Elever fra 4. Grundskoleklasse, der skulde i A-Klasserne, samledes til Halvdagsundervisning i Maanederne Maj—Juli. — Ifølge Skoleplanen skulde Undervisningen i 5.—7. A-Klasse væsentlig besørges af seminarieuddannede Lærere, og for at bevare Konti-

nuiteten fortsatte disse oftest i 4. M. og R. Der opstod derved det for en Gymnasieskole mærkelige Forhold, at der var betydelig flere Mellemskolelærere end Gymnasielærere.

Ogsaa dette havde Ministeriet sin Opmærksomhed henvendt paa og krævede, at dette Forhold skulde ændres, saaledes at der ved Nyoprettelse af Embeder paa Grund af øget Klasseantal eller Embedsledighed ved Forflyttelse eller Afsked oprettedes Adjunkt- eller Lektorembeder, da Forudsætningen for det store Statstilskud var, at Skolen i det hele og store lededes som en Gymnasieskole. Allerede i 1922 var der oprettet et nyt Adjunkt-embede med Historie som Hovedfag, og i de følgende Aar efterkom Skolemyndighederne Ministeriets Ønske, saa at Forholdet mellem Antallet af Gymnasielærere og Mellemskolelærere nu er som ved andre Gymnasieskoler.

Ogsaa Spørgsmaalet om Lektorudnævnelser var Genstand for Forhandlinger. Gymnasielærerne er ansat med samme Rettigheder og Pligter som Statsskolernes. Derefter skal Forholdet mellem Antallet af Lektorer og Adjunker være 2 : 3. I de første Aar var der imidlertid kun een Lektor; først i 1927 blev Adjunkt V. Svendsen og i 1928 Adjunkt C. E. Falbe-Hansen udnævnt til Lektorer, og efter den Tid er Lektorudnævnelser foregaaet efter den normerede Maalestok.

Endnu et Punkt maatte afgøres, før der helt kunde blive Ro om Gymnasiets Forhold: det var de forskellige Særlokaler. Der var indrettet et Lokale til Naturhistorieundervisningen og et til Fysik; derimod var der ikke Laboratorium til Elevøvelser; dette skulde indrettes og blev det ogsaa forholdsvis hurtigt. Men desuden krævede Ministeriet, at der skulde være et særligt Lokale til Geografiundervisningen, og efter en Del Forhandlinger blev et saadant indrettet i Kælderen i Gymnasiefløjen. Og endelig var den Bygning, hvor Gymnastiksalen fandtes, ikke tilstrækkelig til, at alle Skoleafdelinger paa Nr. Boulevard: Grundskole, Folkeskole og Gymnasium kunde faa det nødvendige Antal Gymnastiktimer; ganske vist var der i Folkeskolefløjens Kælder en lille Gymnastiksal, der hvor nu kemisk og fysisk Laboratorium er installeret; men den var som Gymnastiksal ganske ufyldstgørende. Byraadet gik derfor ind paa at bygge en helt ny Bygning ved Siden af den gamle paa en Grund, hvor der dengang laa nogle faldefærdige Rønner; disse blev nu nedrevet, og en Bygning med 2 Sale opført, desværre uden Installation af Bade, saaledes som de findes i den gamle Bygning.

Hermed var saa de ydre Rammer om Gymnasiet bragt i Orden, og Skolen kunde i Ro arbejde paa at bringe det indre i Overenstemmelse med det ydre.

Det viste sig snart, at Tilliden til Skolen var i Stigen blandt Forældrene; meget snart blev Tilgangen saa stor, at det var nødvendigt at oprette 3 Parallelklasser paa hvert Klassetrin, ofte var der 2 Realklasser, og Gymnasielklasserne var velfyldte. Endnu i 1924 dimitteredes der kun 4 Studenter; en af disse, C. B. Madsen, Søn af Byens Postmester, er vistnok den eneste af vore Studenter, som helt har helliget sig Videnskaben; han blev cand. mag. med Fysik som Hovedfag, blev ansat som videnskabelig Assistent ved Universitetet i Aarhus, fik Universitetets Guldmedalje for en fysisk Opgave og blev i 1942 Dr. phil., ligeledes paa en fysisk Afhandling. — Dog synes ogsaa en anden af vore

Studenter at ville vandre Videnskabens Vej; cand. jur. Vagn Rasmussen, Søn af Kom-
munelærer Rasmussen, Nakskov, Student fra 1928, er efter nogle Aars Virksomhed som
Dommerfuldmægtig blevet ansat som juridisk Lektor ved Universitetet i Aarhus.

En Tradition, som senere nøje er blevet overholdt, er forøvrigt grundlagt af 1924
Studerterne: Kørselen gennem Byen efter sidste Eksamensfag, men ganske vist under
beskedne Former; en af de nye Studenter, Else Olsen, var Datter af Byraadssekretær
Olsen, der boede paa Svinholm ude ved Lienlund. Faderen ejede en Jumbe, som Else
undertiden benyttede, og i denne, med Else som Kusk, foregik den første Rundkørsel,

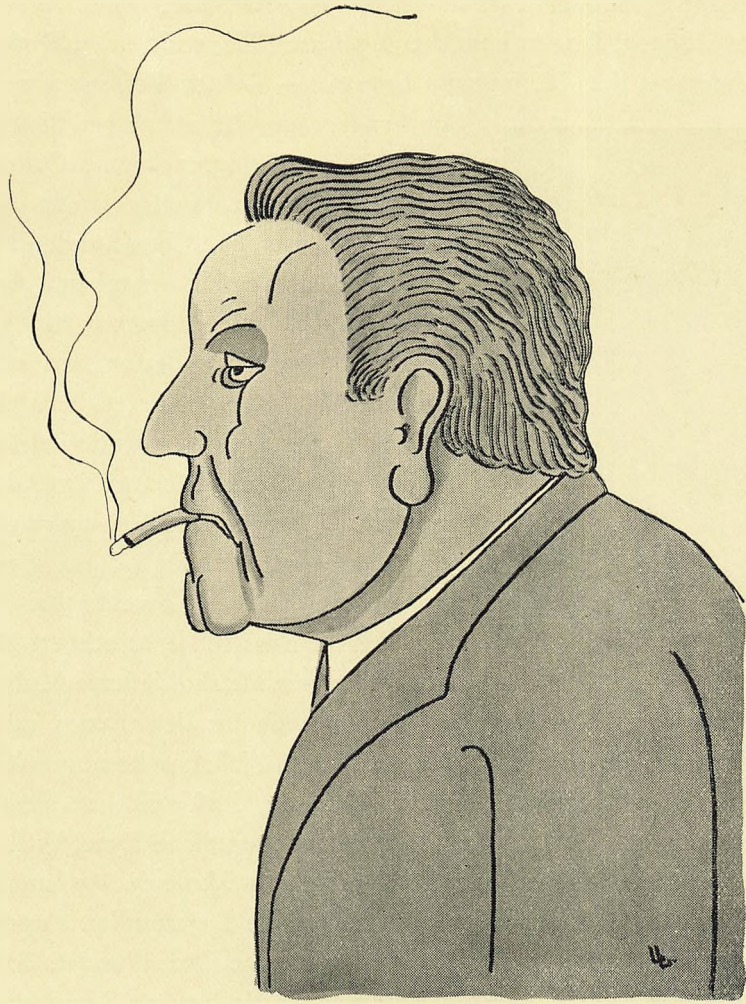
Lærerinde Frk. E. Frederiksen

som »Tidende« noget spydigt bemærkede, da Stu-
denterne endnu ikke var flere, end at de kunde rum-
mes i en Jumbe. Ogsaa i 1925 startedes en Tradition,
idet Rektor Poulsen efter den mere højtidelige Di-
mission i Gymnastiksalen om Aftenen samlede Ele-
verne fra 4. M.—III G. med Lærere og Paarørende
til en selskabelig Sammenkomst med Kaffebord og
Taler, Sang og Dans i »Harmonien«s Festlokaler.
Selve Dimissionen, som oprindelig var ret bramfri,
fik ogsaa i disse Aar et mere højtideligt Præg. Rektor
Poulsen, som ofte var en Mand med gode Idéer,
henvendte sig nemlig til to gamle Nakskov-Mænd:
Digteren, Lektor Olaf Hansen og Komponisten Au-
gust Enna, og bad dem om at digte og komponere
to Sange til Brug ved Afslutningen; Resultatet er

kendt for enhver, der har gaaet i Nakskov Gymnasium; den finansielle Side af Sagen
ordnedes ved, at Etatsraad H. N. Andersen med stor Beredvillighed stillede et større
Beløb til Raadighed til Trykning af Digtene.

Vi havde længe følt Savnet af et Samlingsmærke for Skolen. Dette blev afhjulpet
ved, at Frøken Frederiksen 1931 satte sig i Forbindelse med Skolens kvindelige Studenter
og blandt disse fik indsamlet et Beløb, tilstrækkeligt til Anskaffelse af den meget smukke
Silkefane, som senere altid har vajet, hvor hele Skolen samledes, baade i Glæde og i
Sorg. Ved Afslutningshøjtideligheden 1931 blev den baaret ind af vor første Student,
Fru Ellen Christensen, født Christoffersen, og overleveret til Rektor af Karen Christensen,
Student med Udmærkelse fra dette Aar.

De følgende Aar gik uden større Begivenheder, som kan have Krav paa Offentlighe-
dens Interesse; først i 1930 skete der noget, som fik Betydning for det følgende Tidsrum.
Rektor Poulsen havde i Maj været i Sønderborg med et Hold Elever til et Skoleidræts-
stævne. Dagen før skriftlig Eksamen skulde begynde, kom han hjem og maatte efter
Lægens Ordre øjeblikkelig ansøge om Sygeorlov paa Grund af en alvorlig Hjertesygdom;
Lektor Svendsen konstitueredes som Rektor og fungerede til medio November, da Rektor
atter overtog sit Embede; men rigtig rask blev han aldrig; i November 1933 blev han

Rektor Oluf Bøggild

atter syg og var fraværende til September 1934, med Lektor Svendsen som konstitueret Rektor, og efter 1. November 1935 kom han overhovedet ikke mere paa Skolen; Sygdommen havde taget en saa alvorlig Vending, at alle — ogsaa han selv — vidste, at det bar mod Døden; da jeg den 22. December sidste Gang talte med ham for at overbringe ham Skolens Lykønskning til hans Fødselsdag, sagde han til mig, at han aldrig mere vilde vende tilbage til Skolen: hvis han ikke døde forinden, vilde han søge sin Afsked ved Skoleaarets Udgang. Døden kom den 9. Januar 1936; stille, uden Dødskamp gik han bort og blev begravet den 14. Januar i Løgstør. — Rektor Poulsen var en Mand med

Adjunkt C. Sørensen

rige Evner; alene det, at han ved Siden af at passe sit Embede som Kommunalærer i Ordrup kunde forberede sig til Skoleembedseksamen og bestaa denne med Laud., viser, hvad han kunde udrette, naar han satte sine Evner og sin Energi ind derpaa. Da han i November 1915 blev udnævnt til Skoleinspektør i Nakskov, mødte han derfor med store Forudsætninger for at kunne gøre et betydeligt Arbejde i Skolens Tjeneste. Det bærende i dette Arbejde var sikkert hans Interesse for og Kærlighed til de smaa i Samfundet, baade de voksne og ganske særlig Børnene. Derfor satte han alt ind paa at gennemføre den Skoleordning, som jeg ovenfor har forsøgt at skitsere; det var hans Maal, at ethvert Barn inden for hans Virkeomraade skulde have Mulighed for at faa den Undervisning og Skoleopdragelse, som passede for dets Evner, uden Hensyn til økonomiske Forhold; derfor blev al Undervisning i Nakskov kommunale Skoler gratis, derfor fik Børnene alt Skolemateriel uden Betaling, derfor fik han gennemført, at der blev givet Læsehjælp til Elever, hvor Hjemmets økonomiske Evner ikke strakte til. En saadan Læsehjælp var saa meget mere nødvendig, som Skolen i Modsætning til de aarhundredgamle Statsskoler kun raader over faa private Legatmidler. Fundatsen for et af disse indledes af Legatstifteren med følgende smukke Ord: Fundats for »Bogtrykker M. Lazarus' Legat for Børn i Nakskov kommunale Mellem- og Realskole til Opnaaelse af Mellem- eller Realeksamen«.

»I Aaret 1844 gav Nakskov Skolebestyrelse mig, der var en fattig Dreng, en Friplads i Nakskov Realskole, som jeg derefter besøgte i 2 Aar. Den Undervisning, jeg der fik, har i væsentlig Grad været Grundlag for min som Helhed heldige Livsbane. Lige siden jeg kom til Skelsalder, har det derfor været mit Ønske at kunne gengælde Nakskov lidt af den Godhed, Byens Borgere viste mig i min Barndom. For at hjælpe Børn, som jeg selv blev hjulpet, har jeg besluttet at oprette et Legat, for hvilket jeg giver følgende Fundats«. — De aarlige Renter, 150 Kroner, tildeles een Elev i Realklassen.

I 1930 oprettede Adjunkt, cand. theol. C. Sørensen, et Legat, hvis Renter, 135 Kroner,

tildeles en mandlig Elev i Gymnasielklasserne; og siden 1939 har Direktionen for »Lolands Spare- og Laanebank« hvert Aar bevilget Skolen et Beløb paa 125 Kroner til Fordeling blandt Elever i Gymnasielklasserne.

Desuden har en anonym Velgører for et Tidsrum af 5 Aar skænket Skolen en Række af værdifulde Bøger, der gives som Belønning for Flid og Dygtighed til Elever i Klasserne 4. M.—III G.

I 1943 fik Nakskov Samfundet fra Rotary Klubben 100 Kroner og fra et anonymt Rotary Medlem ligeledes 100 Kroner, der skulde gives til en eller flere Dimittender, og der er Haab om, at en saadan Uddeling ogsaa i Fremtiden kan finde Sted, saaledes at der gives een Portion til en Student, een til en Realist.

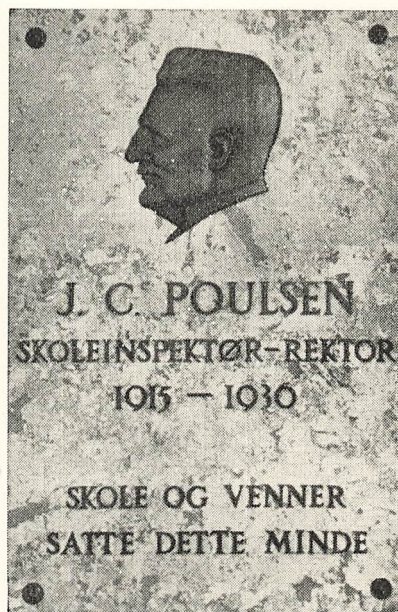
Endelig har Nakskov Samfundet selv som et væsentlig Led i sit Virke det Formaal at støtte Dimittender fra Nakskov Gymnasium under deres videre Uddannelse; samme Formaal har det i 1942 stiftede »Skoleinspektør, Rektor Bøggilds Mindelegat«.

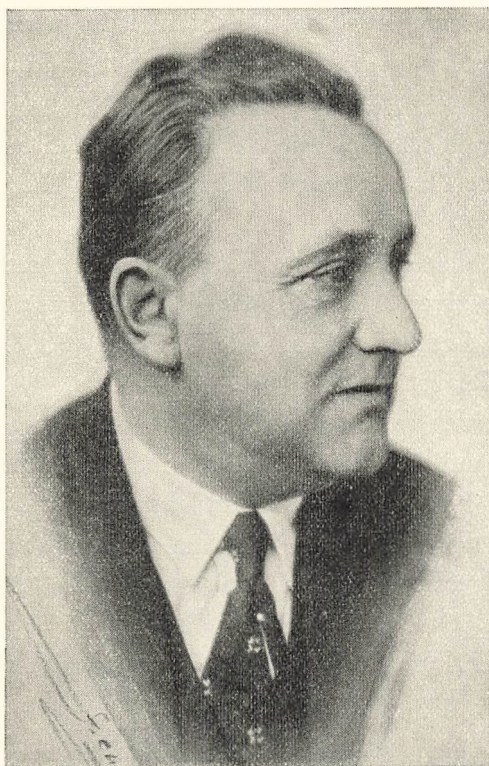
Men i rigtig Forstaaelse af, at Penge ikke er alt, søgte Rektor Poulsen at fylde Skolen med den Aand, som udtrykkes i Paulus' Ord: I modtog ikke en Trældoms Aand, atter til Frygt, men en sønlig Udkaarelses Aand, i hvilken I raaber: Abba, Fader.

Al Brutalitet var ham en Pest, overalt hvor han kunde, søgte han at komme igennem med Mildhed og Kærlighed.

Det er derfor intet Under, at en Kreds af Venner i og uden for Skolen ønskede at skabe et synligt Minde om Rektor Poulsen. Ved en Indsamling fremkom Midler til at lade udføre en Mindetavle med et Relief af Rektor og at sætte en Mindesten paa hans Grav. Mindetavlen blev anbragt paa den nordlige Gavlvæg i Gymnasieføjens Stueetage.

Efter Rektors Død fulgte der et meget langvarigt Interregnum. Fra 1. November 1935 til 31. Marts 1937 fungerede jeg som Rektor. Det er en Selvfølge, at der under saadanne Forhold, med en konstitueret Skoleinspektør og en konstitueret Rektor, ikke kan foretages afgørende Ændringer i det bestaaende. Men meget tydede paa, at saadanne vilde finde Sted, saasnart Spørgsmaalet om Ledelsen var afgjort. De ønskedes øjensynligt baade af Undervisningsinspektionen og de kommunale Skolemyndigheder. Undervisningsinspektøren, Dr. Højberg-Christensen, var ikke som sin Forgænger, Dr. Bertelsen, delvis bundet af en tidligere Billigelse af Skoleplanen og var en bestemt Modstander af denne, saa vidt Gymnasiet angik. Og de kommunale Myndigheder, Skolekommission og Byraad, ønskede Ændringer i Ledelsen, saaledes at Grundskolerne blev selvstændige Skoler med Overlærere i Stedet for de tilsynsførende Viceinspektører. Om dette sidste Spørgsmaal forhandlede der efter Skolekommissionens Forlangende ivrigt i de

Rektor Oluf Bøggild

forskellige Lærerraad, uden at der opnaaedes større Enighed blandt Lærerne. Rektor Poulsen havde allerede forberedt mig paa, at Ministeriet vilde forlange, at der skulde afholdes Optagelsesprøve til Mellemskolen; et saadant Krav blev imidlertid ikke stillet i min Funktionstid, men at det var nødvendigt, ses maaske bedst deraf, at der ved Skoleaarets Begyndelse i August 1936 var indmeldt 110 Elever i 1. Mellemskoleklasse, fordelt paa 3 Klasser, og at en stor Del af disse allerede i Oktober og senere i Løbet af Skoleaaret maatte overføres til Folkeskolen. Men noget positivt skete der ikke, før Lektor Oluf Bøggild fra Kolding i Marts 1937 blev udnævnt til Rektor fra 1. April og til Skoleinspektør fra 1. August. — Rektor Bøggild medbragte til Løsningen af de Opgaver, der ventede ham, foruden sin klare Hjerne og store Kundskaber en — jeg tør vist sige — medfødt Smidighed i Omgang med Menneskene og en Forhandlingsevne, der var blevet

yderligere udviklet ved hans mangeaarige Virksomhed som Formand for »Almindelig dansk cand. mag. Organisation«. Og Opgaverne meldte sig straks. Den første var Oprettelsen af den længe savnede matematisk-naturvidenskabelige Linie i Gymnasiet. Den umiddelbare Anledning til, at dette skete straks efter hans Overtagelse af Ledelsen, var Meddelelsen om, at Maribo vilde oprette et kommunalt Gymnasium fra 1. August 1937. Bogstavelig talt samme Dag, som dette blev bekendt, satte Rektor sig i Forbindelse med Formanden for Skolekommission og Skoleudvalg, Havnemester Sørensen, der altid med stor Interesse og Dygtighed har arbejdet paa Udviklingen af vort Skolevæsen, og i Løbet af ganske kort Tid blev den matematiske Linies Oprettelse vedtaget, og de nødvendige Midler til Indretning og Drift bevilget af Byraadet. Der krævedes nye Lokaler til Auditorium og Laboratorium til Undervisningen i Fysik, Kemi, Fysiologi og Biologi; disse indrettedes i den tidligere omtalte lille Gymnastiksal og stod færdige til Brug efter Sommerferien. Endvidere maatte der straks ansættes en ny Adjunkt og en Adjunkt forfremmes til Lektor, og til næste Skoleaar yderligere en Adjunkt til at bestride Undervisningen i Matematik, Fysik og Kemi i det matematiske Gymnasium. Det var altsaa betydelige Pengemidler, der krævedes til dettes Gennemførelse, og Skolen skylder Byraadet stor Tak, fordi det enstemmigt og uden Indvendinger bevilgede disse.

En endnu større Opgave forelaa, da Rektor Bøggild ogsaa havde overtaget Embedet som Skoleinspektør, nemlig Organisation af hele Skolevæsenet. Men ogsaa her virkede

Lektor C. E. Falbe-Hansen

Skoleinspektørens Forhandlingsevne og Skolemyndighedernes forstaaende Indstilling over for Skolens Ønsker saa udmærket sammen, at der allerede i Foraaret 1938 blev forelagt Fælleslærerraadet det Forslag til Skoleplan, som i det hele og store nu er gældende. For Gymnasiet er de afgørende Ændringer følgende: 1) der afholdes Optagelsesprøve til 1. Mellemskoleklasse, væsentlig efter de samme Regler som ved Optagelse i Stats-skolerne; 2) Delingen i Folkeskolens A og B-Klasser ophæves, og den rene Mellemskole-ordning indføres; 3) baade Gymnasielærere og Mellemskolelærere sidestilles fuldstændig med Statsskolernes.

Den matematiske Linie havde Succes fra sin første Begyndelse. Tidspunktet var saa gunstigt som vel muligt. Teknikken og Naturvidenskaben havde hele Landet over faaet et saadant Tag i Ungdommen, at næsten alle Gymnasieskoler kunde melde fuldt optaget paa den matematiske, men betydelig Nedgang paa den sproglige Linie; det samme er Tilfældet hos os; i Aar har vi i III G. ns. 8, III G. m. 14 Elever, i II G. ns. 4, II G. m. 12 Elever, i I G. er Forholdet mere ligeligt.

Rektor Bøggild, som saa dygtigt havde udført store Ting i Løbet af forbausende kort Tid, fik imidlertid ikke ret længe Lov til at se den videre Udvikling af sit Virke. Uden at nogen af os, som daglig færdedes sammen med ham paa Skolen, vidste noget derom, havde ogsaa han et svagt Hjerte, og det kom derfor til os som et Lyn fra klar Himmel, da vi om Morgenen den 4. Februar 1941 fik Meddelelse om, at han den foregaaende Aften havde faaet et Hjerteslag og i Løbet af faa Minutter var afgaaet ved Døden.

Blandt Skolens Folk og Byens Borgere havde han i disse faa Aar vundet saa mange Venner, at det kun var naturligt, at disse søgte at skabe et varigt Minde om hans betydningsfulde Arbejde i Skolens Tjeneste. Ved en Indsamling tilvebragtes der et Beløb paa 6000 Kr., for hvilket der blev stiftet et Legat: »Skoleinspektør, Rektor Oluf Bøggilds Mindelegat«, hvis Renter hvert Aar skal uddeles til en tidligere Elev i Nakskov Gymnasium eller Folkeskole til videre Uddannelse ved en af Danmarks højere Lærestalter. Legatet bestyres af Rektor, Folkeskolens Overlærer, et Medlem, valgt af og blandt Gymnasiets Lærerkollegium, og et Medlem, valgt af og blandt Folkeskolens Lærere.

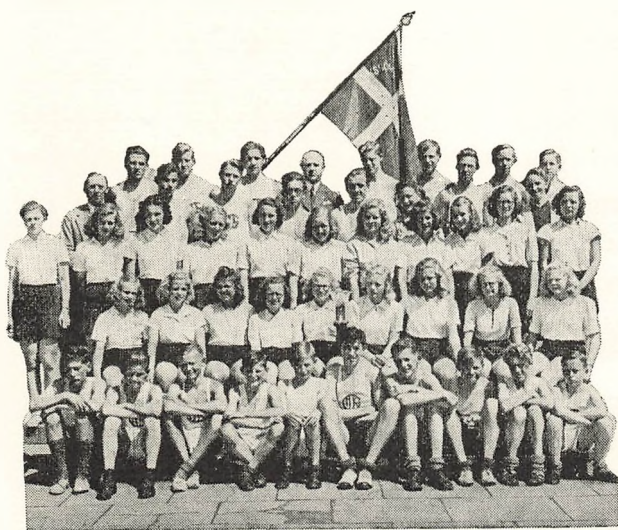
I Tiden indtil der kunde udnævnes en ny Rektor, fungerede Gymnasiets Inspektør, Lærer H. C. Andersen, som Rektor. Denne Gang varede det ikke længe, før Udnævnelsen fandt Sted; fra 1. Juni 1941 blev Adjunkt, Dr. phil. Karl Bock fra Haderslev udnævnt til Rektor og Skoleinspektør og fortsætter nu det af Rektor Poulsen paabegyndte, af Rektor Bøggild omformede Værk, og alt tyder paa, at Rektor Bock i lige saa lykkeligt Samarbejde med Lærerne og Myndighederne som sine Forgængere vil sætte sit Præg paa Skolen til Gavn og Glæde for Elever og Lærere.

»Mens sana in corpore sano«.

Denne Leveregel er gentaget saa ofte, at selv en Matematiker kan citere den og ved, hvad den betyder.

I det foregaaende har jeg forsøgt løseligt at skitsere, hvad Skolen har gjort for at skaffe Eleverne »mens sana«. Hvorledes har den nu søgt at varetage den anden Opgave »corpus

sanum«? Hos os som ved alle andre Skoler tilfalder denne Opgave væsentlig Lederne af Gymnastik og Idræt; en anden betydningsfuld Gren af den legemlige Udvikling, Sløjdeundervisning, har vi desværre ikke her ved Skolen; maaske er det en Opgave, som den nye Rektor kunde tage op. Indtil 1924 lededes Undervisningen i Drengegympastik af Lærer Hartimmer, Pigeegympastiken lige til 1940 af Frøken E. Frederiksen. Da Hartimmer tog sin Afsked, afløstes han af den nuværende Leder, Lærer P. Maigaard. Ved Siden af den egentlige Gymnastik har denne i meget høj Grad lagt Vægt paa Friluftsarbejdet, Fodbold og i ganske særlig Grad fri Idræt, og har paa dette Omraade ydet et fremragende Arbejde, saa at Nakskov Gymnasium staar højt oppe i Rækken blandt de Skoler, der dyrker Atletik. Jeg behøver kun at minde om, at Danmarksmesterskabet i Stafetløb 4×100 Meter to Gange blev vundet af et Hold, bestaaende af 4 gamle Elever fra Nakskov Gymnasium. Eleverne er altid gaaet til Arbejdet med Iver og Interesse og har vist stor Forstaaelse af, hvad det betyder for deres legemlige Udvikling; og dette er naturligvis det vigtigste; men i dette som i alle andre af Skolens Fag spiller Kappelysten ogsaa en Rolle, og Stimulansen, anvendt paa rette Maade, er ikke uden Betydning. Ogsaa i den Henseende har vi været heldige, derved at fri Idræt dyrkedes med samme Interesse i Nykøbing Katedralskole. Resultatet af Forhandlinger mellem Rektorerne og Idrætslederne ved de to Skoler blev, at der hvert Aar i Oktober skulde afholdes et Idrætsstævne skiftevis i Nykøbing og Nakskov, hvor der kæmpedes om en Vandrepokal, udsat af Skolelægen i Nakskov, Dr. Axel Larsen. Pokalen skulde vindes 5 Gange for at blive Ejendom, og da dette lykkedes for Nakskov i 1937, efter at Nykøbing havde vundet 2, Nakskov 5 Gange, udsatte Lollands Spare- og Laanbank en ny under de samme Betingelser; denne har Nakskov vundet 5 Gange i Træk og fik den saaledes som Ejendom i Maj 1943. I Stævnet deltager 3 Hold Dreng, delt efter Alder, med Øvelser i Løb, Spring og Kast, og 2 Hold Piger, der spiller Langbold, i hvilket Spil Frøken Frederiksen har været en ypperlig Leder. Dette er, hvad Skolen gør for de unges legemlige Udvikling; men en anden vigtig Side af Sundhedsplejen

Gymnasiets Idrætshold i 1943

er at opdage og forebygge Sygdomme eller Spirer til disse, og denne varetages gennem Skolelægeinstitutionen. Paa dette Omraade er Nakskov en Foregangsby, en af de første Provinsbyer, der satte en aarlig Undersøgelse af hver eneste Elev i System. Lederen af denne Virksomhed, Læge Axel Larsen, var almindelig anerkendt over hele Landet for sit Arbejde i denne Sag, var bl. a. Formand for Foreningen af Skolelæger. I Begyndelsen kunde det undertiden knibe med at faa de ældre Elever til at møde til Undersøgelsen; saa sent som i 1934 maatte Dr. Larsen og Skolesygeplejerske Fru Nielsen lokke Eleverne i II G. til at møde fuldtalligt ved at love dem Kaffe og Wienerbrød efter Undersøgelsen; nu tager alle det som en Selvfølge. Sikkert er mange Spirer til Sygdomme og legemlige Skavanker herved blevet opdaget og deres videre Udvikling forhindret ved Undersøgelsen og Henvisningen til Lægebehandling. Af allerstørste Vigtighed er ogsaa Tuberkulinprøverne og Røntgen-Gennemlysningen og Fotograferingen, der nu foretages hvert Aar med alle Børn i Skolen. Som sidste Led i Sundhedsplejen har Nakskov optaget Tandplejen; naar Planen for denne er fuldt gennemført, faar hver Elev to Gange om Aaret sine Tænder efterset og behandlet.

Der har i det foregaaende udelukkende været Tale om Arbejdet; men Skolen har ogsaa haft Forstaaelse af Rigtigheden af et Par Linier, som staar i den Afslutningssang, der bruges i Østre Borgerdydskole i København:

Glem dog ej, at Glædens Roser
godt kan forliges med Bog og Pen.

For ca. 25 Aar siden var den eneste af Skolen arrangerede Forlystelse den aarlige Skoleskovtur. Alle Eleverne fra Folkeskole og Gymnasium samledes Kl. 1 i Skolegaarden paa Nørre Boulevard og marcherede med et Musikkorps i Spidsen til Sæbyholm Skov, tilbragte Eftermiddagen med Leg og Dans paa Grønsværen, spiste den medbragte Mad og gik hjem igen. Senere udvidedes Programmet til, at Skolen med Ekstratog befordredes til Steder i Omegnen, Kragenæs, Bandholm, Sønderstrand, Saksøbing, et Aar helt hen til Nykøbing, men da Byraadet paa Grund af vanskelige økonomiske Forhold maatte stryge Bevillingen til Ekstratog, ophørte denne Form for Skoleudflugt. I Stedet for denne er traadt en efter min Mening langt bedre Form, hvor Lærere sammen med deres Klasse pr. Bane, Cykel eller Motorbaad drager ud til Steder i Omegnen og tilbringer nogle Timer sammen.

Tanken om ogsaa om Vinteren at samle Eleverne til en Underholdning opstod, saa vidt jeg husker, i Efteraaret 1924 hos Lektor Falbe-Hansen og mig. Vi forelagde Ideen for Rektor Poulsen, der straks gik ind paa vort Forslag, som ganske vist blev udformet noget anderledes, end vi havde tænkt os, idet Festen i Stedet for kun at omfatte Gymnasiets Elever udvidedes til at gælde for samtlige Børn i Skolen, baade Grundskoler, Folkeskole og Gymnasium. Men Rammerne for Festen blev fastlagt straks og er i alt væsentligt de samme, indenfor hvilke den fejres den Dag i Dag.

Til at begynde med et Skuespil, opført af Eleverne (første Gang spillede »Aprilsnarrene«) og derefter nogle Timers Dans. I de første Aar var det altid Gymnasiets Elever,

Lærerkollegiet i 1943

der optraadte som Skuespillere, nu gaar det paa Tur mellem Folkeskolen og Gymnasiet. Sjælen i det hele var naturligvis Falbe-Hansen, der har lagt et meget stort Arbejde i Instruktion og Iscenesættelse; forhaabentlig vil han selv i Nakskov Samfundets næste Aarskrift fortælle udførligt derom.

Af Fester særlig for Gymnasiet har jeg allerede nævnt den selskabelige Sammenkomst paa »Harmonien« efter Afslutningshøjtideligheden; den er blevet afholdt hvert Aar undtagen 1938, da der paa Grund af Mund- og Klovsygeepidemi var Forbud mod offentlige Møder; baade Dimissionen og Sammenkomster maatte derfor holdes under mere private Former.

Endelig er der i de senere Aar kommet en Opvisning, hvor Skolen viser, hvilke Resultater Sangundervisningen har opnaaet i Løbet af Aaret; den afholdes i Almindelighed i April og afsluttes ligeledes med Dans.

Naar jeg saa til sidst nævner, at Eleverne i Real- og Gymnasieklasserne har deres egen Forening, som paa forskellig Maade underholder sine Medlemmer i Løbet af Skoleaaret, tror jeg at have omtalt alle de »Glædens Roser«, der er strøet ind imellem »Bogens og Pennens« Arbejde.

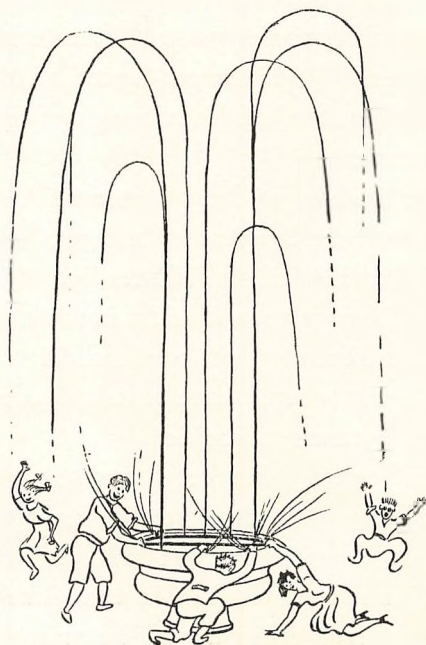
Jeg har i det foregaaende søgt at give en Oversigt over Gymnasiets Arbejde i Alvor og Gammen i de sidste 20 Aar; og jeg tror, at en uhildet Iagttager vil indrømme, at det lille Barn, der fødtes i 1918, har vokset sig stort og i Virkeligheden ogsaa ganske kønt. Men naturligvis skal Væksten ikke standse her; der er mange nye Opgaver, der skal tages op, naar Verden engang kommer i Lave igen. At vi vil gøre vort Bedste for at holde os

paa Højde med Tidens Krav paa Undervisningens og Opdragelsens Omraade, betragter jeg som en Selvfølge; men foruden det almene har enhver jo ogsaa sine Særønsker, som han gerne vilde se opfyldte, selv om de delvis falder ind under Begrebet Luksus.

Rektor Bøggild havde allerede i Tanken gjort Udkast til en Nybygning, der skulde føre over den delvis overbyggede Elektricitetsvej til den ligeoverforliggende Grund; her skulde saa først og fremmest indrettes en Aula, som vi unægtelig i høj Grad savner hver Dag, vi færdes i Skolen; her kunde ogsaa indrettes et filologisk-historisk Laboratorium i Forbindelse med et fyldigt Haandbibliotek for Elever og Lærere, Særlokaler for Sang, Sløjd, Tegning og kvindeligt Haandarbejde; og herfra gaar jo allerede nu Vejen gennem Jernbanetunnelen til Stadion med herlige Baner for Boldspil og fri Idræt, omgivet af Skolehaver og botanisk Have til Undervisningsbrug, og med Tiden kommer der vel her en Svømmehal, saa at Svømning kan dyrkes baade Sommer og Vinter.

Nye Opgaver er der altsaa i Mængde, og det er min faste Overbevisning, at Ledelse, Lærere og Elever i den kommende Tid med Lyst og Iver vil tage disse op, og at de til Ideernes Virkeliggørelse vil finde samme velvillige Forstaelse og Interesse hos Byens Skolemyndigheder, som disse har vist Skolen i dens undertiden trange Barndoms- og Ungdomsaar.

*Skolens Springvand
springer paa varme, festlige Dage*

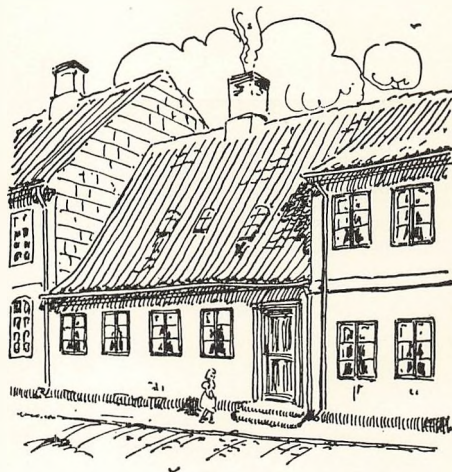

Marie Henriksen:

Olaf Hansen

I.

Olaf Hansen og Hjemstavnen

Olaf Hansens
Fødested
i Nordenkirke

DIGTEREN Olaf Hansens Navn vil altid være knyttet til Nakskov Gymnasiums Historie. Det er ham, der har skrevet de smukke Feriesange, som Aar efter Aar synges ved Skoleaarets Slutning, og som hvert Barn i Nakskov lærer at kende og elske. — Men endnu nøjere er Olaf Hansens Navn knyttet til Fødebyen Nakskov og det frodige Bondeland, som omgiver den.

Jeg er fra Pilens og Egens Land,
hvor Diger værner den lave Strand.
Jeg er fra den af de danske Øer,
der har højest Græs til de røde Køer.

(»Sommerdage
og mørke Maaneder« 1922)

Hans Hustru fortæller, at han de sidste Minutter, han levede, flere Gange hviskede: »Markerne, Markerne!« I hans Dødsstund var det de lollandske Marker, som navnlig i Solnedgangsskæret kan have en næsten overjordisk Skønhed og Glans, der tegnede sig for hans bristende Blik. Fra de lollandske Marker udgik hans Slægt, dem elskede han, og dem besang han, til Strengen paa hans Lyre brast.

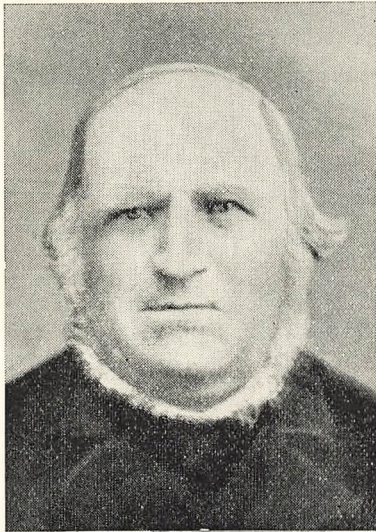
Sin Tilknytning til og sit Slægtskab med lollandske Bønder vedkender han sig i det smukke Digt »I Storstuen« (i Digtsamlingen »Sommerdage og mørke Maaneder« 1922). Det grønlig Skin i Storstuen i den gamle Slægtsgaard, hvor han gennem Aarene flere Gange har været samlet med gamle og nye Medlemmer af Slægten til Familiefest, bliver som et Symbol paa Slægtsenheden, hvoraf ogsaa han føler sig som et Led, skønt Livet førte ham ad andre Baner end dem, den lollandske Bonde følger.

Men medens de gik i Sol og Fugt
og fulgte Hesten i Hælen,
og Sæden skred under Fugleflugt,
da groed det ogsaa i Sjælen.

Men mangt, dér spired, naede ej
i Aaringer Modningsfylden.
Har et og andet sat Aks i mig,
da bærer hin Saaning Skylden.

Og det er, som jeg selv i Sol og Fugt
har gaaet paa disse Steder
og stirret til Vejrs efter Fugleflugt
i Bøndernes grove Klæder.

Her føler han sig bundet. I sidste Vers siger han: »Men først naar efter min Vandrefærd Sangerens Saga er ude, slukkes det grønlig Sommerskær, der ler gennem Storstuens

Olaf Hansens
Farfar og Farmor

Rude«. Slægtens gamle Gaard, som omtales i dette Digt, er Sjunkebygaard i Kappel Sogn. Her blev Olaf Hansens Fader, Peter Hansen, født i Aaret 1846 som Nummer 4 i Rækken af 10 Børn. Farfaderen, Hans Christensen Møller, havde da nylig købt Gaarden. Han var født i Kædeby, Humble Sogn, Langeland, den 24. September 1802 og døde den 7. Oktober 1877. Han lærte som ung til Møller og overtog Hesselbjerg Mølle ved Giftermaal med Enken Ane Arildsdatter, der ejede Møllen. Senere solgte han Møllen og købte en Ejendom paa 14 Tdr. Land i Landsbyen Kædebyhaver. Hustruen døde 1838. I Ægteskabet var der 4 Børn. Den 6. Februar 1841 blev han viet i Humble Kirke til Johanne Nielsdatter, født den 7. Maj 1820, død 1892, og hende var det, som blev Olaf Hansens Farmoder. Gaarden er endnu i Slægtens Eje.

I Digtet »Fra gamle Dage« (»Nye Digte« 1907) giver Olaf Hansen et Billede af den stovte lollandske Bonde, som var hans Bedstefader. »Her boed du, da jeg var Dreng, her stod jeg ved dit Knæ — i Stuen med Alkoveseng og Stol og Bænk af Træ. Hvor nænsomt end din Haand mig strøg, saa følte den dog ru, og naar du sad, var ingen høj og høvdinglig som du«. Bedstefaderen nød stor Respekt for sine Kæmpekræfter. En Dag blev han kaldt til Hjælp af fire Mand paa Naboens Jord.

Det var en vældig Sten, der laa,
som gerne skulde bort,
og mønstrende du paa den saa,
vant til at tage haardt.
Saa bøjed du din Kæmpekrop
og strammed Pandens Hud
og løfted ene Stenen op
og kastede den ud.

Som saa mange Bønder paa den Tid troede han fuldt og fast paa Spøgelser, og han var ikke bange for at byde dem Trods. En Nat kunde han ikke faa sin Hest frem, da den kom til et bestemt Sted. »Du hug — og frem den jog. Først ved sin Stald den stille

stod, fortunlet kom du ned. — Begge dens Sider drev af Blod og Ryg og Bug af Sved«. En Nat gik han frejdigt ind paa Loen, da han hørte Plejlslag derfra,

... ..
og spurgte, hvem der tærsked der?
Du ønsked Nattero,
men havde man mer at sige her
end du — saa værsgo'.
Men ellers var nok Gaarden din
med hvad der var deri —
og Plejlen tav — der lød som Trin —
og saa var alt forbi.

En dygtig Mand var han. Havde han ikke lidt et stort Tab ved en oversvømmet Rapsmark, var han nok endt som Sognets Matador. Han elskede Kortspil. Ved en Skovauktion spillede han en Nat og en Dag, inden han kunde løsrive sig fra Spillet. Sin store Børneflokk gav han en god Opdragelse, saa at han med Tryghed kunde sende den ud i Verden. Efterhaanden gjorde Alderen ham mere stillesiddende, og ivrigt studerede han Avisen, naar den paa sin Runde kom til ham.

Selv tog du nødigt længer bort
end til din egen Egn —
men hjemme fik I mangt Slag Kort,
du og den gamle Degn.
Han trasked ad den kendte Vej —
jert Tællelys I snød,
og du til ham og han til dig
det runde Kobber skød.

Der sad du strunk — en Sagnfigur,
jeg selv har hørt og set,
og til den sidste, stille Tur
du holdt dig trygt beredt.

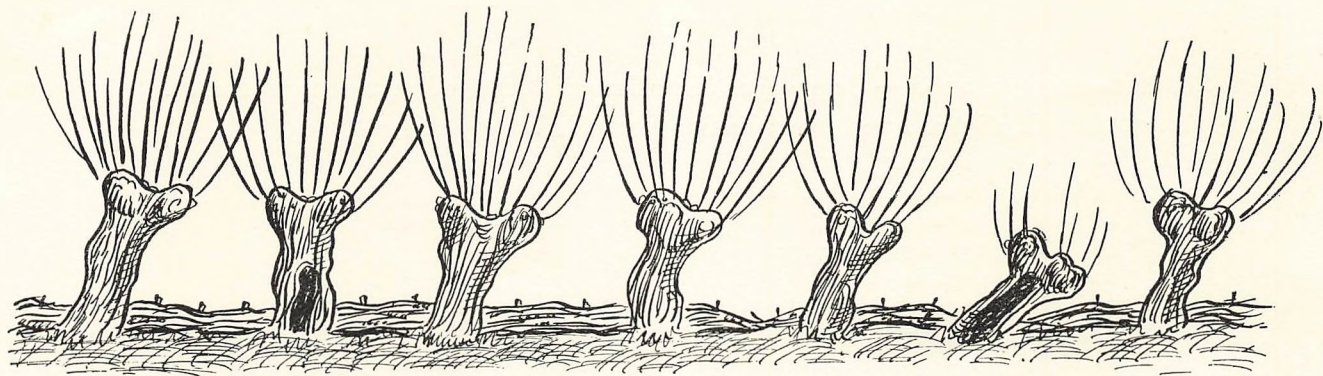
Et fuldgyldigt Billede af en lollandsk Foregangsbonde fra det forrige Aarhundrede giver Olaf Hansen os i dette Digts jævne og trohjertige Strofer, som lægger Sagaens Højhed om den sagnomspundne Skikkelse med »det hvide Haar og den myndige Hu, til hvem man sagde I«.

Ogsaa gennem Moderens Slægt var Olaf Hansen knyttet til Landet. Hun hed Rasmine Olsen og blev født i Tjørneby i 1843 som Datter af Ole Olsen, Havlykke. Hendes Søster, som var Olaf Hansens Gudmoder, var gift med Ejeren af Havlykkegaard i Svinsbjerg, Niels Jensen, og her havde Digteren i sin Opvækst et kærkomment Tilholdssted. Et Sommerbesøg i denne gamle Gaard kan have inspireret Digtet »Høststunder« (»Tværveje« 1904). Finere end her kan Glæden ved den lollandske Sommers Fylde og Fred ikke udtrykkes. Ad støvede Veje naar Digteren ud til Gaarden, hvor »Rugen er rejst, og Hveden har mærket Maskinernes Snit«.

Der blev Uro i Ællingslænget,
Hunden knurrer vred.
Der snorker en Mand paa Stænget,
to Katte kigger ned.
Drengen har haardt sig senget
bag Stablen af kløvet Ved.

Alt og alle tier
rundtom mig langt af Led.
Kun sødmesugende Bier
brummer om Busk og Bed. —
Stille Sjælen dier,
den dier af Fylden Fred.

Han føler, at det var paa høje Tid, han kom. Snart vil Høsten have gjort sin Gerning og »alle Vange sortne«.

Ja, de sødmefyldte Sekunder svandt, men i Kunstens Luftspejling fastholdes Synet:

Blaanende Himlen hænger
om Jordens Gyldenskrud,
stille, hvide Længer
ser lavt mellem Pilene ud,
Hegn fra Haverne stænger
med tætte, viltre Skud.

Et andet henrivende Sommerbillede er givet i Digtet »Stavnsbaand« (»Nye Digte« 1907).

Det er Sommer, og Hveden staar rank og grøn,
og Spurve hænger i Straaet.
Rugen hvidner gyldenskøn —
det grønnes, hvor Græsset er slaet.
Men intet der er som Byg paa Jord
med de bløde, viftende Vipper —
det skulde da være det Havreflor,
hvortil Sommerfuglene nipper.
Agermaaner
paa Grøfterand!
Klokker blaaner
i Solens Brand.

Her gives ogsaa den lollandske Efteraarsstemning:

Men naar Marken er mejet og Jorden vaad,
kan jeg dog ikke holde mig inde.
Fra Pilene drypper en evig Graad,
og Grenene stritter som Pinde.
Langmodige Heste lunter til Bys,
vaade paa Ryggen og Bagen —
og oppe i Dagens Aftenlys
hilser dem Kirkegaardskragen.
Grønsværpletter!
Stærene fløj!
Dage og Nætter
Fabrikkens Røg!

Men ingen af de Skildringer, Olaf Hansen har givet af lollandsk Bondeliv, kan maale sig med Digtet »Vaad Vinter« (»Nye Digte« 1907), hvor han med fin og ægte Realisme giver os et Billede af lollandsk Selskabelighed i Slutningen af forrige Aarhundrede. Ud-

turen skildres: »Nu lunter de fede Heste tungt ad den plørede Vej — den stænker, og den støder og gør saa mangt et Drej«.

Sølede Vogne mødes og kører hinanden forbi!
de sorte Manker hænger der klare Regnfug i.
Gaaende staar stille paa Kantens blege Svær —
det drypper i fyldte Grøfter fra vaade Piletrær.

Vi hører om den muntre Ankomst, som meldes ved Piskesmeld, og om Festmaaltidet, som indtages under højtidelig Stilhed:

Men inde der bliver i Aften, med Ro, ved Gaffels og Knivs
og Fingres Hjælp sat mangan en god Portion Steg til Livs.
Ud paa Bakker der bæres Tallerkener fulde af Ben
og lange Svedske og Blomme og runde Kirsebærsten.

I de lave Stuer, hvor bibelske Billeder pryder Væggene, er snart Kortspillet i Gang:

Nu sidder de brune Bønder og passer Punch og Knægt,
Sofahjørnerne knager under de sværestes Vægt.
Knoerne dunker endnu som til Mis og Polskpasspil,
og Luther og Melanchton ser bibelfaste til.

Inde i Rummet ved Siden den store Bornholmer staar;
gammelklog passer den Tiden, men ingen hører, den slaar.
Marias Hjerte brænder paa Væggen overfor,
og Herrens hellige Hænder foldes til Fadervor.

I Stuen, hvor Kvinderne samles, vil Snakken ikke rigtig gaa.

Sammen Kvinderne sidder i deres tunge Pynt.
Talen gaar tit i Staa, saa snart den er vel begyndt.

Men saa høres Dansemelodier oppe i Storstuen.

Der gaar sort og hvidt og broget rundt i en snæver Svingom.
Det giver Tørst, men det gør ikke noget, der bli'r Raad, naar
Flasken er tom.

Til sidst skildres Hjemturen, efter at Karlen har hentet Køretøjet frem.

Folk sidder og nikker paa Vognen — saa vækkes de brat ved et Stød;
der er dybe Huller, hvor Hestene har deres Nød,
men frem paa ny der traves, rask i Nattens Fred,
og alt som Skyerne skifter, ser nye Sjerner ned.

I enkle Ord, hvor Sagn bliver eet med Syn, gives der her et Billede af en svunden Tid, som kalder vemodige Følelser frem hos den, der har oplevet den, og som vil staa som et levende Kulturbillede for Eftertiden.

Men baade Faderen og Moderen indvandrede til Nakskov. Peter Hansen blev Bryggerkarl hos Brygger Ib Frederiksen, Vejlegade, hvor nu »Bristol« har Lokaler, og Rasmine Olsen kom i Tjeneste hos Købmand Levison paa Torvet. Saaledes fandt de to unge hinanden og i 1870 stod Brylluppet. De nygifte tog Bolig i Huset Nordenkirke Nr. 13, og her fødtes Olaf Hansen den 28. December 1870.

I Digtet »I Nordenkirke« (»Tværveje« 1904) omtaler han dette Hus, som endnu ligger der og venter paa en Mindeplade for Digteren.

Jeg hilser et Hus i Staden —
 stort er ej dets Værd;
 falmet er Façaden —
 jeg ved, jeg fødtes der.
 Den anden Side af Gaden
 er høje Kastanietrær.

De brune Kærner sprænger
 den grønne, tornede Hud,
 og Grenene Blade slænger
 langt over Stenene ud —
 men naar til ny de trænger
 staar Knopperne alt i Brud.

Han hører et Barn græde derinde, idet han gaar forbi, og han lytter »som ingen Steder jeg lytted til Lyd paa Jord«. De store Kastaniers Skygge falder nu ind paa en anden Mor, der ofrer sig for et andet lille Barn.

Og under en anden Pandes
 Hud saa hvid og skær
 atter en Verden dannes
 vægtrang, lavloftet her;
 yderst ude den randes,
 eet Sted, af store Trær.

Men Familien flyttede snart til Bryggeriet paa Vejlegadebro (nu Øldepot for Thor i Maribo), som den dygtige og arbejdssomme Fader saa sig i Stand til at købe og hurtigt oparbejdede, saa at han kunde holde 4 Karle og en Kusk, ja, endogsaa købe en Lod paa 10 Tdr. Land i Madeskov og saaledes føle sig som Bonde ogsaa.

Men friest trak du vist dit Vejr,
 naar vi en Tur i Marken gik.
 De gamle, ranke Poppeltrær
 vi snart i Sigte fik.
 Du stod i Rugens høje Læ
 som i din Ungdom i dit Hjem.

Du viste mig dens sorte Knæ,
 du flytted Kvæget frem.
 Højt brølte Nabomarkens Tyr,
 jeg kigged efter modne Bær,
 og du var næn ved dine Dyr,
 som Bønder gerne er —

(»Nye Digte« 1907)

Her formede Livet sig lykkeligt for Drengen, som var ene Barn (to Børn døde som spæde) i 8 Aar, da Søsteren Johanne (nu Fru Ottesen, Vennershaab) fødtes. 4 Aar senere fødtes Broderen Holger (nu Brygger i Horslunde). Livsvanerne var enkle og nøjsomme. Familiens Soveværelse var tillige Daglig- og Spisestue. Digteren fortæller selv, at han havde Ord for at være meget uartig, men efter Skolekammeraters Udsagn var han en meget flittig og god Dreng, der altid var Nr. 1 i Klassen, og Folkene elskede ham. Rørende var den Hengivenhed, en indesluttet Karl, Niels Hansen, som havde været straffet for Ilds- paasættelse, nærede for Drengen. Olaf kunde faa ham til at gøre, hvad det skulde være. I Bryggeriet var der Tumblepladser nok for en fantasifuld Dreng: Gaarden med Vognene, den tøndefyldte Kælder, det dampmættede Arbejdsrum, den store Have med Højen og Sluse- graven og med de duftende Hyldetrær, som voksede og blomstrede i ukuelig Frodighed.

Vi husker et Sted, hvor det Træ slog Rod,
 i Haven det skød og i Gaarden.
 Med tusind Skærme i Blomst det stod,
 de dufted, til Frugten var baaren.
 Og Bærret blev fyldt af det mørke Blod,
 der steg gennem Stammen i Aaren.
 Vi husker den sortnende Overflod,
 der aldrig af blev skaaren.

Saaledes mindes Digteren »Lykkens Træ« fra Barndommens Have i Digtet »Hylden« (»Tværveje« 1904). »Hvor Hylden gror, bor der Lykke«, siger et gammelt Ord. »Mon

Olaf Hansens
Forældre

det Hyldetræ, jeg planter, ogsaa vil slaa Rod og blomstre? Har min Jordbund Kraft til at bære Lykkens Træ?» er det ængstelige Spørgsmaal, Digtet ender med.

Et henrivende Billede fra den gamle Bryggergaard giver Digtet »Et Aftenminde« (»Tværveje« 1904). I en med stor kunstnerisk Sikkerhed gennemført daktylisk-trokæisk Rytme, der giver Plads for en Overflod af svagt betonedede Stavelser, navnlig Participier, males den fredfyldte Stemning, Aftenen og Natten efterhaanden sænker over Gaarden med Svalebakkedampene og Malt- og Humleduftene:

Aftenen lægger sig skyggende
over den gamle Gaard.
Ind i Hus de pludrende
Hønneker Pigen faar.
Rygende og sludrende
Folkene sidder og staar.
Bjørnetungt efter Myggene
Arbejdsnæverne slaar.

For Hjertefreden er en saadan Stemning farlig.

Tora sætter sit flettede,
tykke, brune Haar,
knapper sit Liv, og strikkende
hen hun til Laagen gaar,
misser mod et af Blikkene,
som hun fra Klyngen faar.
ud paa de nylig tvættede
Kinder Varmen slaar.

Klart lyder Kirkeursslagene:
Ti — Nu har alle sig lagt.
Ikkun den yngste af Karlene
har ej paa Halmen sig strakt.
Tora blir af en talende
Pikken paa Døren vakt.
Rotterne tripper paa Tagene,
Kattene lister paa Jagt.

Og senere i Digtet hedder det:

Stjærnernes Sværm kommer trækkende
over den gamle Gaard.
Enkelte af de Tusinde
ned paa Himmelen slaar,
sidder højt, højt over Husene,
til atter de udad staar.
Ikke en eneste vækkende
Lyd de hvilende naar —

Til Nakskovs Julehefte »Jul i By« 1932 har Olaf Hansen skrevet et Digt om Julehøjtiden i Hjemmet i Vejlegadebro, »Julen hjemme«.

Digterens Bord forvandles for hans indre Syn til Barndommens Legebord med sære Ting spredt rundt omkring: »en krænget Pung, en blækket Snor, et kroget Søm, en bulet Klump af Bly, en Julelysestump, der før var hvid, men nu er graa«. Den tænder han:

og atter søger Tanken hjem
til Jul som før jeg selv.
Der springer et Par Stjerner frem
paa Himlens Aftenhvælv.
Jeg synes, jeg i Skær af dem
gaar ene til mit gamle Hjem
ved Vejlegadebro,
og ser paany ved Gassens Skær
de kære gamle to
og hilser dem med ydmygt Sind. —
Og Folkene fra svundne Aar
i Række ind i Stuen gaar.

Snart sidder de i deres bedste Tøj paa de vante Pladser og gør sig til gode med den dejlige Julemad, mens Julens Melodi »Et Barn er født i Betlehem« høres fra Gaden, hvor Musik gaar forbi.

Nu hører jeg den Klang igen.
Fra rundne Aar, fra svundne Aar
de gamle Minder mod mig slaar
og bringer Fred og Julero
fra Vejlegadebro.

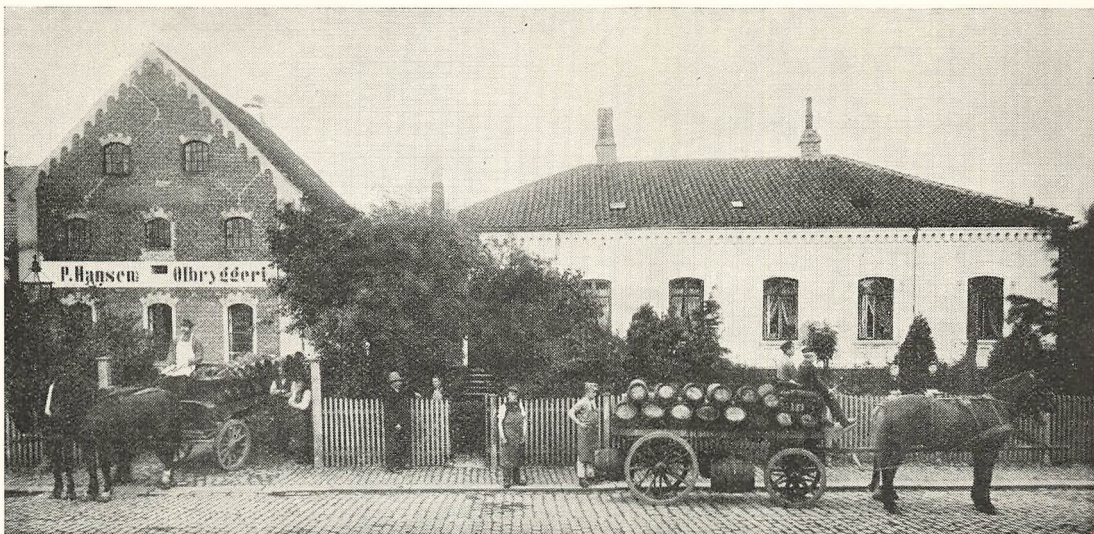
Men Faderen havde, skønt han var høj og robust af Udseende, ved sit strenge arbejdsomme Liv paadraget sig en Hjertesygdom, saa at han maatte sælge Bryggeriet 1901. Han købte Villaen Nr. 28 paa Nørre Boulevard, hvor han døde i 1902. I Digtet »Min Far« (»Nye Digte« 1907), som Olaf Hansen skrev ved hans Død, omtaler han den Ømhed og tavse Tillid, han har læst i Faderens Blik, skønt denne ikke gerne vilde vise sine Følelser, og han takker ham i hjertegrebne Ord, fordi han har jævnet Vejen for ham.

Din Gerning var en dygtig Mands,
dit Haandslag var et Hæderstegn —
og dine Børn fornyr din Krans
ved Gravens lave Hegn.

Moderen boede i Villaen til sin Død i 1926. Her besøgte Digteren hende trofast hvert Aar, og i flere Digte takker han hende for hendes ordløse, opofrende Kærlighed. Skønt nest i Tilegnelsesdigtet i »Danske Billeder« 1917.

Thi blandt de faa, jeg elsker Mor,
som dig jeg ingen ved.
Du havde aldrig mange Ord,
men nok af Kærlighed.
Og blandt de faa, jeg elsker, Mor,
har du det største givet —
Tak for i Aar og for i Fjor
og, Moder, Tak for Livet.

Nu takker jeg for Livet, Mor,
for hvad det gav og tog,
for Løftets rige Blomsterflor,
for Haab, som Stormen vog.
Nu takker jeg for Livet, Mor,
og ser saa langt tilbage.
Tak for i Aar og for i Fjor
og alle svundne Dage.

Bryggeriet paa Vejlegadebro

Men det er ikke alene Hjemmet, Olaf Hansen besynger. Ogsaa den »lille bortgemte By«, hvor han levede sit lykkelige Barndomsliv, bliver Genstand for mange inspirerede Sange. Det kan være Gensynsglæde, Digtene er Udtryk for, Glæden ved at gense kendte Steder, naar Digteren efter Aars Mellemrum kommer paa Besøg i Fødebyen.

Hist ligger den gamle Købmandsgaard
 med Duen af Sten paa Kvisten;
 med Kugler i Taarnet Kirken staar,
 ompændt af Kastanielisten.
 Over Tagene svinder en Tordensky,
 der har sødnet Roernes Safter,
 og Hundene glammer i Bondeby,
 og der vrimler af Skotter og Skafter. (»Nye Digte« 1907)

Men endnu oftere fyldes disse Digte af Erindrings Vemod. Saaledes »Aften ved Fjorden« (»Tværveje« 1904), hvor han lægger en Vise om »de Minder, der bor i den lille By«:

Dér ligger dens røde Tage,
 dér staar dens stærke Taarn;
 min Hu gaar langt tilbage,
 draget, drømmevorn.
 De lever op, de Dage,
 der døde mig fra tilforn.

Der var det, jeg sled med Glæde
 de tykke Børnesko.
 Paa Gade, Torv, i Stræde
 fik Græsset Lov at gro.
 Det faldt mig saa let at træde
 den tusindtoppede Bro.

Han kender ikke Ord, der er blide nok til at besynges den lykkelige Tid. Til Mindet om den søger Sjælen, naar den er syg og træet, og vinder Mod og Kraft paa ny.

Jeg mindes den favre, første
 stemningsbrusende Tid —
 og alle Længsler tørste,
 strømmer min Tanke did.
 Jeg stræbte mod det største,
 jeg kendte som Maal for Id.

Mismodig erkender han, at han »i Høsten kun fik bjerget en ussel Grøde ind«, at

Vaarens Tid har været
et straalende Selvbedrag —
skønt i Erindringskæret
den staar som en dejlig Dag.

Ikkun langt tilbage
og ikkun langt af Led
ligger de gemte, de Dage,
der fylder mig helt med Fred.
Mit Liv, vi skal fremad drage
mod det, vi ikke ved.

Eller han giver os Glimt af Byen, naar han forlader den, og i Digtet sender den en Afskedshilsen. Saaledes i »Ud gennem Fjorden« (»Mens Sommeren lider« 1912).

Trælholm og Barnholm
og Slotøs graa Ruin!
Strimler paa Stranden
af Sneens gamle Lin.
Fast Is ved Siden,
Klumper for og bag!
Der sprænges lange Revner
af skjulte Bølgers Slag.

Blod paa en Flage,
men ingen Jægerspor!
Kragerne skrigger
over Fjord, over Jord.
Vimpelen vajer —
Sving vi gør paa Sving.
Kirketaarnet flyttes
i Taagen omkring.

Lange Vover hæver
sig op, synker ned.
Jeg fanger et Pust
af Uendelighed —
vender mig saa
mod den slørede Strand.
Bag mig forsvinder
mit Digtningens Land.

Dejlige Billeder giver Digteren os fra Inderfjorden (»Inderfjorden« i »Nye Digte« 1907). Han sidder paa en Bænk en Sommeraften og ser ud over Fjorden.

Der sad jeg. Uret paa Kirken lyste fra Byen ud.
Jeg saa paa de bløde Folder i dens spejlgraa Aftenskrud.
En halvsunken Pram laa tom, der drev en henkastet Kæp.
Ude fra Rørene lød der, imellem, et Vildandeskræp.
Der skinned en Stjerne i Vandet, vippede nede deri,
og en enkelt løs lille Sky drev langsomt afsted og forbi.

Sidste Gang jeg saa den en Sommerformiddag,
over den smuttet Maager med lette Vingeslag.
Løbet bugted sig langsomt ud mellem høje Rør
og blinked blaat og gyldent, fagert som aldrig før.

De duskede Toppe dukked under den raslende Vind,
hjemmevante Ænder svømmede ud og ind.
Frem over Grunden staged en Mand afsted i en Baad,
og en Dreng, der prøved et broddent Brædt, faldt i og blev vaad.

Hvor malende er ikke disse Strofer, og hvor skønne i deres Enkelhed og Ægthed! Ejendommelig for Olaf Hansens Hjemstavnsdigtning er i det hele den dæmpede, ligesom private Tone, som gaar igennem den. Han digter ikke for med Brask og Bram at gøre andre opmærksom paa de Indtryk, han modtager, kun for at hviske fortroligt med sin Sjæl om dem eller ud fra den Stemning, de vækker, at løfte Sjælen ind i Drømme og Fantasier, som fremstilles med visionær Kraft og Styrke. Eksempler paa saadanne

visionære Digte har vi i »Jødernes Kirkegaard« (»Tværveje« 1904) og »Runer« (»Nye Digte« 1907). Det første Digt skildrer en Spadseretur ud til Jødekirkegaarden i Nakskov ad en Vej, som paa den Tid førte gennem et udpræget Fattigkvarter.

Og det hullede Hus er forfaldent som sidst,
mod Stivere Gavlene luder.
Det stirrer forbi mig saa krøblingetrist
med slukte, støvede Ruder.

Kirkegaarden ligger forsømt og øde hen. Intet Spor af »hængende Hænder«, Tuerne er »sunkne i Mulde«. Stenene med »den hebraiske, flakkende Skrift« rager kun med Halvdelen op over Jorden.

Men der vokser et Træ, der er sygelig Lød
paa dets Løv, og dets Ved er forvredent.
To Valmuer brænder med østerlandsk Glød,
og Græsset er gammelt og svedent.

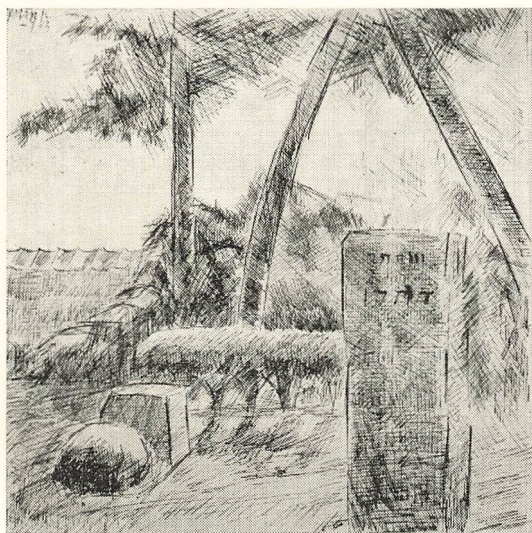
»Hvem bar man herud gennem Bom, over Bro for Menneskealdre siden?« spørger Digteren, og Nutiden forsvinder for hans Syn; et Billede af det gamle Nakskov hæver sig med visionær Tydelighed for hans Blik.

Jeg ser, at lidt Krat der paa Voldene gror,
der er Brudelys tændt i dens Grave.
Dens Gader er furet af Hjulenes Spor,
dens Huse er vinde og lave.

I Maaneskinnet lister en Mand sig gennem de smalle Stræder. »Han er kommet herhid fra Galiziens Land, han har Frænder i Spaniens Stæder«. Vægteren melder Sengetid, Folk forlader Kipperens Kælder, og Gaderne fyldes af Latter og Skridt.

Den vandrende ser mod de støjende op,
forbi dem i Skyggen han sniger.
Der strittes en Sten, og han dukker sin Krop —
han hører, de efter ham skriger.

Hans Øjne lyner, hans knoklede Hænder knytter sig, og »han mumler en Ed paa sit blandede Sprog imellem de hæslige Tænder«. Uroligt er det Blund, han faar i den trygt

Fra Jødekirkegaarden

sovende By, men han er den første bag sin Disk, naar Morgenens kommer og Livet begynder at røre sig i Byen.

Det glimter saa dorsk fra en Skidenvandspyt,
der aabnes for kalkede Boder,
og Storkene knebrer paa Tagene lydt,
i Renderne Svinene roder.

Og i Kirken, hvortil »de rødhændede Kvinder og Mænd i umageligt siddende Klæder tungtskridtende vandrer ad helligdagsskinnende Stræder«, naar Klokkerne kalder, hænger Tømmermandssønnen naglet til Korset, ogsaa han en forfulgt og forpint Jøde.

Det er, som om hæved han snart for en Stund
de Øjne, man tænkte var lukket —
hans Læber vil skilles — nu bæver hans Mund —
det bløder, hvor Spydet har stukket.

Hans Stemme kalder endnu fra Klokkerne, og Præsten forkynder, at den Stemme ogsaa efter Døden skal klinge over os.

Andre Billeder stiger frem i Digterens Sind. Han ser for sig Skolekammeraten, den jødiske Dreng, som i Skolen udsattes for Drengenes Drillerier og Spot, og som ofte opflammedes til forbitret Selvforsvar.

Og det hændte, at blindt og fortvivlet han slog,
om end der var stærke tilstede.
De lo, naar besejret han stod i en Krog
og kæmped for ikke at græde.

De gamle hebraiske Tegn paa Stenene kalder et andet mægtigere Billede frem. Det er jo i disse Tegn, Loven er skrevet.

Og der stiger et Land af et Solstraalebad,
det flyder med Mælk og med Honning.
Et Rum ligger tomt i dets ypperste Stad,
det fylder den salvede Konning.

Herren byder Salomon at bygge et Tempel. Cederne vakler paa Libanon under 300,000 Arbejderes Angreb, tungtlastede med det kostbare Træ pløjer Flaaderne »de vindruer-blaanende Vande«. Bygmesteren Huram arbejder Nat og Dag, før Templet »staar i hans Pande«. Og nu begynder Byggearbejdet. Salomon vandrer selv hen til Tempelbjerget Moria og jubler ved at se, hvordan Værket skrider frem.

Det drysset med Spaaner og regner med Smuld,
paa Stigen man hænger og hamrer.
Hvert Søm, der i Cederen fæstes, er Guld,
paa Jorden de styrtede jamrer.

En skønne Dag staar det fuldt færdigt, og et højtideligt, tyst, ærværdigt Tog skrider fra Zion til Moria.

I Spidsen med Arken Leviterne gaar,
af Ærefrygt alle er slagne —
og Forhængets Sider tilbage man slaar,
blaauldne, linhvide, skarlagne.

Øjet blændes af den Pragt, der straal'er fra det prægtigt smykkede Rum.

Tæt Forhænget lukkes, Basunernes Brag
naar ud til de lyttende Klynger;
det standser, og under det hellige Tag
de kaldede Sangere synger.

Og Salomon taler beaandede Ord til den andægtigt lyttende Skare.

Al Skaren gaar bort fra den højestes Hus,
kun Præsterne bliver og beder.
Kerubernes Vinger med stivnede Sus
over Arken sig skærmende breder.

Men Huràm, Bygmesteren, gaar ud af Jerusalems Port, en knugende Tomhed betager hans Sind nu, da hans Gerning er gjort, og med bange Anelser vender han sig mod Byen.

Et susende Regnskyl vækker Digteren af hans Drøm. Han staar paa en fattig jødisk Kirkegaard i en lille lollandsk By. Den strømmende Regn driver Digteren hjem, men den kan ikke udviske de stærke Indtryk af Jødefolkets mærkelige Skæbne, Digterens Syner har fremkaldt hos Læseren.

Jødernes Saga i Nakskov er nu ude. Deres Kirkegaard faar ikke nye Grave. Deres Synagoge staar tom. Ingen jødisk Dreng udsættes for Drillerier i Skolegaarden. »Jødernes Kirkegaard« er et gribende Mindedigt om det mærkelige Fremmedelement i det danske Folk, som engang satte sit Præg paa den lille lollandske By.

Gennem dette Digt aabnes der Udsigter fra en kendt hjemlig Lokalitet til fjerne mærkelige Lande, der udvider den lukkede Horisont om den lave Ø. Det samme er Tilfældet med det andet visionære Digt »Runer« (»Nye Digte« 1907).

Runestenen i Tillitze vil være kendt af mange Nakskov Gymnasiaster. Den staar ved Tillitze Kirkegaard, ca. 8 Kilometer uden for Nakskov. Indskriften, som er fra den kristne Tid (ca. 1070), fortæller paa Forsiden, at Eskil Sulkesøn lod rejse Stenen efter sig selv, det Budskab skal staa, saa længe Stenen lever. Paa den ene Side staar der en Indskrift, som er ristet efter hans Død: Gud og Sankt Mikael hjælpe hans Sjæl. Paa den anden Side har Toke (Eskils Søn) ristet Runer efter Tora, sin Stedmoder, en god Kvinde.

Lad os engang følge Olaf Hansen ud til det mærkelige Oltidsminde og lytte til hans Fortolkning. Det er tidligt Foraar, Vognen ruller hen ad den sommerlig tørre Vej; men Pilene staar nøgne rundt omkring »som strittende Kæmpeborrer«. Med faa rammende Træk er den lollandske Foraarsstemning givet.

Det suser af Maager paa Mark og Vang,
det glimter af sorte Stære,
og hist er der Harver og Tromler i Gang,
og her man fletter et Gærde.

Under Hænderne snor en stynet Gren
sig smidigt fra Staver til Staver.
Føllene rører de brune Ben,
der er Knopper i Bøndernes Haver.

Vejen fører forbi en Poppel, i hvis tynde Top der bor to hundredaarige Krager, golde og graa, ude af Stand til at opsøge deres Føde. Tavse sidder de paa de sorte Ris i den faldefærdige Rede.

Og tit paa en Dør i den lange Gaard
de hungrige Øjne de fæster.
Med store Vinger de kantet slaar,
naar de henter de hakkede Rester.

Ogsaa Digteren kender til Tider, hvor Sanser og Sjæl ligesom stivner. Men nu føler han, hvordan Sjælen forynges og genoplives i den karske Foraarsvind.

Den har kælet for Knopper og fingerhøjt Korn
og Plages flyvende Manker
og Smaalams Øren og Kvierts Horn
og Kalves vaklende Skanker.

Men kunde den vide, saa vidste den nu,
at hvor nys den af Torne blev saaret,
vil snarlig den rive de Roser itu,
der bliver af Buskene baaret.

Alt forgaar. Men i denne Foryngelsens Tid er det, som om baade levende og døde faar nyt Liv.

Her staar en Sten
med et Navn og en Bøn.
Den rejstes af Eskil,
Sulkes Søn.

Børn vi er
af den samme Jord.
Jeg giver dig Liv.
Bliv min Ven og Bror.

Og Fortiden stiger frem i lysende Klarhed for Digterens Skaberblik: Det er Morgen i Myklegaard. Eskil Sulkesøn, Væringen fra Lolland, er blevet grebet af Hjemvé. Han bryder op fra alt, hvad han elsker og kender i det fremmede; »han maatte aande den danske Vaar, før den og før Livet endte«. Men før han griber »de hængende Tøjler«, tager han en Hyben, som han gemmer ved sit Bryst. Over tyndttilsneede Stepper naar han frem til Havet. Omsider genser han Fødeøen. Men han, der drog ud i det fremmede »som halvvejs Knægt«, er den sidste af sin Slægt. En fremmed Bonde bebor hans Hjem. Af ham køber han nu Jord for sine »store, fremmede Penge«. »Ude ved Leddet ser jeg ham staa — er, som det var mig selv, jeg saa«.

Ogsaa Digteren, der higede mod den store Verden, stunder mod den hjemlige Jord, ogsaa han føler først Fred og Hvile i Hjemlandets Luft.

Men han sender alle higende Sjæle sin Hilsen.

De tusinde dagklare Røster os naar
derude fra Marker og Vange,
men vi lytter dog mest efter Sukket, der gaar
igennem de søgendes Sange.

Deres dybe og klangfulde Stemmer kender han; de taler til ham i Digtningens viede Sprog.

Det blev til paa den Dag, da for Edens Vang
de gjaldende Porte blev lukte,
og ej skal det lyde sidste Gang,
før de evige Længsler er slukte.

For sine Brødre i Aanden, de higende Sjæle, digter han sin dunkle Sang om Eskil.
Dennes Søn Toke sidder paa hans Knæ og lytter til hans Fortælling om den store fremmede Stad, han har forladt, Staden med det blomstrende Rosenflor. Et magtfuldt Billede af Myklegaard fremmanes.

Der er Lys over tyngende Taarne af Bly
og Mørke om farvede Mure.
I Vildniset vaagner et knurrende Gry
af Løver i raslende Bure.

Der raabes – der blinker et tveægget Sværd,
der springer et Hoved fra Skulder.
Under marmorne Skygger ved Springvandets Skaal
de Ibenholtsterner ruller.

I Forhallen mødes Semit og Barbar,
der tales med Tunger og Fagter,
og hvor man saa vandrer, der bliver man var
en Vrimmel af brogede Dragter.

Natten falder over Staden, og »Kloderne gløder i Rummet«.

I Kampestenstaarnene Vagterne staar,
fra Time til Time de vaager,
mens Lindene suser og Længslerne gaar
afsted med de sølverne Taager.

Nymaanen formørkes af summende Myg,
Bassinerne bruser som Vifter,
og Vismanden river sig løs med et Ryk
og et Suk fra de levende Skrifter.

Der glider en Skygge forbi paa en Væg,
der staar Guder i Sale og Gange.
Bag et Forhæng der skimtes en Fod og en Læg –
alt døves af Nattergalesange.

Men Roserne falder og Hybener staar
paa strittende, dryppende Buske,
og Ynglingen Rynker om Øjnene faar,
og Sjælen begynder at huske.

Intet Under, at Længselen vækkes i den unge Tokes Sind ved Faderens Fortælling.

Toke gik
og længtes i Løn.
Der var rejst en Sten
over Sulkes Søn.

Den sagde, han satte den
over sig selv,
og: »Krist og St. Mikael
hjælpe hans Sjæl«.

Johanne og Olaf Hansen

Eskil er død. — Folkene slaas om hans Silkekøfter, Bonden gaar rundt med hans gode Sko med Diamantspænderne, naar han skal se til sine Køer. Men den rimpede, røde Hybenfrugt, som Eskil har saaet, skyder langsomt i Vejret og bliver til en Busk. Uden higende Sjæle ingen sjældne Blomster!

Den grønnedes med i den danske Vaar
og blomstred, naar Kornet mumled.
Man kaldte den Rosen fra Myklegaard —
over Vangen vide det brumled.

Det er Bierne, som lokkes til af den liflige Duft.

Der staar en Sten
med et Navn og en Bøn.
Den rejstes af Eskil,
Sulkes Søn.
Tora var død,
det lakked mod Vaar,
og Toke drog bort
til Myklegaard.

Langt tilbage og langt af Led har Digterens Syner ført ham. Det er, som om en svag Rosenduft kommer til hans Bevidsthed og svinder igen. Saa vaagner han op til Virkeligheden.

Men den tunge, graa Sten paa Tillitze Kirkegaard er blevet os kærere. Runerne staar som i fortryllet Skær: *runer*. Den gamle Tid, de bringer os Bud om, er blevet levende og Sjælen udvidet ved Digterens fantasifulde Fortolkning.

To sorgmuntre Folkelivsbilleder fra Nakskov stikker mærkeligt af mod den alvorfulde, ofte højtidsstemte Tone i det meste af Olaf Hansens Digtning og viser en humoristisk Sans, som ikke ofte kommer til Orde der. Det er »Barselgildet paa Engvejen« og »Begravelsen i Branderslev« (»Tværveje« 1904). I det første beretter Niels med ægte lollandsk Lune og Selvironi om Gildet og dets Efterveer. Det gik varmt til. »Det sidste, vi fik, var en Kaffeknægt, som næsten det hele var Rom, aa vi va' lidt mere fulde, da vi gik, end da vi kom«. Ikke underligt, at han næste Morgen »vovnede ved a' han hikkede«.

Men Folk ska' la' være aa drikke,
naar Folk ska' op Klokken fem.
Aa jæ ved den Unde ikke,
hvordan jæ kom ordentlig hjem,
for jæ va' dundrende fuld,
aa gik som en nyfødt Kal'
aa brække' mig paa vort Gulv,
aa Konen blev lynende gal.

Begravelsen i Branderslev forløber heller ikke uden Kalamiteter. Blandt dem, der er opfordret til at bære, er Fortælleren og Mads. Gildet var stort »hos Smaafolk aa være«.

Men »Vejret var galt, som jeg sjælden har set, aa saa var det et Satan til Føre«. Regnen strømmede ned. Det gaar ud over Fodtøjet. »Der blir novet for Mine aa bø'ste«.

Men saa tog Fa'en ved Præstens Hat,
og hen gennem Skidtet den svansed.
Han raabte Gevalt, aa vi fik den da fat,
men hele Kodiljen ble' standset.
»Nu æ vi nok stra's, hvor vi ska'«, sa'e Mads.
»Gud Fader, hvor Hatten er svinet.
Det æ godt, a' det ikke æ min«, sa'e Mads,
aa Kors, hvor Mads han grined.

Men Jomfruen kom da i Jorden. »Det va' godt a' faa skiftet lidt snart«, sa'e Mads,
»aa min Ligtorn begynder aa klemme«.

Disse Digte viser stor Sikkerhed i folkelig Udtryksform, og man kunde ønske, at Digteren havde dyrket den noget mere.

Andre Typer fra det gamle Nakskov er tegnet med Alvor og Sympati. Den gamle Guldsmed, han digter om (»Tværveje« 1904), er en gammel Jøde, der hed Funck. Da det gik tilbage for ham, blev han sær, og en skønne Dag gik han ud i Svingelen, hvor han i »den borgerlige Forening« blandede en eller anden stærk Gift, som Guldsmedene anvender, i sin Kaffe og var død med det samme. Olaf Hansen har skildret ham i hans Forfald med stor Sympati for hans gode Hjertes og hans Kunstflids Skyld.

Det skørner slemt i »det skæve Hus«,
men længe det har holdt Stand.
Under Gulvet skriger Rotter og Mus —
han er aldret, den ensomme Mand.
I Stubbene lagres det brune Snus
og Skæl paa Frakkens Rand —
men end han drejer de digre Krus,
som før han var det van.

Stadig er han paa Færde i sin Butik, skønt ingen kommer for at købe hos ham, og naar der er Fest hos en Ven, rager han sig, børster sin Frakke og lister derhen ad Køkkenvejen.

Kogekonen kender ham godt,
for saadan kommer han tit.
Han vikler en Gave ud af et blaaf
Stykke Tøj, der er frynset og slidt.
Saa løfter han lidt paa sin grønne Kalot,
smiler og gaar til sit.

Tidligere var han tit bedt med til Vennernes Højtidsfester. De sagde »at Øl af hans Krus var bedst, for Kruset gav Øllet Smag«.

Men de lokker ej længer, det gamle Hus
og den sære, snavsede Mand.
Han sælger ej fler af de digre Krus,
det har taget paa hans Forstand.
Men Rækken han øger — det er ham en Rus
i Livsens stærke Vand.
Der sprøjter et Festens Jubelbrus
over hvert enkelts Rand.

Digteren som Student

En anden »kendt Skikkelse« fra det gamle Nakskov, som sætter Olaf Hansens Fantasi i Bevægelse er »Færgemanden« (»Tværveje« 1904). Denne Mand havde faaet begge Fødder knust under sit Arbejde paa det gamle Værft. Nu tjente han til Livets Ophold ved at ro Folk fra Nakskov over til Færgelandssiden, hvor nu Skibsværftet ligger, men som paa den Tid laa ensom og ubebygget hen og var et yndet Udflugtssted. »Ny Fragt han henter igen: Tøse og Knøse med Sportshuer paa, smaa Fruer og stadige Mænd, stundom mange, tiere faa — han hilses som hver Mands Ven«. — Olaf Hansen havde ogsaa et Yndlingssted der, hvor han kunde digte og drømme, og blev ofte roet over Fjorden af Færgemanden.

Himlen spejler sig bleg deri,
og mørk er den nære Strand,
mørkt hvert Skrog og hver tøjret Baad.
Vi glider saa jævnt fra Land.
Aaren hæves ru og vaad —
jeg ser paa den roende Mand;
han holder aleneste Natten fri —
nu lægger ved Broen vi an.

Engang kommer Digteren efter tre Dages Regn. Luften er vinterlig raa, Vejret er mørkt, Strømmen i Fjorden næsten strid. Han vinker med Stokken — det vante Tegn — og Færgemanden kommer.

Det var koldt. Han roed. Toften var vaad.
Jeg skjalv som i Vinden en Vaand.
Han talte slet ikke. Jeg bøjede mig ned
og strammede Skoens Baand.
Mit Blik fra hans mørke Ansigt gled
hen paa hans hvidnende Haand.
Jeg syntes, jeg sejlede i Charons Baad,
og Vandet var Acheron.

De fleste af de Digte, der er inspireret af Hjemstavnen og dens Minder, er Jeg-digte. Billedet, hvad enten det er oplevet eller erindret i Undfangelsens Øjeblik, udløser en egen forborgens Stemning, som giver Digtet et dybt personligt Indhold, saa at andre ligesom holdes udenfor og paa Afstand.

I en Række Digte (»Selvanden« i »Nye Digte« 1907) tager han dog en anden med ind i sine Oplevelser. Det er, da han i 1903 som 33-aarig kaarer sig en Brud, den 20-aarige Nanna Meyer, og tager hende med ind i sin Digtningens Land.

Jeg husker, som det var igaar,
den Dag hun ungforelsket kom
med Bukler i sit mørke Haar
og saa sig muntertøjet om.
Hun fyldte i den lille By
med Skyggen paa sin store Hat
og stak sin Næse skævt i Sky
og rendte for en lille Kat. (»Nye Digte« 1907)

Hende tager han med ud paa Vandring paa den Ø, som han kalder sin.

Sammen har vi mange Steder
været nu ved Vang og Sø.
Allermest det dog mig glæder,
du var med mig paa min Ø.

I skarpe poetiske Glimt fæstner han de fælles Oplevelser. Her er Maribo:

Husker du de pæne Gader
og den dybe Klosterro
og de mange Varmegrader
i det stille Maribo?

Paa sit Torv Kong Fredrik knejser
med sin Ryg mod Byens Raad —
og en halv Snes Drenges splejser
i en Smøge til en Baad.

Men i Kirken staar Birgitte,
hænger mangen Relikvi,
og vi træder paa de slidte
Sten med gamle Navne i.

— — —
Men vor Tanke gaar til Rummet,
hvor i Mørke under Sten
Leonora, nu forstummet,
hviler sine stærke Ben.

Her er den skovbevoksede Borgø:

Kan du huske Borgøs krumme
Gange og det lille Hus?
Søjlerne stod smaa og stumme
under store Poplers Sus.

Ud fra store Træer knolde-
tunge, lange Rødder krøb.
Over gamle, lave Volde
skyggegrønne Stier løb.

Her er kønne Billeder fra Berritsgaard ved Saksøbing, Emil Aarestrups By:

Husker du det Hus med Tavlen,
hvorpaa Digternavnet staar —
og den Grav, der spejler Gavlen
af den røde Berritsgaard?

Højt en lynramt Elmekrone
raged midt i Gaarden op.
Til sin Dont en Lugekone
gik med sammenfalden Krop.

— — —
Og det var, som Tidens Viser
udenfor var rykket frem,
da vi stod paa Forstufliser
i en Slægts forladte Hjem.

Men af Livet ulmed Gløden
end imellem Rammers Rand —
dér var Dyveke og Døden,
Dyveke og Christian.

Langsomt, een for een, man lukked
op de tætte Døres Flok.
Vindeltrappens Trin var hugget
i en enkelt, mægtig Blok.

— — —
Paa de hvide Gulve spilled
Solen i halvtømte Rum,
og hvor før der sang et Billed
stod nu Væggen ofte stum.

— — —
Men der var et Sted derinde,
hvor vi sad og kunde se
grønne Rækker store Linde
i en dobbelt, dyb Allé.

Her er Udblik fra Landevejene:

Op bag nære Marker dukker
nye Skoves tynde Bryn.
Smalle Sideveje lukker
alt for tidligt for vort Syn.

Lavt paa fjerne Vange luer
Solen over modent Byg.
Paa et Straatag kurrer Duer,
om en Dam der summer Myg.

Her er al Selvsyge strøget bort. Digteren er kun optaget af at give den unge Pige Del i sin poetiske Oplevelse. Let og naturligt føjer Ordene sig i Rytme og Rim til karakteristiske Billeder af Fødeøen.

Midt i tykke Rundtenommer
Børn med røde Gummer staar —
Dig og saa den danske Sommer —
og mit tunge Hjerte slaar.

Olaf Hansens Digtning om Lolland er naturligvis præget af det Faktum, at han ikke var bosat der. Fra 1886, da han 16 Aar gammel kom til København for at studere, besøgte han kun Øerne i Ferierne. Til 1906 opholdt han sig i København, først som Student, senere som Lærer, og Resten af sit Liv var han knyttet som Lærer til Statsgymnasiet i Aarhus. Derfor kan det ikke undgaas, at han efterhaanden kommer til at føle sig noget fremmed for Øen, samtidig med at Minderne, som opfriskes ved gentagne Feriebesøg, beholder sin Magt over hans Sind og gør den forladte Hjemstavn dyrebarere for ham. Deraf det Erindrings Vemod, som farver saa mange af Digtene om Lolland, især fra Digterens senere Aar. Et af de skønneste hedder »Paa Diget« (»Tværveje« 1904).

Jeg er i mit eget Rige,
jeg følger Fjordens Rand.
Stille, grundede Vige
krummer den smalle Strand.
Jeg ser fra det lave Dige
over det lavere Land.

Blikket søger Hvile,
det finder ej Bakke og Høj,
var der ej Gaarde og Pile,
ustandselig langt det fløj —
Bag dem ligger der Mile
af samme flade Strøg.

— — —
Her kan Taagen drive
Efteraarsdage graa,
og her kan Regnen sive
og højt i Grøfter staa —
og her kan Dagene blive
saa mørke og saa smaa.

— — —
Men kommer i varme Nætter
paa Himlen Høstens Tegn,
er Øens disede Sletter

en lykkeaandende Egn.
Den tavles i lysende Pletter
af Pilenes mørke Hegn.

Skyggerne ligger saa lade
paa Vejene under dit Skridt,
men over hver kornfyldt Flade
bølger Lyset blidt —
og Nynnen af grønne Blade
følger dig milevidt.

Af Græs og høj Skarntyde
er Grøfttekanten fuld.
Jeg glemmer ej Livets Lyde
og denne bærende Muld.
Den giver Brød at bryde
og Kvæget Mælk og Huld.

Jeg ser fra det lave Dige
ud saa langt jeg kan.
Jeg blev i mit eget Rige
halvt en fremmed Mand.
Jeg kommer for at sige,
jeg elsker dette Land.

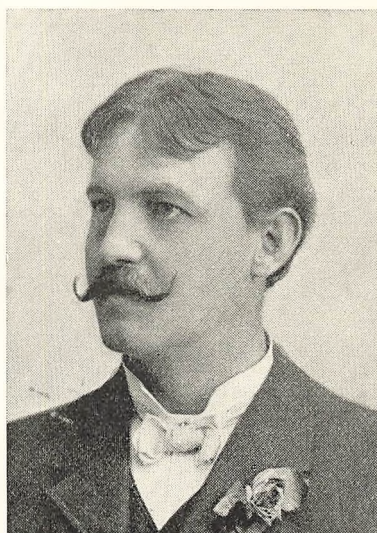
En finere Kærlighedserklæring kan intet Land ønske sig!

Ogsaa i »Danske Billeder« 1911 giver den udvandrede Digter et Række smukke Billeder fra sin Barndoms Ø, som han her besynger under det poetiske Navn »Videslet«.

Mit Øje har lukket sig træt, da kommer
et Syn i min Søvn fra mit Slettelands Sommer.
Jeg ser, som jeg var der, en Sommerfugl flagre
blandt Snerler i Grøfter ved hegnede Agre,
ser Frøer, der skræmmes og plumper i Parken,
og Føllet, der dier sin Moder paa Marken,
ser Lynene lue i flængede Nætter
og Haglene piske de hvidnede Sletter,
ser frønnede Pile, hvor Bier kan bygge
og Lilliekonvaller i Stubbetykke.

Olaf Hansen
og Hustru

Vemodigt er det at gense de kære kendte Steder og træde Ungdommens Veje.

Syv Svaner fløj over Østersø.
Jeg ligger ved Sønderstrands Dige,
kommer igen til den lave Ø,
min Ungdoms frodige Rige.
Det drysser med Hyld, og det dufter af Hø,
hvor jeg lærte at synge og sige.

Enkelt og skønt, ligesom henaandet, er Billedet i følgende Strofer:

Det suser og det hvisler
for Øret nu mod Nat,
i Byg og høje Tidsler
og gammelt Pilekrat.

Et Kreatur sig rejser
med tunge Pust og Snøft

og Kartebollen knejser
ved Gærde og ved Grøft.

Den gamle Maane stirrer
mod Marken fra det graa,
og sagte Sindet dirrer,
og Mørket falder paa.

I disse Digte synger han ogsaa de gyldne Markers Pris. De staar der trofast Aar efter Aar og bølger for Vinden. Trøstende og dulmende er Kornets Sang om den rige Næring, det faar fra sin Moder Jordan, fra sin Amme Solen og fra sin Søster Skyen. Glæden over Markens rige Fylde er det, der faar ham til at bryde ud i følgende Sang:

Der pipper en Fugl paa en Grøftevold
under sommerligt syngende Pile.
Agrene bølger med rige Fold
over Markernes gulnede Mile —
Mal mig et Aks i mit Vaabenskjold
og vug min Sjæl til Hvile.

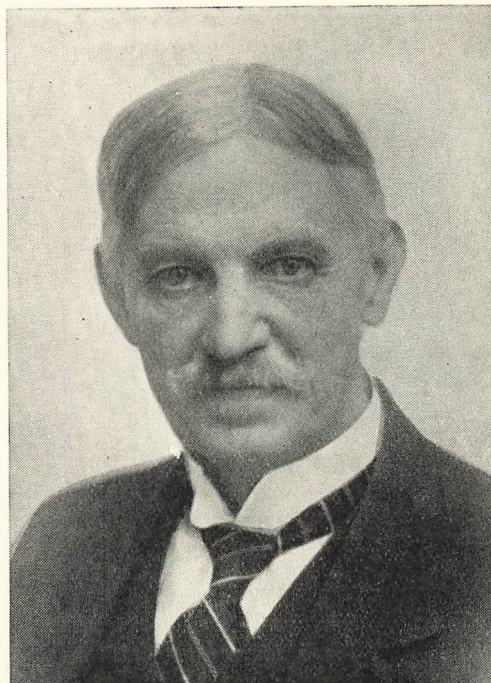
Sidste Gang, Olaf Hansen besynger »Videslet«, er i den Digtsamling, som blev hans sidste, »Stemmer fra Stilheden« 1931:

Støt den tunge Færge skrider,
kendte Kyster dukker frem —
og det er, som om jeg glider
mod mit rette Hjem.

Det var her min Ungdom vandred,
før de tætte Pile faldt —
nu er meget saa forandret
men dog ikke alt.

*Jeg ved, du er en Mand, hvis Væsens Grund er sand
— og dog saa dyb og pur en Skønhedsskaber.*

Marinus Børup.

Digteren Olaf Hansen

Det var her, jeg saa de Steder,
der gav Emne til min Sang,
som i Sorger og i Glæder
frem i Dagen sprang.

Det var her, jeg saa den første
Lykkedrøm bag Hjemmets Mur —
det var her, jeg fik mit største
Indtryk af Natur.

Det er her, min Slægt har levet,
det er her, min Far og Mor,
mod hvis Aand jeg tro er blevet,
nu er Jord i Jord.

Og af det, jeg sang om Landet,
mens jeg gik min Livsens Vej,
vil maaske dog et og andet
overleve mig.

»Stakkels Lolland«, siger Vilhelm Andersen i en Omtale af Poul Møller og Chr. Winther, »den ene af dine Digttere fornægter dig, og den anden tør ikke vedgaa, at han har dig kær«. Olaf Hansen har gjort denne Ynk til Skamme. Lolland har i ham faaet sin Digter. Han er rundet af Øens Rod, har suget Indtryk af dens Natur med sine inderste Hjerterødder; hans Sang er saa ægte og ubevidst, saa tyst og indtrængende som Pilebladernes Nynnen langs de lollandske Veje, saa blidt vuggende som Kløvermarkens Bølgen for Sommerens Brise. Det Lolland, han besang, er i mangt og meget et andet end det af den moderne Teknik prægede, som nu er vokset frem. »Agemelet« lejrer sig ikke mere i tykke Lag paa de tjærebundne Veje. Larmen fra »den tusindtoppede Bro« har i Byen maattet vige Pladsen for den stumme Asfalt. Pilene, som »tavlede de frodige Marker«, er for en stor Del fældet, deres Bladesus forstummet. Men i Olaf Hansens Digtning vil de leve videre med det gamle Lolland og nynne deres tyste Melodier ogsaa for kommende Slægter.

ENQUÊTE

DA BESTYRELSEN arbejdede med Tilrettelæggelsen af Aarsskriftet, fandt vi den Tanke nærliggende, at man skulde søge i Anledning af 25-Aars Jubilæet at faa bragt en Kontakt i Stand mellem gamle Elever og den gamle Skole ved at lade Eleverne genopfriske Skoleminder; der blev derfor til en Række tidligere Elever i Gymnasie-, Real- og Mellemskole udsendt en Skrivelse med en Række Spørgsmaal og tillige med en Opfordring til dem, der maatte ønske det, om at skrive en kort Artikel om deres Skoleminder.

Vi har haft den Glæde, at en halv Snes Elever har besvaret Henvendelsen. Vi bemærker, at af det Stof, som behandler Lærerne, har Bestyrelsen ment kun at kunne medtage det, som vedrører afdøde eller afgaaede Lærere. Vi haaber, at alle Parter vil kunne forstaa dette Standpunkt og acceptere det; det Stof, som paa denne Maade i Øjeblikket bliver henlagt, vil til sin Tid, naar en velmeriteret Lærer eller Lærerinde forlader Skolen, kunne fremdrages som en Hilsen fra fordums Elever.

Som et særligt Elev-Bidrag har vi fra Hr. Aksel Simonsen modtaget et lille Digt, der vil findes sidst i denne Enquête.

Spørgeskemaet:

I Anledning af Nakskov kommunale Gymnasiums 25-Aars Jubilæum paatænker Nakskov Samfundet i sit Aars- og Festskrift at bringe den svundne Tid frem i de gamle Elevers Erindring. Vi beder Dem om ikke at føle Dem hensat til et 3. Grads Politiforhør, naar De nu stilles over for følgende Række Spørgsmaal, for selv om De maaske i visse Situationer af Deres Skoleliv har følt Dem »skyldig« — nu, er alt glemt — og netop ikke glemt, hvilket De skal bevise:

(Spøg og Alvor kan veksle i Deres Svar)

1. Hvad var Deres første Indtryk af Skolen? (Gymnasiet, Mellemskolen, Bygninger, Lærere, Kammerater).
2. Hvad var Deres første alvorlige Skoleforseelse? (Nu Haanden paa Hjertet, for at De har begaaet saadanne, turde dog være sandsynligt).
3. Føler De Nag og Hævnlyst endnu for den Dem tildelte Straf?
4. Hvilken enkelt Erindring fra Deres Skoletid staar nu klarest for Dem?
5. Har De læst Holbergs »Erasmus«, efter at De er kommet ud af Skolen?

6. Husker De Forskellen mellem Gerundium og Gerundiv? (Kun for sproglige Studenter; prøv at definere!)
7. I hvilket Lys staar nu Skolen og Skolegangen for Dem? Hvad er Skyld deri?
8. Kan De give noget konkret Forslag til den danske højere Skoles Forbedring? De ved naturligvis fra »Politiken«s Søndagstillægs dybsindige Gymnasiespalter, at det er paakrævet.
9. For dem, der tror at kunne skrive en Fristil om Emnet »Min Skole og jeg (før og nu, i Modgang og Medgang)« er ovenstaaende Spørgsmaal overflødige.

Samfundets Bestyrelse, der omfatter baade Elever og Lærere, vil være meget taknemmelig, hvis De vil yde et Bidrag til Belysning af Elevernes Forhold til deres gamle Skole.

Nakskov Samfundet.

Thora Cohn, f. Bigum, Student 1923:

Siden jeg for nogen Tid siden modtog Skoleforeningens ni Samvittighedsspørgsmaal med Opfordring til at udfolde en større litterær Flid, har jeg glædet mig til at tage fat paa Besvarelsen deraf. Spørgsmaalene ligesom aabnede for den Hjerneskuuffe, der rummer Begrebet Skoleminder — ganske vist i uadskillelig Blandning med Begrebet Barndoms minder.

De første Skoleminder ligger, nu hvor man i uhyggelig Grad nærmer sig at være 25=Aars Studenter=jubilar, saa fjernt, at kun enkelte Billeder og Situationer har holdt sig friske gennem Aarene. Naturligvis husker jeg den første Skoledag, hvor jeg beklemt stilledes for den almægtige »Skolebestyrer«s Aasyn; hele Skolebygningen lugtede af nyferniserede Trapper og Gulve — en Lugt, der altid fremmaner den »lille« Skole for mig paa den første Dag efter Sommerferien. Klassekammeraterne var trods Byens ringe Størrelse fremmede for mig, saa en enkelt Lærerinde, min taalmodige Haandarbejds lærerinde gennem ni Aar, er den, der paa Grund af sin Godhed imod mig, tegner sig tydeligst fra den første Tid.

Spørges der om Forseelser, maa jeg med Skam svare, at deraf var der uhyggelig mange, selvom den værste dog ramte mig selv, nemlig min manglende Flid. Straf for disse Forseelser har der naturligvis vanket. »Vil du møde paa Kontoret Kl. 2«, var den hyppigst forekommende. Som Regel var disse Reprimander dog retfærdigt tildelt og derfor snart glemt. En enkelt Gang blev jeg som lille 7=aarig Pige anbragt i Skammekrogen for min elendige Stavning; det gjorde dybt Indtryk paa mig, og jeg græd, saa mine Øjenlaag blev næsten hudløse af at blive tørret — Tragedie, og altsaa endnu bevaret i Mindernes Skuffe.

Aarene i den »lille« Skole gik vel nogenlunde ensartet, Arbejde, Ferier og, naar Eksamen nærmede sig, en pludselig overvældende Flid; thi hvad der var forsømt i det forløbne Aar, var det jo nødvendigt at prøve at indhente. Som Regel blev dog Eksamens=Skærsilden overstaaet paa en nogenlunde anstændig Vis, takket være en vis elskværdig Form og ikke altfor stor Strenghed hos ens Lærere.

Dette var Barneskolen. Alvoren begyndte brat og voldsomt med min Indtræden i 1. Gymnasieklasse paa Nakskov kommunale Gymnasium. Springet fra 4. Mellemskoleklasse var i højeste Grad mærkbart; ikke blot var de Krav, der stilledes i det daglige Arbejde, langt strengere, men ens personlige Indsats Aanden i Arbejdet, var af en helt anden Art. Men ved Siden af de nye og større Krav, der stilledes, modtog man i Gymnasieaarene saa umaadelig meget. Man oplevede for første Gang i Skoletiden at blive betragtet og behandlet som et voksent Menneske, som en Person med selvstændige Meninger og Tanker, og alene dette opvejede i saa høj Grad det større Slid, der maatte præsteres.

Naturligvis var Gymnasiet, der var stiftet i 1918, da jeg i 1920 kom dertil, baade nyt og uprøvet og paa mange Punkter langt fra ideelt, Lærerstabten skiftede jævnligt, forskellige Vikarer afløste hinanden, Lokalerne laa spredt blandt Mellemskoleklasserne, Elevmaterialet, der hidrørte fra forskellige Skoler, var højst uegalt, men alle disse Vanskeligheder til Trods kom der i Løbet af forbavsende kort Tid Facon paa Gymnasiet. Skønt det altsaa ganske manglede Traditioner at bygge paa, manglede den Patina, der kan være over en gammel Skole, fandt det snart sin egen Tone, der kom en frisk, forstaaende Aand over hele Livet indenfor de tre smaa Gymnasieklasser. Vi havde i Rektor Poulsen en Mand, der i en ganske sjælden Grad forstod os unge, behandlede os kammeratligt og uhøjtideligt, og til hvem vi hurtigt fik en udstrakt Tillid. Desværre fik han ikke Lov at se sin Skole vokse sig stor, idet Sygdom altfor tidligt hindrede ham i at varetage sin Stilling. Om Gymnasiets øvrige Lærere tør jeg vist ikke her for tælle altfor meget, det er jo ikke 50=Aars Jubilæet, vi nærmer os.

I det hele taget er det af uvurderlig Betydning for en Skole, i. e. for dens Elever, at den har de rette Lærerkrafter. Vist maa Arbejdet som Lærer være brydsomt og højst enerverende, men dog ofte

ogsaa forfriskende og heldigvis af og til ligefrem tilfredsstillende; i alle Tilfælde maa Arbejdet med levende Individuer dog være interessant — lad dem saa jævnlige være for levende!

I min Klasse var vi tre Elever hele Gymnasietiden igennem, det var ikke meget, men det lille Elevantal betingede en ganske anden Kontakt mellem Lærer og Elever, end det er muligt at opnaa i en stor Klasse, og var saaledes noget nær Idealet. Hvor havde vi festlige Timer, naar Lektor Falbe-Hansen ødslede sit dramatiske Talent paa os tre og faktisk spillede baade Holberg og Hostrup; vi sad alle tre lige opslugt af Interesse og overhørte helst Klokkens Ringen, naar Timen var forbi! — Jo vist, efter den Introduktion til Holberg tror De vel ikke, man sætter ham paa Hylden for at samle Støv?

Er det ikke netop Ideen i Gymnasiearbejdet, at det skal aabne paa Klem Døren til al menneskelig Viden, vise i Glimt Verdenskulturens Skatte, saa de unge selv bliver besat af en brændende Trang til at erfare stadig mere og mere?

Selvfølgelig glemmes baade Aarstal, Navne og megen anden positiv Kunnen, men det egentlig værdifulde bundfælder sig dog, og dette er det, der i Livet efter Skoletiden skal danne Grundlaget for den videre aandelige Udvikling.

A. Bruun, Student 1926:

Som Svar paa Deres Spørgsmaal sender jeg Dem følgende:

1. Noget særligt levende Indtryk af min første Tid i Mellemskolen har jeg ikke bevaret. Jeg husker dog enkelte Lærere fra 1. Mellem (1919—1920).

Vi havde »Gamle Larsen« i Regning og Naturhistorie, og hans Timer var afgjort ikke kedelige. Hans Vittigheder og Kraftudtryk skulde nok forhindre os i at falde hen. Det gik rask til; navnlig naar »Gamle Larsen« skulde hjem til Frokost, saa stormede vi ned ad Trapperne i Hælene paa ham i det Øjeblik, da Klokken ringede. Saa hurtigt som Herr Larsen kunde ingen af os komme ned i Gaarden.

Hr. Adler Lund og Hr. Hartimmer var ogsaa Lærere, som ikke saa let glemmes. Hr. Hartimmers Tegn timer mindes jeg stadig med Glæde. Han var streng, men var man ikke altfor fummelfingret, kunde han faa en til at arbejde med den største Iver og Lyst. Hans Tegninger paa Tavlerne ved Juletid var Kunstværker; det syntes jeg i det mindste dengang. Hr. Hartimmers Gymnastik timer var præget af hans strenge Disciplin, men vi var dog glade for hans Timer.

Da Søbadeanstalten aabnede, skulde vor Svømmefærdighed prøves, før vi fik Lov til at svømme udenfor Broerne. Den, der skulde prøves, fik et Reb om Livet og skulde saa springe paa Hovedet ud fra Vippen, selv om han ikke havde prøvet det før. Det var da heller ikke alle, der kom ud paa Hovedet. En, der en Dag gjorde opmærksom paa, at han ikke kunde, fik blot af Hr. Hartimmer det Svar: »Ved du ikke, i hvilken Ende du har Hovedet, Dreng?« Han sprang ud, men paa Maven.

IV Mellem og Gymnasietiden staar mere levende for mig. Jeg var meget betaget og spændt den første Tid i IV Mellem. Her fik vi jo nogle nye Kammerater fra »den private«, Gudrun Boesen, Ebba Reifensstein, Inger Viking og Kaj Poggensee. Hvordan mon de var? De var helt rigtige, saa vi kom godt ud af det med hinanden. Kaj Poggensee rejste fra Byen efter Mellemskoleeksamen, men i Stedet fik vi Mogens Berg. Han var ikke kedelig. Vore »Kampe« med Papirkurven i Frikvartererne, hvor vi ikke altid var nede, som vi burde, staar stadig levende for mig. Vi ødelagde adskillige Papirkurve. Det var en dejlig Tid. I IV Mellem og 1. G. sad vi omkring et stort Bord med Læreren for Enden, hvad der bidrog til at gøre det hele hyggeligt. Vi var kun 8 Elever. En kort Tid var vi dog 9, da Erling Wegge en Tid gik i Klassen.

2. og 3. Min første Skoleforseelse kan jeg ikke huske, men jeg kan huske een, fra dengang jeg gik i 1. G. »Morten« og jeg havde faaet fat i en Tennisbold i Frikvarteret Kl. 12, hvor kun Gymnasieklasserne var paa Skolen, og med den skød vi til hinanden fra den ene Ende af Gangen til den anden. Netop da jeg havde afleveret et ordentlig Skud til Morten, dukkede Hr. H. C. Andersen (den nuværende Inspektør) op. Med raske Skridt gik han hen imod mig. »Brillerne af«, kommanderede han, og en velrettet Lussing fik mig til at vakle over mod Væggen. Morten fik samme Omgang, og slukørede vandrede vi ned i Gaarden. Jeg har sikkert faaet flere Lussinger i min Skoletid, men denne kan jeg huske, fordi den var saa velplaceret og velfortjent. At jeg skulde føle Nag i den Anledning, er udelukket.

4. Det er svært at sige, hvilken Erindring fra Skoletiden, der nu staar klarest for mig. Flere Ting mindes jeg stadig tydeligt; men tydeligst vel nok den Dag vi blev Studenter (1926) og kørte ud af Skolegaarden i den pyntede Vogn, efter at Rektor Poulsen og vore Lærere og Kammerater havde gratuleret os. Rektor Poulsen sagde, at vi vilde mindes denne Dag som den bedste i vort Liv. Selv den Dag vi tog Embedseksamen vilde ikke komme paa Siden af den. Det har vist sig at være rigtigt. Den Dag man blev

Student, var Glæden fuldkommen, da skelede man ikke til Fremtiden, som man nødvendigvis maatte ved senere Eksaminer. Ingen Bekymringer for Fremtiden formaaede dengang at lægge Dæmper paa Glæden. Men andre Begivenheder staar ogsaa klart for mig; saaledes dengang vi spillede Dilettantkomedie i 1923. Det var første Gang, det skete. Nu er det jo blevet en aarlig Tradition. Dengang var Gymnasiet endnu ungt, og Traditionerne skulde først skabes. Det var »Aprilsnarrene«, der skulde opføres, og heri spillede jeg Zierlich. Prøverne under Lektor Falbe-Hansens Ledelse var meget fornøjelige, og da Publikum ved Forestillingerne syntes at more sig lige saa godt som vi, der optraadte, tror jeg, Successen maa siges at have været fuldkommen. Dette Kendskab til scenisk Virksomhed fik jeg senere Glæde af, da jeg i 1930 som engelskstudierende spillede Dilettant paa Engelsk og kom med paa en fornøjelig Tur til England, hvor vi optraadte i London og Cambridge for engelske Studenter.

5. Nej, jeg har ikke læst Erasmus, efter at jeg er kommet ud af Skolen; men jeg har et Par Gange set Stykket opført paa det kgl. Teater. Frk. Henriksens Gennemgang af den og andre af Holbergs Værker har dog ikke været uden Betydning.

6. Stillet til en Sproglærer, der ogsaa underviser i Latin, er dette Spørgsmaal nærmest en Insinuation.

7. Min Skoletid staar for mig som en meget lykkelig Tid, navnlig fra Aarene i Gymnasiet har jeg gode Minder, da vi 8 Elever kom glimrende ud af det med hinanden. Vi havde meget at bestille og var vist alle 8 ret flittige. Boe og jeg har »boget« mange Timer, men ogsaa tilbragt mange af vore Fritimer sammen. Vi var temmelig uadskillelige. Netop dette gode Kammeratskab i Klassen, tror jeg, er en væsentlig Aarsag til, at jeg mindes Skoletiden med saa megen Glæde, men ogsaa Lærerne fra den Tid er Skyld deri. Der var vist et ualmindeligt godt og fortroligt Forhold mellem Lærere og Elever.

Rektor Poulsen var altid hjælpsom og gjorde alt, hvad han kunde for at lette Vejen for os baade før og efter Eksamen. Fra Lektor Falbe-Hansens Timer kan jeg godt huske en hel Del Fransk og Oltidskundskab, men jeg husker mindst ligesaa godt de fornøjelige Ting, han læste op for os, eller vel rettere den fremragende Maade, han gjorde det paa. Om Lektor Vasili Svendsens Timer i Engelsk maa det vel være tilstrækkeligt at sige, at jeg selv valgte Engelsk som Hovedfag til min Skoleembedseksamen. Det havde jeg vel næppe, hvis Lektor Svendsen ikke havde faaet mig til at interessere mig for Faget.

Fra disse Gymnasieaar maa jeg ogsaa omtale »Trimle«, Adjunkt Møller, som næsten altid var villig til at splejse med os til Slikpinde eller Wienerbrød.

Disse Læreres Interesse for os, dette at de ogsaa vilde tale med os om andet end deres Fag, har bidraget betydeligt til at gøre Skoletiden til en dejlig Tid. Forskellige som de var, var de dog alle ens i deres Hjælpsomhed imod os, og derfor mindes jeg dem alle med Taknemmelighed.

8. Til den højere Skoles Forbedring kan jeg ikke foreslaa noget. I min egen Gymnasietid kunde jeg have ønsket, vi havde faaet flere og fyldigere Oplysninger om, hvilke Muligheder der var for os efter Studentereksamen, altsaa ogsaa grundigere Oplysninger om de forskellige Studiers Krav og Forløb.

Jeg vil gerne slutte dette med at sige Stifterne af Nakskov Samfundet Tak, fordi de tog Initiativet til dets Oprettelse. Jeg glæder mig til at høre om dets videre Arbejde.

Lula Krøyer Hansen, Mellemskoleeksamen 1926:

Man beder os om ikke at føle sig hensat til et 3. Grads Forhør i denne Situation; men jeg føler, det er Spørgsmaal af største Vigtighed, man her berører, hvorfor det ogsaa bliver en Samvittighedssag for mig at besvare dem saa udførligt og hensynsfuldt som muligt!

1. Mit første Indtryk! Jo, der ligger en anselig Række Aar imellem det og Dagen i Dag; men det staar dog saa levende for mig: Et fælt, fælt Mylder af en usandsynlig Mængde mere eller mindre hovne Børn! Et Virvar, man fuldstændig forsvandt i, Forhold, i hvilke man følte sig bortelimineret — eller at regne lig en negativ Størrelse! En ækel Trappeopgang, hvoraf dog den nederste Del af Gelænderet øvede en vis Tiltrækningskraft paa mig og ret hurtigt blev prøvet og accepteret som Rutchebane! Midt i alt dette overvældende stod en rar, rar Mand — i mine barnlige Øjne ubeskrivelig smuk! — og klappede mig paa Kinden og sagde: »Vi to skal nok blive gode Venner!« Solen var gaaet op for mig over det mørke Sted, og den blev staaende i Zenith over det Resten af min Skoletid og langt ud over den!

2. En slem og genstridig Elev maa jeg have været; for allerede i 1. Mellem fik jeg min første alvorlige Straf for en Misgerning uden Lige! Denne bestod i, at jeg paa Vej til mit Hjem (yderst paa Taarsvej) en Dag tillod mig at tiltale nogle Kammerater fra Folkeskolen, der var paa Vej til Gymnastik paa Madeskov! Da de havde faaet Bud om at sladre, hvis nogen talte til dem paa Vejen, maatte de jo som lydige Elever angive mig arme Synder, og Dagen derpaa var rædsom — med Lussing af selve Overlæreren og

mange Formaninger om at være en god Pige, hvis der skulde blive noget af mig i Fremtiden! Det eneste Lyspunkt i denne sorte Historie var, at jeg blev kaldt bort til Forhør i en Tegnetime, som jeg var adskilligt mere bange for end Alverdens Forhør og Lussinger!

3. Det kunde aldrig falde mig ind at føle Hævnlyst paa Grund af Straffen, nej, den var nok givet af et ærligt Hjerte, men ofte, ofte tænker jeg paa at hævne mig alligevel, og gør det i Dag ved at lære Eleverne det lumpne og ukammeratlige i at sladre! Fy, føj da, for Elever, der sladrer om hinanden, paa hvilken Autoritets Befaling det end sker!

4. En enkelt Erindring ud af det Mylder af Erindringer! Jo, klart — om klarest ved jeg knapt — staar den Dag, da en elsket Lærer rejste. Han havde sagt Farvel i Klassen, og Dagen igennem var jeg syg af Sorg! Kl. 11³⁵ maatte Læreren sende mig hjem, da jeg besvimeede for ham, og naar jeg var ved Bevidsthed, forstyrrede jeg Undervisningen ved at græde! En sort Dag i min Skoletids Historie, som jeg sent vil glemme.

5. Naturligvis har jeg læst »Erasmus«, ja, samtlige Holbergs Komedier efter Skoleaarene. (I Parentes bemærkes, fordi det hører med til almen Dannelse mere, end fordi jeg er en personlig Ynder af Holberg!)

7. Min Skoletid staar for mig som noget af det herligste; jeg var tilstrækkelig doven til at føle mig fri og ubesværet af noget i den Tid! Derfor — fordi det var det herlige, ubundne Liv, altid med Lege eller Morskabsbøger i alle Dagens Timer (ofte ogsaa Skoletimerne!), altid med et eget utvungent Forhold mellem os og Lærerne, var det en Sorgens Dag, den Dag det lød kort og godt fra mit Hjem, at Døtre i det Hjem altid havde lært Husvæsen, og her kunde ingen Undtagelse gøres; en Bogorm af en Datter fandt min Mor utænkkelig!

8. Skulde man til Slut »give gode Raad« om Forbedringer, vil jeg blot ønske, at Skolen fremdeles maa staa med en forstaaende Lærerstab, en frisk og munter Flok Elever og med vide Rammer om Arbejdet, saa alle de Muligheder, der ligger skjult i det vældige Arbejds materiale, en Skole har, maa kunne udnyttes til det yderste, saa den danske højere Skole fremdeles kan opdrage Eleverne til at blive frie, danske Personligheder.

C. Friis Sørensen, Student 1935:

I Besvarelse af Deres Skrivelse vedrørende Elevernes Forhold til deres gamle Skole skal jeg herved oplyse følgende:

ad Pkt. 1: Lugten. Lugten af Støv og Bøger, Rullepølse og Lærdom, Sæbevand og gammel Tobaksrøg.

ad Pkt. 2: At jeg i en af de første Forskoleklasser havde glemt at skrive en Stil, men ikke turde indrømme det.

ad Pkt. 3: Nej. Men jeg forundres stadig over den Mangel paa Forstaaelse vedkommende Lærer udviste.

ad Pkt. 4: Ingen.

ad Pkt. 5: Nej. Men jeg har læst nogle, der var mindst lige saa gode.

ad Pkt. 6: Jeg beklager at maatte melde nej.

ad Pkt. 7: Grønt. Det ved jeg ikke.

ad Pkt. 8: Nej, og jeg føler mærkeligt nok heller ingen Trang dertil.

Esther Leunbach, Student 1936:

Som gammel elev føler jeg trang til ved denne lejlighed at sige et par ord om min skole og dens lærere — nogle af dem i hvert fald.

Det er nu 7 aar siden mit hold blev dimitteret. I løbet af den tid har der fundet store omvæltninger sted i baade den ydre og den indre verden. Vi unge er blevet slynget ud i et saadant kaos, at det har været svært at finde os selv. Intet hidtil praktiseret samfundssystem har vist sig at være i stand til at skabe en solid basis for sand menneskelig lykke. Det er nu vor opgave — vadende gennem blodpøle og med ligstank i næsen — at rejse et helt nyt samfund.

Had og hævnthørst skriger ud af de menneskelige struber, og gennem larmen fra dette livsfjendske vanvid skal den ny tids røst raabe menneskeheden op.

I sandhed, i en saadan atmosfære synes skoletiden en fjern, uvirkelig fortid — og dog — søger man rigtig tilbunds, saa forstaaer i hvert fald mange af os gamle elever, at maaske netop vor skole kan blive et forbillede for det kommende system. Vor skole, fordi den engang havde socialdemokraten rektor Poulsen som leder, en mand, der førte sine idealer ud i skolelivet, en ægte forkæmper for social ligeberettigelse.

Vor skole, fordi rektor Poulsens ideer videreførtes af den revolutionære socialist rektor Bøggild, som desværre i al for kort tid fik lov til at præge sit arbejdsfelt. Og vor skole, fordi vi havde virkelige mennesker til lærere.

Ogsaa uden for skolen kunde vi altid vente at finde hjælp hos vore lærere, baade fagligt og personligt.

Lektor Falbe-Hansen var noget helt for sig. Han var for os baade læreren, kunstneren og kammeraten. Han syntes at rumme hele verden. Han var fortiden, nutiden og fremtiden. Hans timer vakte levende interesse, han rev os med sig, og vi gik betagne derfra. Hans vitalitet var enorm, han var selve Livet. Han gennembruste os med lidenskab, aand og vid. Særlig et tilfælde husker jeg, engang vi fandt »Kong Christian« kedelig. Saa tog Falbe fat, og snart gennemrystedes klassen af torden, lyn og buldrende kanonade — Niels Juel stod midt iblandt os.

Falbe-Hansen spillede komedie med os og for os, og naar eleverne gjorde oprør og krævede forbedringer i deres kaar, stod Falbes navn øverst paa listen til rektor.

Falbe-Hansen gav os værdier, som vil have gyldighed for alle tider. Midt under den værste krigs-pessimisme var han en trøst. Han sagde: »Alt dette vanvid har ingen værdi, nej«, og her slog han i bordet, »den kone, der gaar og vander blomster i sin have, har langt større betydning end disse galmænds værk«.

Falbe-Hansen førte os ind i livet, litterært, kunstnerisk og socialt. Vi følte, han var et geni. Siden jeg forlod skolen, har jeg haft lejlighed til at træffe flere store personligheder — men ingen har overgaaet Falbe-Hansen! For mig staar han som det, der altid kan bygges videre paa — til alle tider — i alle lande.

Lektor Falbe-Hansen forlader nu skolen; man vil aldrig finde en, der er værdig til at træde i hans sted!

Børge Dahl, Realist 1936:

Naar jeg skal til at skrive Betragtninger over mit Liv, saadan som det har formet sig siden den Dag, jeg forlod Skolen, saa dukker der en Stump af et Vers af Olaf Hansen op i min Erindring, det lyder:

»Hist udenfor der venter jer mere end i Gaar,
drag vaagne ud mod Dagen og mod de unge Aar«.

Saadan sang vi den sidste Dag, vi var samlet for at modtage vort Eksamensbevis.

Jeg mindes den store Gymnastiksal — helt forandret — der var Talerstol og Bænke. Luften dirrede lige frem af Spænding. Jeg satte mig yderst paa en Bænk for at være klar til — stolt — at paradere op ad Midtergangen, naar Rektor, nej det var jo Lektor Müller, raabte Navnet op.

Længe varede det ganske vist, inden man kom til Uddelingen af disse længe ventede og med Spænding imødesete Beviser. Der blev først sunget den gamle kendte »Det stilner over Pladsen«, og det stilmnede virkelig, der var helt stille i Salen, da den sidste Strofe klang til Ende, og Lektoren hævede Stemmen til et »Velkommen«, der fortsatte i en gribende Mindetale for vor kære afdøde Rektor J. C. Poulsen og sluttede med et: »Ære være Rektor Poulsens Minde«.

Skoleorkesteret spillede nu et Par Numre, og imens betragtede jeg dets Besætning: H. C. Andersen, Christensen, Knarreborg, Cornelins og Munch Hansen — alle var de Lærere — saa var der ogsaa Eleverne: Lea Rosenkrantz, Else Møller og mange flere, som jeg ikke husker i Øjeblikket. Lærere og Elever i Forening var samlet for at spille for os paa denne vor sidste Dag i Nakskov kommunale Gymnasium.

Endelig kom saa det Øjeblik, hvor vi blev kaldt op alle, efter Tur, for at modtage vort Eksamensbevis samt — det vigtigste — et Smil og et Haandtryk af vor elskede Lektor. Først Studenterne: hvide Huer med røde Baand, hvide Kjoler, Smoking. Alle var feststemte og glade. Der var nogle med »g«, andre med »ug÷« — men alle fik de en Klapsalve — et Smil og et Haandtryk. Saa kom Turen til os — Realisterne — vi havde ogsaa hvide Huer med grønne Baand — jeg var vist Nummer fire — Lektors Stemme lød: »Saa kommer vi til »Christian den IV«, det var mig — jeg havde Bind for det ene Øje paa Grund af »Bygkorn«. Der blev vist ogsaa klappet — mest af Lektors Vittighed — for mit Resultat var jo ikke i den fine Klasse (»g+«). Saa gik det Slag i Slag; Dreng efter Pige og Pige efter Dreng, Klapsalve efter Klapsalve. Jeg hørte dog intet — langt borte i Eksamenskaraktererne — jeg »vaagnede« midt i Afslutnings-sangen »Dumme Peter og Geni — Stump og Bønnestage«, jeg følte mig truffet — »Bønnestage« (184 cm). Saa var det hele forbi, og vi gik hjem — Far, Mor og mig med hvid Hue og mægtig stolt — og dog var der noget, der trykkede; mit daarlige Øje tillod mig ikke at gaa til Ballet om Aftenen — daarligt Humør og Feber.

Saa var det forbi med Skolen — baade og —. »Hist udenfor der venter —«, ja, hvad ventede?

8 Maaneder som Bybud — Tiderne var sløje — Dag ud og Dag ind med Varecykel og Kurve — med Petroleum og Rosiner — (gode Tider) og saa endelig en Plads: Læderhandlerlærling i Maribo. Hver Dag

med Toget Kl. 6 om Morgen — Huder og Skind, Læder og Gummifodtøj: 12 Timer — og saa Skole igen — Handelsskole: 2 Timer hver Dag i 2 Vintre: 14 Timer ialt — og saa hjem med Toget. Een Dag blev til eet Aar, eet Aar til fire, og saa var det forbi.

Saa kom Tiden, hvor jeg skulde tjene mit Land. Indkaldelsesordre, Afrejsen — og saa med Gevær, Tornyster og Hjælm i et helt, langt Aar; en Sommer vaad til Skindet af Sved, en Vinter det samme, dog af Is og Sne — og saa Hjemsendelsen 1. Maj 1942.

2. Maj intet Arbejde, 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9. og saa igen en Uniform: blaa — CB:Politi — 8 Timer — 1/2 Aar og Mit højeste Ønske: Ansættelse ved Rigspolitiet — og i Dag, hvor jeg skriver dette, er jeg i Københavns Politi.

Ja, modtag da saa i Dag — du gamle Skole med dine Lærere — ældre og unge — min varmeste Tak for de ti Aar du har kæmpet med mig for at sætte Visdom ind. Tak, fordi det lykkedes. Held og Lykke med den Fremtidens Ungdom, der til Tonerne fra dine smukke Afslutningsange vil drage ud i Livet.

Johannes Langhoff, Student 1938:

1. Det første Indtryk, da jeg i 1935 kom over paa Gymnasiet, var vist det gode Kammeratskab, som meget hurtigt var en Kendsgerning mellem os alle i Klassen og det kammeratlige Forhold til mange Lærere (særlig Müller og Falbe).

2. Min første alvorlige Skoleforseelse, efter at jeg var kommet paa Gymnasiet — det husker jeg ærlig talt ikke, men det kan være, en af mine Lærere husker det!

3. I Gymnasiet har jeg vist aldrig været ude for nogen egentlig Straf — noget andet var det i Under- og Mellemskolen (paa Den private), men selv derfra maa den øjeblikkelige Hævntørst vist være omsat i ufordelagtig Omtale af Lærerne, for nu er den i hvert Fald forduftet.

4. Mon ikke fra Gymnasiet de Dansktimer, hvor vi flyttede rundt paa Gulvet med Bordene, nej det var forresten meget værre (eller bedre!) i Religion — og nu hober der sig en Mængde forskellige Minder af mere eller mindre munter Art op i Erindringen.

5. Nej, den blev ærlig talt tygget saa grundig, at jeg ikke har følt Lyst til at repetere den. Derimod maa jeg dog sige, at jeg — af egen fri Vilje — har læst en Del anden klassisk dansk Literatur efter Skoletiden.

6. Gerundium er den kasusbøjede Infinitiv, Gerundiv betegner det, der bør gøres, og findes i alle Køn, Kasus og Tal, medens Gerundium kun findes i Neutrum udenfor Nominativ.

7. Skolen staar som et Sted, hvor vi lærte en hel Del, som — trods senere Mangel paa Beskæftigelse med vedkommende Omraader — dog har givet os lidt »Almendannelse«. De mørke Sider, som Skolelivet dengang havde, er nu saa godt som væk, og Mindet om Kammeratskabet baade med Lærere og Klassekammerater staar tilbage som noget, der altid og hurtigt kan genopfriskes. (Det lyder banalt og sentimentalt, men er dog rigtigt).

8. Nej, det vil jeg ikke blande mig op i.

Ernst Kristoffersen, Student 1940:

ad 1. Jeg kom ind paa Skolen i 4. Underklasse ovre hos Frk. Petterson. Krøyer og jeg vandrede noget benovede gennem en Skolegaard, der var mange Gange større end den, vi var vant til — ingen af os var rigtig stolt ved Situationen — men det varede ikke længe, førend vi opdagede, at man kan faa lige saa gode Kammerater i en Kommuneskole, som i en, hvor man betaler for det — og det var en god Lære.

ad 2. Min første Forseelse i Skolen passerede faa Dage efter, at jeg var begyndt der, og den var dobbelt, for dels var jeg paa Cykle i Skole og parkerede i Skolegaarden, og dels kom jeg for sent. Vi var vel en 40 Stykker, som blev dømt til Eftersidning ovre hos Lange-Jensen i Nr. 17. Jeg var lidt bange for at komme for sent hjem, men det var hurtigt glemt for Spændingen ved at være i Klasse sammen med en hel Masse, som var meget ældre — og Jensen var jo en vældig rar Mand. Efterhaanden som man kom lidt mere i Vane med at sidde efter, kunde det maaske nok blive lidt trivielt, men der var af og til oplivende Momenter, som for Eksempel naar man sad i en Undervisningstime og et Fødselsdagsbarn delte Bolcher ud, eller naar en eller anden Sjover skulde have »Svans«. Forresten har jeg — uforklarlig nok — altid tænkt den Scene i »Grøn var min Barndoms Dal«, hvor Læreren bliver smidt ned i Kulkassen, udspillet i Nr. 17.

ad 3. Nej, nej, for jeg har kun een Gang set en Lærer straffe i Hidsighed og Ondskab — og han er forlængst borte fra Skolen.

ad 4. Min klareste Erindring fra Skolen er den 9. April 1940. Tidligt om Morgen havde Flyverne

vækket os ved at stryge tæt ned over Hustagene. Ingenting vidste jeg dog, før jeg paa Vejen til Skole læste Opslagene paa Avisredaktionerne. I Skolegaarden gik Snakken livligt, men paa en ny Maade, Rygterne svirrede, og Fremtidsudsigterne blev gennemdrøftet. I første Time havde vi Rektor Bøggild, og jeg husker endnu saa tydeligt, hvordan vi sad paa de høje Taburetter i Kemilokalet rundt om ham — ingen sagde rigtig noget — Rektor stirrede ned i Bordet, men Øjnene var trætte, og hans gullige Hud var endnu mere farveløs end sædvanlig — hele Skikkelsen udstraalede den bitre Sorg og Fortvivlelse, som han aldrig helt forvandt. »Det forekommer mig saa betydningsløst«, sagde Rektor og gav Fysiologien et Skub henad Bordpladen, » — mit Hoved er ganske tomt — — det er mig helt umuligt at undervise i Dag —«. Og saa kom det — stødvis og usammenhængende — alt det, som bagefter er gentaget Hundreder af Gange, saa det synes selvfølgelig — men i Rektors Mund og i den Situation blev det en Time Fædrelandshistorie, som jeg aldrig glemmer.

ad 5. Nej, det skulde da heller ikke være nødvendigt, den husker man jo tydeligt! — Men »Adam Homo« har jeg forresten repeteret.

ad 7. Jeg har altid været glad for at gaa i Skole, mest dog i de sidste Gymnasieaar, og det Indtryk er ikke forrykket, efter at jeg er kommet Skolen paa Afstand. Maaske staar denne Glæde i Forbindelse med det at bo hjemme hos sin Far og Mor; men det betyder ogsaa noget, at der i Nakskov findes mange dygtige, unge Lærerkrafter, som sætter Liv i Undervisningen og giver den det Pust af det levende Liv, uden hvilket den taber sin Værdi.

ad 8. Nej, det kan jeg ikke. Jeg har haft noget ud af alle de Fag, vi har haft. Mindst af Historie — der kunde jeg ønske mere kulturelt end politisk Stof og mere Kunsthistorie. Det jeg har haft mest ud af er Frk. Henriksens Dansktimer — hvis jeg endelig skal fremhæve en enkelt — og desuden lærte jeg en Masse af Vandreudstillingen og vores Opførelse af Weill's »Der Jasager«.

Aksel Simonsen, Realist 1919:

Glæde over Livet ved Gry

Melodi: Jeg har baaret Lærkens Vinge

Let og fri sig Fuglen hæver
paa sin Vinge op mod Sky;
tyst i Morgenskumring bæver
Klokke-toner over By.

Frisk og fro dens Kvidder smelder,
varsler ind den nye Dag,
som et Kildespring den vælder
fuld af Lyst og Velbehag.

Mildt da Solen atter tænder
Sundheds Glød paa Barnets Kind,
naar den sine Straaler sender
til hver Glut paa Pudend ind.

Jeg paa Engen Blomster skuer
tæt i broget Vrimmel staa;
rundt paa Markens lave Tuer
bygger Lærken trygt sin Vraa.

Her i Skovens Løvsal bruser
det med Orgeltoners Lyd;
hør, hvor vældigt Vinden suser,
bringer Bud om Livets Fryd.

Hist i Dalen rinder Bækken,
binker længselsfuld og øm,
glider stille langs med Hækken
som en blid, vemodig Drøm.

Rask til Dagens Gerning iler
vi i Gry med lette Fjed;
selv i Armod Lykken smiler
venligt til os alle ned.

De »gamle« Elever i Billeder

1. 1921

Ellen Christoffersen, gift med Lærer Christensen, Marienlystvej 30, Nakskov.

2. 1922

Valborg Nielsen, gift Madsen, Kontorassistent paa Udskrivningskontoret København, Aarhusgade 89² tv., København Ø. — *Hans Christian Bertelsen Vestergaard*, cand. mag. i Naturhistorie og Geografi 1929. Adjunkt i Nakskov, Svingelsvej 102. — *Ellinor Boesen*, cand. phil. 1923, gift med Fabrikant Nørgaard 1927. Engbakken 20, Virum pr. Holte.

3. 1923

Thora Bigum, gift med Overretssagfører Cohn, cand. phil. 1924. Vestre Boulevard 38⁴, København V. — *Jørgen Krogh*, cand. jur. † 1935. — *Betty Gotterup*, cand. phil. 1924. Derefter Kontor- og huslig Uddannelse. 1930 Sygeplejeelev, 3-aarig Uddannelse. Sygeplejerske til 1940. Derefter 9 Maaneders Kursus ved Aarhus Universitet for ledende og undervisende Sygeplejersker. Siden 1941 Instruktions- sygeplejerske ved Frederiksberg Hospital.

4. 1924

Else Johanne Olsen, cand. phil., Handelsuddannelse. Gift med Grosserer, Godsejer Vinkel, Vinderslevholm pr. Kellerup. — *Christian B. Madsen*, cand. mag. i Matematik, Fysik, Kemi, Astronomi Sommeren 1932. Dr. phil. 1942. Disputats: En Spektograf for langsomme Beta-Straaler. Fast videnskabelig Assistent ved Aarhus Universitet, Fysiker ved Radiumstationen for Jylland. — *Povl Falbe-Hansen*, cand. med. 1933. Vikar ved Rigshospitalets neurologiske Afdeling. Kandidat ved medicinsk-epidemisk Afdeling paa Sundholm til Januar 1934. Reservelæge sammesteds til Januar 1935. Kandidat ved Gentofte Amtssygehus kirurg. Afdeling fra Januar 1935—Juni 1936. Siden prakt. Læge i Nakskov. — *Agnete Søgaard Jørgensen*, † 1928.

5. 1925

Thyra Schöler, gift Didriksen, cand. phil. Biblioteksassistent. Chr. Wærumsgade 11 A³, Aarhus. — *Ada Carlsson*, gift med Seminarielærer Christensen. Lærerindeksamens Skaarup 1930, Statens Aarskursus i Gymnastik 1931—32. Skaarup Seminarium. — *Marie Larsen*, cand. phil. Bibliotekar. Centralbiblioteket, Kallundborg. Gisselørevej 12 B, Kallundborg. — *Inge Hoff*, gift Munk, Tilegade 26, Nakskov.

6. 1916 (Skolens eneste Realistbillede)

1. Række: Marie Thorsen, Ingeborg Skafte, Elna Haltoft, Rigmor Johanne Henriksen, Gudrun Sørensen.

2. Række: Agnes Jensen, Børge Edinger Juulsgaard, Thorkild Nielsen, Georg Hansen.

Hvor er de henne allesammen? Vi vil gerne have de nuværende Adresser.

Nakskov Samfundets Dagbog

NAAR gamle Elever mødtes eller traf paa tidligere Lærere, har Ønsket ofte været udtrykt om, at der fandtes et Sted eller en Forening, hvor de kunde mødes og »tale gammelt«. Men der var intet gjort i den Retning, før Rektor Bock engang i Efteraaret 1941 drøftede Sagen med et Par af Lærerne og opfordrede dem til at ventilere Sagen og foretage de nødvendige Forarbejder. — Rektor har jo fra sin Skoletid i Haderslev rige Erfaringer baade med Hensyn til det Arbejde, en saadan Forening kræver i Starten, og med Hensyn til det Udbytte, som kan naas af en saadan godt arbejdende Forening.

I Januar 1942 samledes paa Skolen til første forberedende Møde: Rektor, Lektor V. Svendsen, Lærer og Inspektør H. C. Andersen, Adjunkterne L. Andersen og M. Hansen, stud. polyt. Ernst Kristoffersen, stud. med. Ole Krøyer og Boghandlermedhjælper Frøken Gunna Larsen. Her blev de første Rammer skabt og det daglige Arbejde overdraget Adjunkterne L. Andersen og M. Hansen. Rektor lovede fortsat Bistand med Raad og Daad, og Lektor Svendsen ydede et godt Arbejde ved Udarbejdelsen af en Del af Studenterlisterne, mens de 3 Elevrepræsentanter gik ind for i Kammeratkredse at agitere for Tilslutning.

I Løbet af Forsommeren blev Elevlisterne udfærdiget, der blev til forskellige Sider rettet Henvendelser om Bidrag til det Aarsskrift, som man var enig om skulde være Foreningens Rygrad ved Siden af de aarlige Elevmøder.

Den stiftende Generalforsamling afholdtes paa Hotel Harmonien i Oktober 1942.

Lovene:

- § 1. Nakskov Samfundet er en Sammenslutning af tidligere Elever fra Nakskov kommunale Eksamensskoler.
- § 2. Foreningens Formaal er at vedligeholde Forbindelsen mellem Skolen og dens tidligere Elever og at bevare Kammeratskabet mellem disse samt efter Evne og paa given Foranledning at virke til Gavn for Skolen.
- § 3. Som Medlem optages enhver tidligere Elev udgaaet fra Nakskov kommunale Eksamensskoler samt enhver, der er eller har været Lærer ved Skolen.
- § 4. Kontingentet er Kr. 3,00 aarlig eller Kr. 75,00 en Gang for alle.
- § 5. En aarlig Generalforsamling holdes i Ugen mellem Jul og Nytaar. Overordentlig Generalforsamling kan indkaldes, saafremt 25 Medlemmer kræver det. Bekendtgørelse finder Sted i de lokale Blade samt i et Hovedstadsblad. Forslag til Generalforsamlingens Dagsorden indgives skriftligt til Formanden senest 14 Dage før Generalforsamlingens Afholdelse.

§ 6. Bestyrelsen bestaar af 5 Medlemmer, hvoraf Formand, Sekretær, Kasserer vælges hver for sig med simpel Majoritet paa den aarlige Generalforsamling. De ikke valgte Kandidater er Suppleanter i Rækkefølge efter Stemmetallet. Paa den aarlige Generalforsamling vælges 2 Revisorer.

§ 7. Bestyrelsen bestemmer selv sin Forretningsorden og kan nedsætte Udvalg.

§ 8. Generalforsamlingen skal tælle mindst 25 Medlemmer for at være beslutningsdygtig. Beslutninger tages med simpel Majoritet, dog kræves $\frac{3}{4}$ af de tilstedeværende Medlemmers Stemmer til Lovændringer.

Valgene:

Formand:	Adjunkt Marius Hansen
Sekretær:	Fru Lærer Christensen
Kasserer:	Boghandlermedhjælper Frk. Gunna Larsen
Bestyrelsesmedlemmer:	Læge Povl Falbe-Hansen
	Student Frk. Karen Margrete Bindsbøll
Suppleanter:	Lærerinde Frk. Lula Krøyer Hansen
	Købmand Frk. Inge Wichmann Olsen
	Adjunkt Leo Andersen

Julen 1942 kunde der, trods Lovbestemmelserne, endnu ikke gennemføres noget Medlemsmøde, dels fordi dette Aars Generalforsamling var afholdt i Oktober, dels fordi de Indmeldelseskort, som skulde skaffe os Medlemmerne, kun delvis var udsendt; men efter Jul blev i første Omgang Kort udsendt til alle dem af Skolens gamle Elever, udgaaet af 4. Mellem, Realklasse eller III G. med Eksamen, hvis Adresse vi mente at kende, og en hel Del Kort blev omgaaende returneret med Indmeldelse.

Elevbiblioteket:

Endvidere startedes der et beskedent Elevbibliotek, bestemt til Udlaan blandt Skolens Elever i de øverste Klasser; hertil modtager Foreningen gerne Bidrag af næsten enhver tænkelig Art; de sproglige Gymnasiaster kaster sig med Iver over de spændende udenlandske Romaner, der allerede findes, og Matematikerne vilde med lige saa stor Fryd og Iver kaste sig over alt, hvad der omhandler Nutidens Teknik, Fysik og Kemi, hvis der fandtes noget af den Art i Biblioteket — det venter paa Deres Bidrag — for slet ikke at tale om, at Tidens Litteratur saavel som den klassiske og al historisk Litteratur er højst velkommen.

Boggaver:

Vi har modtaget en Række smukke Boggaver i Aarets Løb. Redaktør Haugner har skænket Elevbiblioteket alle sine historiske Værker. Endvidere har Adjunkt Balle Hansen, Anne la Cour, Jørgen Rasmussen og Øbergs Boghandel skænket Biblioteket en Række forskellige Bøger. Vi takker for disse Boggaver og haaber paa, at Listen til næste Aar maa blive endnu længere.

Legater:

Paa et andet Felt lykkedes det Bestyrelsen at gøre en Indsats, da den opnaede en Pengehjælp til 2 af 1943-Studenterne, ydet dels af den stedlige Rotary Klub, dels af et anonymt Medlem af samme Klub.

Aarbogen:

Men det største Arbejde, der har paahvilet Bestyrelsen, var dog at skabe den økonomiske Basis for Aarskriftet; det væsentlige maatte fremskaffes ved Annoncetegning, hvilket lykkedes takket være en overordentlig velvillig Indstilling over for »Samfundet«.

Foruden vore Annoncører har en Række Personer og Institutioner ydet os økonomisk Støtte; saaledes har Nakskov Kommune købt 100 Eksemplarer, der udsendes til Landets Gymnasieskoler. Vi takker alle, der paa denne Maade har bidraget til at skabe det økonomiske Grundlag for vor første Aarbog.

Det har ikke endnu været muligt at fremlægge Regnskab for Aaret, da Kontingentopkrævningen først følger med Aarsskriftet.

I Bestyrelsesmødet den 10. November 1942 nedsattes et Redaktionsudvalg bestaaende af Læge Povl Falbe-Hansen, Adjunkt Leo Andersen, Student Karen Margrete Bindsbøll og Formanden. Frk. Bindsbøll er senere udtraadt paa Grund af Bortrejse fra Byen.

Endelig benytter Bestyrelsen Lejligheden til her at opfordre alle Medlemmer til at agitere for øget Tilslutning blandt Kammeraterne fra Skolen og at hjælpe os ved at meddele alle Adresseforandringer og Ændringer, der iøvrigt maatte indtræde, og som kan interessere Kammeraterne (f. Eks. Ægteskab, Avancement, Forflyttelse, videnskabelige Arbejder, Eksaminer o. s. v.), ved at indsende Bidrag til Aarsskriftet (f. Eks. Minder om større Skoleudflugter), Billeder fra Skolekomedier, Skovture, gamle Billeder af Elever eller Lærere.

Medlemstallet:

Nakskov Samfundet tæller allerede nu ca. 300 Medlemmer, og ca. 50 af Byens Borgere, der ikke er Elever fra vor Skole, har indmeldt sig som passive Medlemmer. De modtager Aarsskriftet for Kontingentet, 8 Kr., men har ingen Stemmeret paa Generalforsamlingen.

Skolens Lærere:

Ved dette Aars Afslutning maatte vi tage Afsked med to af Skolens Lærere. Lektor Falbe-Hansen forlader Nakskov kommunale Gymnasium efter 28 Aars Skolegerning og rejser til København for i sit Otium at dyrke sine Interesser. Gamle Elever vil faa Lejlighed til atter at høre »Falbe«, idet han er engageret til i den kommende Vinter at holde en Serie Radioforedrag.

Adjunkt E. Gjede blev pr. 1. August forflyttet til det nyoprettede Gymnasium i Næstved.

Gymnasieforeningen:

Da Gymnasieforeningen til næste Aar fejrer 10-Aars Jubilæum, venter vi med en Skildring af Foreningens Liv og Virke til næste Aarsskrift.

PRIP

SKOLEBLADET »PRIP« er så heldigt at fejre sin 5-års fødselsdag omtrent samtidig med gymnasiets 25-års jubilæum, og så drypper det lidt på degen; id est: »Prip« skal gøres til genstand for nogle enkelte betragtninger. — Da tanken om »Prip« blev født, skete det i skæret af unge drømme og skønne drengeidealer. Vi sad på et værelse og røg pipe, og til alt held hang der en grøn glaslampe over skrivebordet: illusionen om et redaktionskontor var fuldkommen. Hertil kom, at vi var i skjorteærmer, og at en af os bar seler. Med rynkede pander bakkede vi på piberne, kalkulerede, fremsatte og forkastede forslag. Duplikatoren havde vi gratis, papiret kostede så og så meget, og så og så meget kunde gymnasieforeningen, der var den egentlige udgiver, afse. Summa summarum kunde bladet gratis tildeles foreningens medlemmer under forudsætning af, at et vist antal løsnunre kunde sælges til ikke-medlemmer og lærere formedelst 15 øre.

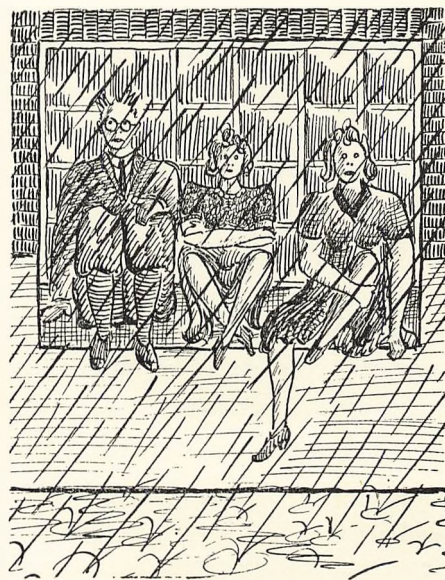
Om navnet foreligger følgende: Lektor Falbe-Hansen kom en dag ind i klassen på sin sædvanlige, hyggelige måde. Med små livlige bevægelser gik han op til katederet, hvor han lagde sin bog. Den karakteristiske uro, der hersker i klasseværelset inden en times begyndelse, mødte Falbe med sin venligste bøse skulen, som imidlertid kun var holdbar et kort øjeblik — så bristede det runde ansigt i et stort, dejligt smil, og så var der ro og orden og solskin over det hele. Et stykke ind i Timen blev det med mange røster bekendtgjort, at en eller anden havde fødselsdag og ikke kunde hædres på anden eller bedre måde end ved oplæsning af Falbe. Da den hårdnakkede modstand var brudt, kom en af de fra skoletiden uforglemmelige stunder: Falbe læste op. Den dag var det en novelle om 2 unge mennesker, der sad over et glas portvin og sludrede. Udenfor regnede det, og den lyd, regndråberne fremkaldte, stod i intim forbindelse med atmosfæren om de to mennesker — »prip«, sagde det. Efter den tid indebar det lille ord for mig en særlig stemning, som andre mennesker måske ikke forstaar, men navnet syntes mig egnet for et skoleblad, og den dag, det blev vedtaget, var jeg tilfreds og glad.

Bladets skæbne har naturligvis været op og ned. En overgang indeholdt bladet næsten udelukkende artikler om, hvorledes man skulde skaffe stof til »Prip«, naturligvis en noget negativ form for bladvirksomhed. Blader man imidlertid de 5 årgange igennem, præsenteres man for en rig buket af enquêtes, poesi, præmieopgaver, artikler »af vor politiske

medarbejder« og alverdens andre ting. Det hele vidner om, at »Prip« til tider virkelig har formået at opfylde den efter min mening for et skoleblad fornemste opgave: at give gymnasiealderens ideer og tanker en baggrund og en berettigelse. Lad så være, at mange af disse ideer er illusioner, der engang brister som sæbebobler; det er ikke deres reelle værdi, men derimod deres opdragende, der har betydning. Ingen tidsperiode er vel saa skøn som den, i hvilken man »opdrager« sig selv, og denne periode ligger netop ofte i gymnasieårene. Fra at være bare en, der ureflekteret modtager, bliver man pludselig sin egen meningdannende og stillingtagende evne bevidst; det er intet under, at reaktionen ofte er voldsom: nu skal hele verden omordnes og selvfølgelig på en ny og revolutionerende måde. I betragtning af at ikke alle gymnasiaster vil omordne på samme måde, samt at der årligt dimitteres mellem 2 og 3000 studenter fra Danmarks gymnasier, må det vel siges at være en lykke, at alle disse revolutioner ikke gennemføres. Ikke desto mindre har disse gymnasiastidealer, når de i tidens løb rettes ind efter mere realistiske og nøjserne linier, vel deres ikke uvæsentlige andel i forsøget på at forbedre de livs- og kulturformer, menneskeheden må leve under. I bevidstheden om disse ting står alle vi tidligere elever i taknemlighedsgæld til Nakskov gymnasium, hvis lærerkræfter holdt og holder traditionerne og æren højt. Jeg kan her ikke undlade i ærbødighed at mindes den fremragende skolemand og det store menneske Oluf Bøggild, under hvis ledelse vor årgang havde den lykke at gennemgå alle 3 gymnasieår. Så ønsker vi både gymnasiet og »Prip« tillykke i anledningen og medgiver de bedste håb og ønsker for fremtiden.

Regnen siler ned

... prip — prip — prip

Kildehenvisninger til C. C. Haugner: Den gamle Latinskole

1) Herredsbogen for Nørreherred 1568–92, under 1570, men uden Dato. 2) og 3) Perlestikkerbogen 145 ff. og 1065 ff. 4) Herredsbogen 1690 den 20. Juli, Kirkens Regnskabsbog 1708 den 19. December. 5) Raadstuearkivet 1682 den 15. December (Skrivelse fra Danchel), Breve til Amtmanden 1739 den 24. Februar. 6) Kirkens Regnskabsprotokol 1653 den 13. Juni, 1760 den 28. August. 7) og 8) Samme 1714 den 30. Oktober, 1715 den 13. Maj, 1716 den 23. Oktober, 1640 den 29. September. 9) Herredsbogen 1690 den 20. Juli. 10) Perlestikkerbogen 145 ff. 11) Kirkens Regnskabsprotokol. 12) Nakskov Skoles Dokumenter og Breve 1740 den 4. Marts og 22. Juli, Smaalandske Tegnelser 1778 den 10. Juni. 13) og 14) Tingbogen 1712 den 3. og 31. Oktober og 11. November, 1713 den 26. Februar og 27. Marts. 15) Perlestikkerbogen 145 ff. 16) Fattigregnskaberne 1630–31, 1636–37, 1637–38, 1667–68 og 1668–69. 17) Kirkens Regnskabsprotokol 1635 den 4. Juni, 1636–37 uden Dato, 1644–45 den 27. August, 1646–47 den 4. Juli. 18) Breve til Amtmanden 1673 den 26. August, Smaalandske Registre 1674 den 15. Juli, Magistratens Kopibog 1698 den 2. Januar, 1699 den 30. Juni, 6. og 27. September og 1701 den 2. Juni. 19) Samme 1687 den 30. December. 20) Smaalandske Register 1697 den 24. April. 21) Smaalandske Tegnelser 1785 den 20. Januar. 22) Kæmnerregnskabet 1680 den 13. Marts. 23) Raadstueprotokollen 1657 den 27. November. 24) Magistratens Kopibog 1718 den 18. December. 25) Nakskov Tingbog 1711 den 12. og 19. Januar og 3. Februar, Smaalandske Tegnelser 1711 den 12. Januar, Højesterets Voteringsprotokol (Domsprotokollen findes ikke) 1713 den 17. Oktober. 26) Skolens Regnskabsprotokol 1718–19. 27) Fogtmans Reskripter 1805 den 27. December. 28) Hofmanskans Fundationer VI, 2, Side 99 ff. 29) Perlestikkerbogen Side 1030 ff. 30) Supplikprotokollen 1712, andet Halvaar, Nr. 1541, Tingbogen 1712 den 14. November. 31) Skolens Regnskabsprotokol 1746. 32) »Iris og Hebe« 1799 III–IV. 33) Nakskov Latinskoles Programmer 1769 og 1770. 34) og 35) Ny kgl. Samling 2270, Kvart. (Kgl. Bibl.) 36) »Iris og Hebe« 1799. 37) Ny kgl. Samling Fol. 1564, Johs. Boyes Papirer. 38) Skødeprotokol 1790 den 14. December. 39) »Iris og Hebe« 1796, II, Side 159 ff. 40) Danske Kancellis Oversekretærens Brevbog 1795 den 28. Maj. 41) Smaalandske Tegnelser 1796 den 25. November. 42) Brandtaksationsprotokollen 1801 Mtnr. 87. 43) og 44) Dokumenter vedrørende Nakskov Latinskole 1783–1806. 45) Supplikprotokol 1782 Nr. 463. 46) Kirkehistoriske Samlinger, 3. Række, II, Side 257. 47) Schous Forordninger 1806 den 12. December. 48) Schacks Fundatssamlinger, VI, Side 147 ff. 49) Nakskov Skatteligning 1852 og 1853, Folketællingslisterne 1850 og 1855.

INDHOLD

	Side
Forfatter, Redaktør Sixten Dahlberg: Dikt till Danmark	7
Redaktør Helmer Geill: Byen ved Fjorden	8
Borgmester M. P. Nielsen	9
Skolekommissionsformand, Havnemester R. Sørensen	11
Skoleinspektør, Rektor, Dr. phil. Karl N. Bock	13
Lektor C. E. Falbe-Hansen: Kantate	15
Redaktør C. C. Haugner: Nakskov gamle Latinskole	21
Gymnasiets Historie	
Lektor C. E. Falbe-Hansen: De første vanskelige Aar	33
Lektor Louis Müller: Et Tilbageblik over Aarene 1923—1943	40
Lektor Marie Henriksen: Olaf Hansen — I. Hjemstavnen	55
Enquête	77
Elevbilleder og Biografier	85
Nakskov Samfundets Dagbog	88
stud. med. Ole Krøyer: Prip	91
Kildehenvisninger til C. C. Haugner: Den gamle Latinskole	93

Arrangement og Tryk :
Central-Trykkeriet, Nakskov

Klichéer :
Hammerschmidt, Aarhus

Papir og Omslag :
De forenede Papirfabrikker

Omslagstegningen
og Tegningerne Side 33 og 55
af E. Ørnsholt

Tegningerne Side 7, 8 og 65
af John S. Christensen

De fire Portrættegninger
og Skriftets øvrige Tegninger
af L. Lauritzen

BIO

Vejlegade
Nakskov

Det moderne komfortable Biografteater

Finn Warberg

Installatør

Lavendelvej 22
Nakskov

Telf. 780

Jensen & Rosengaard

Telefon 276

NAKSKOV

Ost en gros & Eksport

Optiker & Urmager

Victor Krebs

Østergade 20

Nakskov

Luna Hallen

Byens største og morsomste
Forlystelsesetablisement

Telefon 541

A.-s Byggefagenes

Sammenslutning

*Alt Murer-, Tømrer-,
Snedker- og Malerarbejde
udføres*

Telf. 393

AUG. FREUCHEN & CO. T. G. KRØYER A.S.
NAKSKOV

Ove Schou

Tapet, Farve og Linoleum

Telefon 314

NAKSKOV

*Kolonial-
Korn-
og
Foderstofforretning*

O. Chr. Thomsen

Nakskov

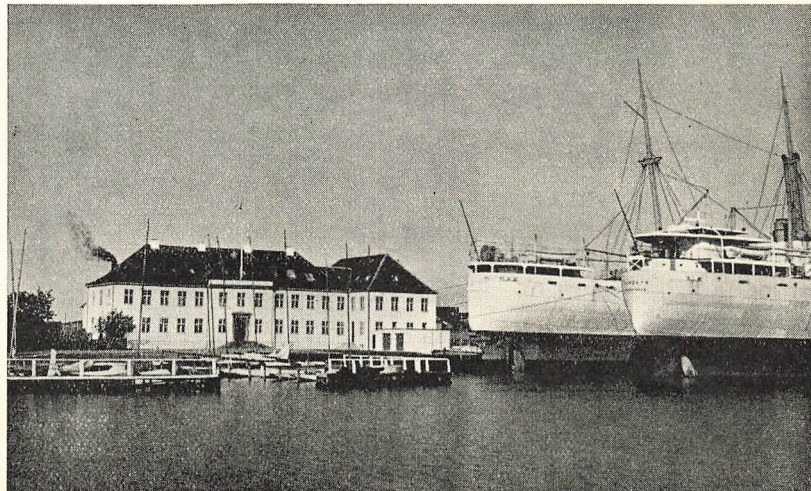
Telf. 64 . 169

Knud Bech

Søndergade 4

Telf. 1000

Nakskov

LOLLAND-FALSTERS
ANDELS-FODERSTOFFORENING

L. M. A. F.

TRICOTAGE . BØRNE-KONFEKTION

Uldvarehuset

Niels Andersen

Nakskov

Jens Krøyer

Kolonial en gros
en detail

Telefoner | 121
| 122

<p>Kjoler ... Damernes Magasin Tricotage Lingeri</p> <p><i>JOHANNE</i> <i>DASTRUP</i></p>	<p>Hansen & Nielsen</p> <p>Farve- og Tapethandel Telefon 582 . Nakskov</p>	<p><i>Bernhard Petersen</i> Møbeletablisement</p> <p>Søndergade 18 Nakskov</p>
<p>Nakskov Karosserifabrik</p> <p><i>Poul Nielsen</i> Heesvej 2 Telf. 469</p>	<p><i>Skotøjsforretningen</i> SØNDERPORT</p> <p><i>P. Aug. Rasmussen</i></p>	<p>P. Mikkelsen <i>Herreekvipering</i></p> <p>Torvet 15 Nakskov</p> <p><i>Grundlagt 1889</i></p>
<p>C. H. Jensen <i>Slagtermester</i></p> <p>Telf. 221 . Nakskov</p>	<p>CASPER ANDRÉAS'S EFTFLG. VED HALFDAN RASMUSSEN STATSAUT. SKIBSMÆGLER NAKSKOV</p>	
<p>Axel Graversen <i>Herre-Magasinet</i></p> <p>Søndergade 27 Nakskov</p> <p>Telf. 614</p>	<p> Statsanstalten for Livsforsikring Hovedagentur for Nakskov C. E. Langhoff</p> <p>Rødbyvej 47 Telefon 36</p>	<p>VESTLOLLANDS FORENEDE TRÆLASTFORRETNINGER</p> <p>A-S</p>
<p><i>Knuth V. Marcussens Eftf. A/S</i></p> <p>Telf. 210 . 710 Nakskov</p>	<p><i>Laur. W. Jensen & Søn</i> <i>Vejlegade 11</i></p> <p>Telefon 125 Nakskov</p>	<p>Ole Jensen Sten- og Billedhuggeri Nr. Boulevard 19 Nakskov</p> <p><i>Gravmonumenter</i></p>
<p>Vilh. Jensen <i>Murmester</i></p> <p>Fayesvej</p>	<p><i>Rich. Jørgensen</i></p> <p>A-S Dansk Shell Nakskov Distrikt</p> <p><i>Nakskov</i></p>	<p>KASTOR</p> <p><i>Dame Konfektion</i> <i>Udstyr</i></p> <p>Telefon 232 Nakskov</p>
<p>Malermester <i>Carl Hørberg</i></p> <p>Heesvej 30 Telf. 544</p>	<p>OLE WEGGE</p> <p><i>Bogladen med de mange Bøger</i></p>	

<p style="text-align: center;">Ernst Jacobsen Elektro-Installatør Telefon 413 Nakskov</p> <p><i>Lys . Kraft . Varme</i></p>	<p style="text-align: center;">DEN LOLLANDSKE LANDBOSTANDS SPAREKASSE <i>Stiftet 1870</i></p> <p style="text-align: right;">Indskudskapital : ca. 44 Mill. Kr. Reserver : 3,3 Mill. Kr.</p>
<p><i>H. J. Jacobsen</i> Bredgade 1 . Telefon 360 . Nakskov</p> <p>Kolonial- og Vinhandel Brændsel</p> <p><i>Prøv min Kornkaffe</i></p>	<p style="text-align: center;">Landinspektør A. Stoltze-Møller</p>
<p style="text-align: center;">Jacob Larsen</p> <p><i>Herreekvipering og Fodtøj</i></p>	<p style="text-align: center;">Bøger . Kunst . Musik . Udenlandske Bøger forskrives hurtigst</p> <p>Telefon 146 Nakskov</p> <p style="text-align: right;"><i>Theodor Øbergs Boghandel</i></p>
<p style="text-align: center;">Christensen & Hansen Sønderport Telf. 401</p> <p><i>– sig det med Blomster!</i></p>	<p style="text-align: center;">AKTIESELSKABET DEN DANSKE MÆLKEKONDENSERINGSFABRIK</p>
<p>Det Danske Petroleums-Aktieselskabs Salgs-Agentur</p> <p style="text-align: center;">ved <i>Poul Sørensen</i> Nakskov</p>	<p style="text-align: center;">NAKSKOV · HORSENS · NYKØBING F.</p>
<p>Autoparken ved <i>Rich. og Harry Rasmussen</i> Nakskov</p> <p style="text-align: center;">Automobilforretning</p>	<p style="text-align: center;">Martin Ovesen</p>
<p>H. CHR. HUUS' EFTF. Grundlagt 1802</p> <p style="text-align: center;"><i>Indehaver : NIELS ANKER</i> Nakskov</p>	<p style="text-align: center;"><i>Lollands største Afdeling med Konfektion og Kjoler</i></p>

<p>CHR. HANSEN</p> <p>Nakskov</p>	<p>Vejle Støbegods</p> <p>L. P. Larsen</p> <p>Nakskov</p>	<p>Korn . Foderstoffer . Gødning . Cement Lucerne- og Melassefabrik</p> <p><i>Th. Johansen</i></p> <p>Nakskov . Telefoner 588 - 589</p>
<p>Møbel-Messen</p> <p><i>ved Sigvald Clausen</i></p> <p>Torvet . Nakskov</p>	<p>Billedet - netop som De vil synes om det</p> <p><i>faar De fra</i></p> <p><i>Fotograf</i> NISSEN</p> <p>Søndergade 27¹ . Nakskov</p>	<p><i>Duval Andréa</i></p> <p>Kød . Flæsk Paalæg</p>
<p><i>Java-Boden</i></p> <p><i>Sønderport . Nakskov</i></p> <p>Kaffe . The . Chokolade</p>	<p><i>H. Alfr.</i> JØRGENSEN</p> <p>Møbel-Etablissement Snedkerværksted</p> <p>Vejlegade 3 . Nakskov</p>	<p>Nygade 6 Nakskov Telefon 724</p> <p><i>Fotomagasinet</i> SKANDIA</p>
<p>Andelsselskabet NAKSKOV MEJERI</p>	<p>Nybrogade 1 . Nakskov . Telefon 517</p> 	
<p><i>-- sig det med Blomster!</i></p> <p><i>Paula Schou-Nielsen</i></p> <p>Nakskov</p>	<p>Nakskov Samfundets Festschrift er trykt i</p>	
<p><i>H. P. Larsen</i></p> <p><i>Juveler og Guldsmed</i></p> <p>Nakskov</p>	<p>Central-Trykkeriet</p>	
<p><i>Sagen over Personen</i> <i>... sagde Etatsraad Andersen</i></p>		

<p>Bloch's Boghandel <i>ved Kaj Haugstrup</i></p> <p>Søndergade 1 Telefon 55 Nakskov</p>	<p><i>Ebba & Emil</i> Hansen <i>Atelier for al moderne Fotografi og Nova-Foto</i></p> <p>Søndergade 53 Telefon 202</p>	<p>H. Bæhr</p> <p>Telefon 321 & 326</p> <p>NAKSKOV</p>
<p>Nakskov Materialhandel</p> <p><i>N. Børge Ludwigen</i> cand. pharm.</p> <p>Telefon 124</p>	<p>L. C. Clasen Murer- og aut. Kloakmester ved <i>Ole W. Clasen</i></p> <p>Telefon 208</p> <p>NAKSKOV</p>	<p><i>M. Mortensen</i></p> <p>Tilegade 49 Telefon 265 Nakskov</p>
<p><i>Aktieselskabet</i> Brødrene Christensens <i>Kulforretning</i></p> <p>Nakskov</p> <p>Telf. 131 . 910</p>	<p>Glas-, Porcellæn- og Udstyrsforretning</p> <p><i>Marie Mackeprangs Eftf.</i> E. og K. Jørgensen</p> <p>Nygade 4 . Nakskov</p>	<p>C. H. BJELBO</p> <p>Telefon 102 Nakskov</p> <p>Papir en gros</p>
<p>Aktieselskabet</p> <p>P. HATTEN & CO.</p> <p><i>Nakskov</i></p>	<p><i>Chr. Steffensen</i></p> <p>Herreekviperingsforretning</p>	
<p><i>Prøv Holmegaards Børnemælk — og De vil aldrig drikke Øl mere!</i></p>	<p>Søndergade 2 Telf. 796 Nakskov</p>	
<p>Chr. Jørgensen & Co.</p> <p>Søndergade 34 Nakskov</p> <p>ISENKRAM</p>		
<p>Nakskov Dampmølle A-S</p>		

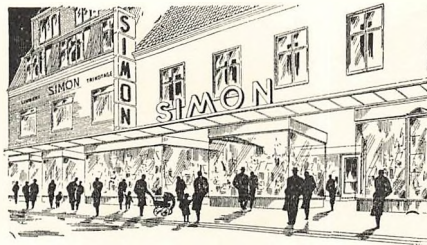
<p><i>Edmund Jørgensen</i> Snedkermester</p> <p><i>Boligmontering</i> Telefon 492</p> <p>Vi vinder frem fra Hjem til Hjem med vore Møbler</p>	<p><i>L. C. Nielsen</i> Skibsmægler</p> <p>Nakskov</p>	<p><i>P. G. Schmidt</i> Guldsmed og Graver</p> <p>Søndergade 53 . Telefon 609</p>
<p>A-S M. J. Ballins Sønner</p> <p><i>Nakskov Filial</i></p>	<p>A-S NAKSKOV SILOPAKHUS</p> <p>Telefon 835</p>	
<p><i>Arbejdernes Fællesbageri</i></p> <p><i>Nakskov</i></p>	<p>Rødbyvej 38 Nakskov Telefon 503</p> <p>C. SCHMIDT . <i>Billedbugger</i></p>	<p><i>Bageri og Brødfabrik</i></p> <p><i>C. Christoffersen</i> Tlf. 623 . Nakskov</p>
<p>P. J. Christiansen</p> <p><i>Malermester</i></p> <p>Rødbyvej 66a . Telefon 278</p>	 <p>HOTEL HARMONIEN</p> <p>Nakskov</p>	
<p>Trikotage . Lingeri . Babyudstyr</p> <p><i>Bertel Iversen</i></p>		
<p>C. V. Jørgensen</p> <p>Søndergade 35 . Nakskov</p>		

Indehaver:

Jobs. Andersen

Søndergade 26 . Nakskov . Telefon 522

Trikotage

Lingeri

Baby-Artikler

Børnekonfektion

Kjoler

Bluser

Arbejdstøj

En Hilsen fra Erhvervslivet i Nakskov

